

Mreža Žena Kosova
Podržava, zaštići i promoviše prava i interese žena i devojaka

WITH FUNDING FROM

**AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION**

Budžetiranje za bolju poljoprivredu i ruralni razvoj

© 2017 Mreža Žena Kosova

ISBN-978-9951-737-17-3

Ova publikacija je omogućena uz velikodušnu podršku Austrijske razvojne agencije (ARA). Ovde su predstavljeni stavovi autora, a ne nužno austrijske vlade ili ARA.

Štampano pomoću ekološke štampe.

Budžetiranje za bolju poljoprivredu i ruralni razvoj

Od strane Nerine Guri i Nicole Farnsworth za Mrežu Žena Kosova

Priština, Kosovo
2017

Sadržaj

Zahvalnica	2
Skraćenice	3
Izvršni rezime	5
Uvod	7
Odgovornosti MPŠRR-a	8
Ukupni troškovi MPŠRR	10
Kancelarija ministra	15
Kancelarija za institucionalne mehanizme zaštite od diskriminacije u vladi i opštinama	16
Odeljenje za finansije i generalne usluge	17
Divizija nabavke	19
Odeljenje za evropske integracije i koordinaciju politike	20
Pravni departman	22
Departman šumarstva	25
Departman savetodavnih i tehničkim usluga	32
Odeljenje za ekonomske analize i poljoprivredne statistike	36
Departman za vinogradarstvo i vinarstvo	42
Departmana politike ruralnog razvoja – menadžerskog autoriteta	46
Departman za poljoprivredne politike, tržište i trgovine	52
Agencija za razvoj poljoprivrede	57
Inspeksijska divizija	60
Agencija šumarstva	62
Kosovski poljoprivredni institut	66
Aneks 1. Ukupan budžet i rashodi po departmanu ili telu, 2015-2017	72
Aneks 2. Dodatne informacije o budžetu	76
Bibliografija	79

Zahvalnica

Mreža Žena Kosova (MŽK) zahvaljuje Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR), a posebno ministru Memliju Krasniqiju, generalnom sekretaru Kapllanu Halimiju, direktoru Odeljenja za finansije Fellanzi Balaj, službeniku finansija Bahriji Simnici, direktoru Departmana za politike ruralnog razvoja Shqipi Dema i direktoru za ljudska prava Emini Kelmendi za težak rad u cilju institucionalizacije rodno odgovornog budžeta u okviru Ministarstva. Drugi službenici i direktori iz departmana Ministarstava, agencija i instituta, pružili su osnovne podatke. Tehnička podrška MŽK-a MPŠRR-u za sprovođenje rodno odgovornog budžeta je omogućena zahvaljujući podršci od strane Austrijske razvojne agencije (ARA), koja je posvećena unapređenju institucionalizacije rodno odgovornog budžetiranja. Autori zahvaljuju izvršnom direktoru MŽK-a Igballi Rogovi, finansijskom menadžeru Besi Shehu, program menadžeru Zani Rudi, Mirandi Avdullahu, Alba Loxha i ostalom osoblju na njihovoj stalnoj podršci. Zahvaljujemo se i Lindi Abazi Morini i Donjeti Morini na vremenu koje su odvojile da pregledaju nacrt publikaciju i pruže veoma korisne povratne informacije.

Skraćenice

ARA	Austrijska razvojna agencija
PRRM	Poljoprivredni rast i ruralne mogućnosti
PPRR	Projekat poljoprivrednog i ruralnog razvoja
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika
KESODŽ	Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena
NASR	Nemačka akademska služba za razmenu
MSPD	Ministarstvo spoljnih poslova Danske
DPRR&MA	Departman za politike ruralnog razvoja i menadžerskog autoriteta
DVV	Departman za vinogradarstvo i vinarstvo
DGCS-MAECI	Razvojna saradnja u italijanskom Ministarstvu spoljnih poslova i međunarodne saradnje
EK	Evropska komisija
EU	Evropska unija
MRPF	Mreža računovodstvenih podataka o farmama
OHP	Organizacija za hranu i poljoprivredu
SST	Sporazum o slobodnoj trgovini
AHV	Agencija za hranu i veterinu
GAP	Rodni akcioni plan
PGPPS	Program globalne poljoprivrede i prehrambene sigurnosti
SRR	Službenik za rodnu ravnopravnost
GIS	Geografski informacioni sistemi
GIZ	<i>Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit</i> (Nemačko društvo za međunarodnu saradnju)
ROB	Rodno odgovorno budžetiranje
IT	Informaciona tehnologija
IPP	Instrument za pretpristupnu pomoć
IPRR	Instrument za pretpristupnu pomoć u ruralnom razvoju
IUŠ	Integrirano upravljanje štetočina
IPK	Internet projekat Kosova
ITIGR	IT, Inženjering i gasno rešenje
KPI	Kosovski poljoprivredni institut
ASK	Agencija za statistiku Kosova
AŠ	Agencija šumarstva
KIJA	Kosovski institut za javnu administraciju
MŽK	Mreža Žena Kosova
LAG	Lokalne akcione grupe
LEADER	<i>Liaison entre actions de développement de l'économie rurale</i> (Lokalne akcione grupe koje podržavaju mere)
D.O.O.	Društvo sa ograničenom odgovornošću
SIZ	Sistem identifikacije zemljišta
MPŠRR	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
MER	Ministarstvo za ekonomski razvoj
MF	Ministarstvo finansija
SOR	Srednjoročni okvir rashoda
MTI	Ministarstvo trgovine i industrije
NAZLP	Nacionalna agencija za zaštitu ličnih podataka
NVO	Nevladina organizacija
ŠPBD	Šumski proizvodi bez drveta
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i sigurnost
OIIIČ	Online internacionalni interdisciplinarni istraživački časopis
PER	Program ekonomske reforme

SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
IFD	Italijansko fitopatološko društvo
SPD	Sektorski planski dokument
Sida	Švedska agencija za međunarodnu razvojnu saradnju
TPRI	Tehnička pomoć i razmena informacija
UBT	Univerzitet za poslovanje & tehnologiju
UP	Univerzitet u Prištini
USAID	Američka agencija za međunarodni razvoj
SRB	Svetske referentne baze

Izvršni rezime

Potrebe i prioritete žena, muškaraca, devojčica i dečaka se mogu razlikovati, imajući u vidu različite rodne uloge i rodne stereotipe u društvu. Prema tome, politika poljoprivrede i ruralnog razvoja može različito uticati na žene i muškarce. Rodno odgovorno budžetiranje (ROB) je praksa uključivanja rodne perspektive u sve faze planiranja, izvršenja, praćenja i procene budžeta. ROB je zakonska obaveza za sve budžetske organizacije u Republici Kosovo, kako bi proces planiranja i izvršenja budžeta postao transparentniji i sveobuhvatniji, zadovoljavajući potrebe različitih građana. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR) i Mreža Žena Kosova (MŽK) su blisko saradivali u sprovođenju ove rodne analize, u cilju identifikovanja specifičnih ciljeva i aktivnosti za unapređenje rodne ravnopravnosti kroz rad Ministarstva. Rezultirajuće preporuke pokušavaju da informišu planiranje MPŠRR-a za budžet 2018. godine, kao i buduće srednjoročne okvire rashoda (SOR). Glavni nalazi i preporuke uključuju:

- Većina departmana i organa MPŠRR-a ne raspolaže podacima ili sistemima za razdvajanje podataka o rodnim pitanjima radi održavanja i korišćenja u cilju informisanja planiranja budžeta. Ministarstvo treba da obezbedi da zaposleni prikupljaju, održavaju i razdvajaju podatke o osobama koje su ciljane, konsultovane i imaju koristi od programa MPŠRR-a kako bi bolje informisali planiranje budućih troškova.
- Nisu izvršene rodne analize tokom procesa izrade ili analize primene postojećih zakona, politika i strategija vezanih za poljoprivredu, ruralni razvoj i šumarstvo. Rodne analize se moraju sprovesti pre predlaganja nacrtu zakona, politika, strategija, programa i akcionih planova, analizirajući kako mogu različito uticati na muškarce i žene. Ministarstvo treba da obezbedi učešće službenika za rodnu ravnopravnost u radnim grupama.
- Na javnim konsultacijama o nacrtima zakona, propisa i administrativnih uputstava, žene su obuhvatile samo 19% učesnika u 2016. godini i 17% u 2017. godini. U svim radnim grupama, žene su nedovoljno zastupljene. Svi departmani moraju osigurati ravnopravno učešće žena i muškaraca u radnim grupama i javnim konsultacijama o politikama, nacrtima zakona, strategijama i kapitalnim investicijama.
- U 2017. godini, žene su činile samo 19% od svih korisnika subvencija i transfera i dobile samo 3% troškova (manje od 1,3 miliona evra od 49 miliona evra). Navodno, postojeće afirmativne mere pružanja ženama aplikantima dodatnih bodova ponekad su zloupotrebili muškarci rođaci. MPŠRR treba da uspostavi bolje afirmativne mere za povećanje procenta subvencija i donacija od kojih imaju korist žene. U međuvremenu, poboljšane inspekcije i povećane kazne mogu smanjiti zloupotrebu afirmativnih mera.
- Žene podnose manje žalbi na odbijene prijave Žalbenom veću Agencije za poljoprivredu Kosova, možda zbog toga što žene primenjuju i imaju manje koristi od grantova i subvencija nego muškarci. Međutim, žene takođe mogu biti manje informisane o njihovom pravu ili kako da se žale. Buduće rodne analize mogu razmotriti razloge zbog kojih žene ne podnose žalbe.
- Žene su nedovoljno zastupljene u sektoru šumarstva zbog socio-kulturnih normi na Kosovu. Žene su dobile 16% od svih dozvola za razvoj šumarstva koje su izdate 2014-2016. godine. MPŠRR treba da uspostavi afirmativne mere za povećanje formalnog učešća žena u sektoru šumarstva, smanjenje učešća žena u neformalnoj ekonomiji i teži da promeni tradicionalne rodne norme promovišući mišljenje da je rad u šumarstvu prihvatljiv za žene.
- Od 1.039 farmera i kompanija koje su licencirane za agro-inpute od aprila 2017. godine, samo 5% je bilo u vlasništvu žena. Žene su imale manje koristi od službi Agencije za šumarstvo nego muškarci, i obuhvatale su samo 2% korisnika u periodu 2015-2017.
- Manje muškaraca je iskoristilo priliku da studenti stažiraju u laboratorijama za Kosovski poljoprivredni institut od žena, što čini 17% od svih pripravnika u 2017. godini. Međutim, više muškaraca (55%) nego žena (45%) je bilo uključeno u naučnom radu Instituta u 2015.-2016. godini. Institut može da koristi afirmativne mere za unapređenje rodne ravnopravnosti.

- Uz malo izuzetaka, više muškaraca nego žena je učestvovalo na obukama, radionicama i studijskim posetama u periodu od 2015. do aprila 2017. godine. Jedan od razloga je što su žene nedovoljno zastupljene među relevantnim zaposlenima i inspektorima (koje čine samo 10% od svih inspektora u 2015 - 2017. godini). MPŠRR treba da obezbedi ravnopravno učešće žena i muškaraca na obukama, radionicama i studijskim posetama.
- U februaru 2017. godine, 27% zaposlenih u MPŠRR su bile žene, a 73% muškarci. Muškarci su dobili 75% od troškova u 2016. godini. Više muškaraca (89%) od žena (11%) je dosledno radilo na mestima i nivoima odlučivanja koji su imali bolje plate. MPŠRR treba da koristi afirmativne mere za angažovanje i promociju više, kvalifikovanih žena koje doprinose balansiranijim troškovima u ekonomskoj kategoriji plata.
- Žene službenici su činile 26% od članova osoblja koji su službeno putovali u 2016. godini. Zbog toga je samo 20% od službenih putnih troškova potrošeno na žene službenike u 2016. godini. MAFRD treba da obezbedi ravnopravnost polova među službenicima koji odlaze na službena putovanja.

Ovaj izveštaj sadrži specifične ciljeve i aktivnosti za svaki departman, agenciju i institut, u cilju unapređenja rodne ravnopravnosti putem budućih troškova.

Uvod

Prioriteti, potrebe i interesi žena i muškaraca često variraju. Geografija (npr: ruralna, urbana, sub-urbana područja), starost, etnička pripadnost, status zaposlenja i/ili sposobnost, među ostalim faktorima mogu uticati na različite pristupe ženama i muškarcima državnim službama i programima. Vlada je odgovorna da kreira i sprovodi politike od kojih imaju koristi različiti građani. Budžetski dokumenti su javne politike koji bi trebalo da služe potrebama i interesima različitih korisnika.

ROB je način da planiranje budžeta i trošenje budu efikasnije, efikasnije, transparentnije i pravičnije. GOB podrazumeva uključivanje rodni pitanja u procese planiranja, implementacije, praćenja i ocene budžetskih dokumenata. Na taj način, neophodna je detaljna rodna analiza predviđenih troškova i kako mogu različito uticati na muškarce i žene. Analiziranje kretanja u prethodnoj potrošnji može da informiše buduće budžetske projekcije. ROB je zakonska obaveza za budžetske organizacije na Kosovu od 2015. godine u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova, koji definiše ROB kao:

[I] mplementacija rodne integracije u budžetskom procesu. To znači budžetska procena u pogledu pola, u slučajevima kada je rodno pitanje uzeto u obzir na svim nivoima budžetskog procesa, prihoda i troškova sa ciljem promovisanja jednakosti žena i muškaraca.¹

Član 5.1.5 istog zakona izričito obavezuje sve institucije Republike Kosovo uključivanje „rodnog budžetiranja u svim oblastima, kao neophodno sredstvo za obezbeđenje poštovanja principa rodne ravnopravnosti u prikupljanju, distribuciji i određivanju izvora.”² Pored toga, od 2014. godine, Ministarstvo finansija (MF) je zatražilo od svih budžetskih organizacija da integrišu ROB u srednjoročne okvire rashoda (SOR), kao i njihove godišnje budžetske dokumente. Budžetski cirkular 2016/02, objavljen od strane MF-a, obavestio je budžetske organizacije o strukturi troškova za narednu godinu i obezbedio definiciju i šablone koje bi trebali uraditi sva ministarstva³ i opštine u skladu sa njihovim zakonskim obavezama za implementaciju ROB-a.⁴ Budžetski cirkular 2018/01 je obezbedio još veću zakonsku osnovu za institucionalizaciju ROB-a.⁵

U 2017. godini, Mreža Žena Kosova (MŽK) je saradivala sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR), pružajući podršku Ministarstvu kroz sprovođenje rodne analize kako bi se informisalo o budućem planiranju budžeta.⁶ Izvršeno je nekoliko prethodnih studija o rodnim odnosima u oblasti poljoprivrede i šumarstva. U 2017. godini, Udruženje ženskih poslova SHE-ERA je objavilo *Analizu rodnog budžeta i uticaj fiskalne politike na nivo siromaštva žena u poljoprivredi*,⁷ rodnu analizu za MPŠRR sa preporukama politike. Organizacija Ujedinjenih nacija za hranu i poljoprivredu (OHP) je razvila smernice za ministarstva poljoprivrede i OHP,⁸ u skladu sa Konvencijom o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (KESODŽ), u cilju razvoja rodno osetljivih politika i programa ruralnog

¹Skupština Republike Kosovo, Zakon br. 05/L-020 o ravnopravnosti polova, 2015, na: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf>, čl. 3.1.17.

²Isto, čl. 5.1.5.

³Republika Kosovo,, Ministarstvo finansija, budžetski cirkular 2016/02, 2015, na: <http://www.womensnetwork.org/documents/20150909113719743.pdf>.

⁴Isto.

⁵Republika Kosovo, Ministarstvo finansija, budžetski cirkular 2018/01, 2017, na: <http://mf.rks-gov.net/desk/inc/media/282098CA-066F-4D21-A34A-DA5A626C330B.pdf>.

⁶Ukupno, MŽK je podržala šest ministarstava u institucionalizaciji ROB-a.

⁷Udruženje ženskih poslova, SHE-ERA, analiza rodnog budžeta i uticaj fiskalne politike na nivo siromaštva žena u poljoprivredi, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, Đakovica: 2007, na: <http://she-era.org/eng/wp-content/uploads/2013/08/GENDER-BUDGET-ANALYSIS-AND-IMPACT-OF-FISCAL-POLICIES-ON-THE-POVERTY-LEVEL-OF-THE-WOMEN-IN-AGRICULTURE-MAFRD.pdf>.

⁸OHP, *KESODŽ*, Sredstvo za rodno osetljivu politiku poljoprivrede i ruralnog razvoja i formulaciju programa, Smjernice za ministarstva poljoprivrede i FAO, 2013, na: <http://www.fao.org/docrep/017/i3153e/i3153e.pdf>.

razvoja. Pored toga, OHP-ov *Program za ravnopravnost polova u poljoprivredi i ruralnom razvoju*⁹ nudi plan za uključivanje rodni pitanja kroz strateške ciljeve u različitim sektorima poljoprivrede kao sredstvo za sigurnost hrane i ekonomski rast. Kancelarija OHP-a na Kosovu je istraživala rodna pitanja u šumarstvu.¹⁰ Gore navedeni izveštaji ilustruju da su žene i muškarci različito pogođeni poljoprivrednom i šumarskom politikom. Korišćenjem rodne analize, uključujući razmatranje različitih uloga žena koje igraju, da informišu svaku politiku koja reguliše poljoprivredu, šumarstvo i ruralni razvoj, država može smanjiti potencijalne rodne nejednakosti.

Ovaj izveštaj rezimira rezultirajuće nalaze i preporuke iz rodne analize MŽK-a i MPŠRR-a sprovedene 2017. godine. Ona traži: a) da informišu budžet MPŠRR-a za 2018. godinu, i b) da preporuke za informisanje srednjoročnog planiranja budžeta. Stoga, ovaj izvještaj uključuje rodnu analizu različitih departmana, agencija i instituta unutar MPŠRR-a, njihove budžete i korisnike. Svi podaci iz ovog izveštaja je dostavilo MPŠRR, osim ako nije drugačije gore navedeno.

Tabele u ovom izveštaju pokazuju ekonomske kategorije samo onih departmana, agencija i instituta koji su imali troškove koji su planirani i/ili su već potrošeni. U slučaju da ekonomska kategorija ne postoji u tabeli, to je zato što taj departman, agencija ili institut nije imao budžet za kategoriju koja nedostaje. Iznosi prikazani u svim tabelama koji se odnose na plate i nakade su prikazani u neto, a ne bruto, na osnovu raspoloživih podataka u vreme ove analize. Iznosi u izveštaju su zaokruženi do najbližeg evra.

Prema programskom budžetiranju zasnovanom na učinku, preporuke zasnovane na dokazima su za departmane, agencije i institute, uključujući specifične ciljeve i aktivnosti koje MPŠRR može uključiti kao aneks budžeta za 2018. godinu, kao i da koristi informaciju o srednjoročnom okviru rashoda za 2019-2021. Stoga analize identifikuju specifične ciljeve, indikatore i aktivnosti koje: a) unapređuju rodnu ravnopravnost, i b) obezbeđuju više ciljanih troškova na različitim demografskim grupama unutar svakog departmana i agencije. Očigledno, ovi indikatori ne žele da postignu rodnu ravnopravnost preko noći, već predlažu korake za postizanje rodne ravnopravnosti tokom vremena. Pretpostavka koja je u osnovi preporučenih pokazatelja je da su društvene promene postepene. Zbog toga je iznesen niz izvodljivih koraka ka rodnoj ravnopravnosti.

U međuvremenu, u skladu sa najboljim praksama u ROB-u i zakonskim obavezama prema Zakonu o ravnopravnosti polova, MPŠRR će morati da nastavi sa godišnjim pregledom i ažuriranjem na osnovu praćenja i procene promena troškova. MPŠRR može ažurirati svoje ciljeve, indikatore učinka i ciljeve svake godine na osnovu rodne analize. Kontinuirano praćenje i ocena napretka može doprineti efikasnijoj i efektivnijoj potrošnji, kao i unapređenju rodne ravnopravnosti u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.

Odgovornosti MPŠRR-a

MPŠRR je odgovorno za razvoj poljoprivrednog i šumarskog sektora, kao i ruralnih područja na Kosovu. Glavne odgovornosti i nadležnosti Ministarstva uključuju:

- Izradu politika i osiguranje da se primenjuju zakoni vezani za poljoprivredu, šumarstvo i ruralni razvoj;
- Omogućavanje razvoja kreditne sheme i upravljanje donacijama privatnom sektoru za razvoj poljoprivrede, šumarstva i ruralnih područja;
- Administraciju, ograničavanje i inspekciju ribolovnih i lovnih aktivnosti;
- Izradu politika i osiguravanje primene zakona o navodnjavanju poljoprivrednih površina;

⁹ OHP, *Premošćavanje nedostatka, Program OHP-a za ravnopravnost polova u poljoprivredi i ruralnom razvoju*, 2009, na: <http://www.fao.org/3/a-i1243e.pdf>.

¹⁰ OHP, *Rod, ruralno stanovništvo i šumarstvo: Procena rodni pitanja u šumarstvu na Kosovu*, Priština: 2017, na: <http://www.fao.org/3/a-i7421e.pdf>

- Izradu politika i osiguravanje da se primenjuju zakoni koji se odnose na zaštitu poljoprivrednog zemljišta od gradskih konstrukcija koje su neplanirane i održivo korišćenje poljoprivrednog zemljišta;
- Saradnju sa Ministarstvom životne sredine i prostornog planiranja, Ministarstvom zdravlja i drugim organizacijama za ispitivanje primenjivosti zdravstvenih standarda u odnosu na poljoprivredu, šumarstvo i ruralni razvoj;
- Saradnju sa Ministarstvom životne sredine i prostornog planiranja i Ministarstvom zdravlja kako bi se osigurala zaštita potrošača kroz inspekciju kvaliteta hrane i poljoprivrednih sirovina;
- Aktivnost u pogledu zaštite životne sredine koja utiče na poljoprivredu, ribolov, lov i upravljanje vodnim resursima;
- Izradu politika i osiguranje da se primenjuju zakoni u vezi sa zaštitom bilja i proizvodnjom, poljoprivredom i promocijom poljoprivrednih proizvoda;
- Podsticaj proizvođača i trgovaca da organizuju i podržavaju i oglašavaju postignuća proizvođača i udruženja poljoprivrednika, šumarstva i stoke;
- Implementaciju šema da finansijski podrže razvoj poljoprivrede i ruralnih područja su i kroz direktne isplate;
- Izradu, implementaciju, nadgledanje i evaluaciju Programa za poljoprivredu i ruralni razvoj, konsultujući se sa NVO [nevladinim organizacijama], socijalnim partnerima i ekonomskim partnerima;
- Dizajniranje politika u vezi sa makroekonomskim merama kao što su oporezivanje, trgovinska razmena, cene i mere stimulacije u odnosu na poljoprivredu;
- Uspostavljanje i ažuriranje sistema podataka za podatke o poljoprivredi i ruralnom razvoju;
- Pomoć poljoprivrednicima sa profesionalnim uslugama u oblasti obrade, proizvodnje i marketinga;
- Saradnju sa aktivnostima sa zainteresovanim stranama u vezi sa izradom, implementacijom, nadgledanjem i evaluacijom poreskih politika, tehnologije, kredita, sistema obrade, korišćenja sirovina, sigurnosti proizvoda, okoline, itd, i
- Vršiti druge dužnosti koje su dodeljene Ministarstvu prema važećim zakonima.¹¹

MPŠRR je izradilo strategiju za postizanje svojih ciljeva vezanih za zemljište, i to:

- Restrukturiranje fizičkog potencijala u poljoprivrednom sektoru, često izraženo kao potreba 'za povećanjem veličine farme,'
- Poboljšanje upravljanja šumama, pošto su veoma fragmentirane,
- Razvijanje lokalne zajednice, uključujući regeneraciju sela, koja u različitim oblastima može uključivati reorganizaciju zemljišta.¹²

Pored toga, MPŠRR je izradilo dokument o politici i strategiji kako bi ostvarilo svoje odgovornosti vezane za razvoj šumarstva. Okvir ovog dokumenta za implementaciju strategija se sastoji od tri stuba. Aktivnosti i projekti koji će se uključiti, prema ovim stubovima, dalje su objašnjeni u Akcionom planu za sprovođenje šumarskih politika i strategija 2010-2020.¹³ Četiri glavna projekta prvog stuba su: (a)

¹¹ Vlada Kosova, Uredba br. 02/2012 o područjima upravne odgovornosti Kabineta premijera i ministarstava, 2011, na: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullorja_02-2011-e_miratar nga_Qeveria-finale.pdf, Appendix 14.

¹² MPŠRR, Strategija konsolidacije zemljišta 2010-2020, Priština: 2010, str. 5, na: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Strategy_on_Land_Consolidation_2010-2020.pdf.

¹³ MPŠRR, Akcioni plan za sprovođenje šumarskih politika i strategija 2010-2020, Priština: 2009, na: <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/srb151542.pdf>.

unapređenje upravljanja šumama, (b) izgradnja kapaciteta, (c) zaštita okruženja u šumama i razvoj vrednosti koje nisu od drveta i (d) razvoj privatnog sektora.”¹⁴

Ovi dokumenti ne sadrže rodnu perspektivu u svojim ciljevima ili aktivnostima. U skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova,¹⁵ sve strategije, politike, planovi i dokumenti koje je izradila javna institucija bi trebalo da uključe rodnu perspektivu. U budućnosti, zvaničnici MPŠRR-a koji su odgovorni za izradu ovih dokumenata, trebalo bi da osiguraju da se rodne analize sprovode kako bi se informisali takvi dokumenti o politici. To treba uraditi u bliskoj saradnji sa službenikom za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu (SRR). Kao participativni pristup od ključnog je značaja za osiguranje rodne perspektive, MPŠRR takođe treba da obezbedi konsultacije i uključivanje predstavnika ženskih organizacija tokom procesa razvoja novih politika.¹⁶

Ukupni troškovi MPŠRR

Od januara 2017. godine, planiranje budžeta je detaljnije sa pet kodova za svaku ekonomsku kategoriju. Ova nova mera ima za cilj povećanje transparentnosti kako se troše javne finansije.¹⁷ Međutim, neke budžetske organizacije su se suprotstavile ovoj promeni, navodeći da je nemoguće planirati godinu dana unapred sa takvim detaljima, posebno u vezi sa službenim putovanjima iz ekonomske kategorije robe i usluga.¹⁸ Na sastanku Komisije za budžet i finansije u Skupštini Kosova o razmatranju Nacrta zakona br. 05/L-125 za budžet Republike Kosovo u 2017. godini,¹⁹ članovi komisije su takođe primetili ovaj problem.

Tabela I rezimira ukupni budžet i troškove MPŠRR prema ekonomskoj kategoriji u 2015. godini do marta 2017. godine, kao i budžetske projekcije za 2018-2020.

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžetirano	Potrošeno	% korišće nog budžeta	Budžetirano	Potrošeno	% korišće nog budžeta	Budžetirano	Potrošeno (Jan. – Mar.)	% korišće nog budžeta	Traženo	Projektovano	Projektovano
Radnici	323	325	101%	354	354	100%	392	376	96%	491	500	507
Ukupan budžet	€60,152,651	€57,520,944	96%	€57,236,274	€50,857,566	89%	€57,596,233	€6,425,556	11%	€72,644,279	€73,356,979	€75,070,819
Plate i naknade	€2,291,928	€1,956,696	85%	€2,069,235	€2,180,904	105%	€2,319,194	€579,032	25%	€3,378,440	€3,505,914	€3,576,002
Roba i usluge	€2,808,033	€3,692,170	131%	€2,981,681	€3,570,786	120%	€2,981,681	€250,888	8%	€3,566,273	€3,595,469	€3,658,651
Komunalni troškovi	€108,768	€98,207	90%	€118,768	€99,572	84%	€118,768	€25,391	21%	€134,998	€136,028	€136,598
Subvencije i transferi	€53,573,922	€50,724,157	95%	€47,383,922	€43,894,912	93%	€47,203,922	€5,515,546	12%	€57,926,900	€59,926,900	€61,926,900
Kapitalna ulaganja	€1,370,000	€1,049,714	77%	€4,682,668	€1,111,392	24%	€4,972,668	€54,698	1%	€7,637,668	€6,192,668	€5,772,668

¹⁴ Isto, Sadržaj stubova, str. 9.

¹⁵ Skupština Republike Kosovo, Zakon br. 05/L-20 o ravnopravnosti polova, čl. 5, na: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf>.

¹⁶ Dodatak predložen od strane Linde Abazi Morina, 2017.

¹⁷ Intervju MŽK sa šefom Departmana za finansije i budžet, 2017.

¹⁸ Razgovori MŽK sa službenicima u dva ministarstva, 2017.

¹⁹ Skupština Kosova, zapisnik o sastanku Komisije za budžet i finansije, 22. decembra 2016. godine, na: http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/proc/proc_2016_12_22_19_6828_al.pdf.

²⁰ Podaci iz Departmana za budžet i finansije, izuzev kolone „Budžetirano 2015” i „Budžetirano 2016”, koji su iz Zakona o budžetu za 2015. godinu i Zakona o budžetu za 2016. godinu. Vrednosti u koloni „Budžetirano 2017”, koje je pružio ovaj departman mogu varirati od vrednosti u Zakonu o budžetu 2017. godine, jer predstavljaju vrednosti nakon revizije budžeta Ministarstva.

Plate i naknade

Kao što je prikazano u tabeli 2, 27% zaposlenih u MPŠRR-u su bile žene, a od februara 2017. su bili muškarci od 73%. Štaviše, žene dobijaju manje u ekonomskoj kategoriji plata i naknada. Dok su muškarci u 2016. godini dobili 75% od troškova iz ove ekonomske kategorije, žene su primile 25%. Ova razlika može biti delimično jer žene nisu dovoljno predstavljene na pozicijama odlučivanja, kao što je prikazano u tabeli 2. Značajno više muškaraca (89%) od žena (11%) je dosledno radilo na pozicijama sa boljim platama i gde se donose odluke. Ipak, žene su i dalje nedovoljno zastupljene na svim nivoima plaćanja.

Nivo plata	Ukupan broj zaposlenih	# i % žena	# i % muškaraca	Iznos potrošen na žene	Iznos potrošen na muškarce	Ukupan potrošen iznos
201-400	94	27 (29%)	67 (71%)	€116,281 (27%)	€322,370 (73%)	€438,651
401-600	182	57 (31%)	125 (69%)	€349,316 ²² (31%)	€774,973 (69%)	€1,124,289
600+	39	5 (13%)	34 (87%)	€46,482 (12%)	€339,347 (88%)	€385,829
Ukupno 2015	315	89 (28%)	226 (72%)	€512,080 (26%)	€1,436,690 (74%)	€1,948,770
201-400	117	27 (23%)	90 (77%)	€120,743 (22%)	€430,683 (78%)	€551,426
401-600	179	62 (35%)	117 (65%)	€384,038 ²³ (34%)	€734,681 (66%)	€1,118,719
600+	53	5 (9%)	48 (91%)	€44,726 (9%)	€459,074 (91%)	€503,800
Ukupno 2016	349	94 (27%)	255 (73%)	€549,506 (25%)	€1,624,438 (75%)	€2,173,944
201-400	117	25 (21%)	92 (79%)	€96,389 (21%)	€359,813 (79%)	€456,203
401-600	205	71 (35%)	134 (65%)	€428,935 (34%)	€821,840 (66%)	€1,250,775
600+	54	6 (11%)	48 (89%)	€47,595 (10%)	€446,078 (90%)	€493,673
Ukupno 2017 (Jan. – Feb.)	376	102 (27%)	274 (73%)	€572,919 (26%)	€1,627,732 (74%)	€2,200,651
201-400	117	25 (21%)	92 (79%)	€96,389 (21%)	€359,813 (79%)	€456,203
401-600	311	129 (41%)	182 (59%)	€1,026,723 (42%)	€1,401,840 (58%)	€2,428,563
600+	54	6 (11%)	48 (89%)	€47,595 (10%)	€446,078 (90%)	€493,673
Planirano 2018	482	160 (33%)	322 (67%)	€1,170,707 (35%)	€2,207,732 (65%)	€3,378,439

Roba i usluge

Kao što je prikazano u tabeli 3, žene službenici MPŠRR-a su činili 26% članova osoblja koje su službeno putovale u 2016. godini. Zbog toga, od svih troškova za službena putovanja, samo 20% službenih putnih troškova je potrošeno za žene službenike u 2016. godini.

²¹ Podaci iz Departmana za budžet i finansije, prepiska MŽK sa šefom Departmana za finansije, 28. mart 2017. godine

²² The amount of €7,924 is not included in this table because these positions were funded by the British Embassy, external to the Kosovo budget (KWN correspondence with Head of Division of Finance, 28 March 2017).

²³ Similarly, the amount of €6,960 was funded by the British Embassy and is not reflected in this table (KWN correspondence with the Head of Division of Finance, 28 March 2017).

Tabela 3. Učešće osoblja MPŠRR-a i dnevnice, smeštaj, karte i ostali troškovi za službena putovanja po polu 2015 – 2017

Godina	2015	2016	2017 (Jan. - Mar.)
Ukupno # osoblja koji su išli na službena putovanja	97 (100%)	86 (100%)	28 (100%)
# i % žena	29 (30%)	22 (26%)	3 (11%)
# i % muškaraca	68 (70%)	64 (74%)	25 (89%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnice	€71,759 (100%)	€72,051 (100%)	€11,321 (100%)
Iznos dnevnica potrošen na žene	€16,641 (23%)	€16,656 (23%)	€1,156 (10%)
Iznos dnevnica potrošen na muškarce	€55,119 (77%)	€55,395 (77%)	€10,165 (90%)
Ukupan iznos potrošen na smeštaj	€32,435 (100%)	€27,584 (100%)	€6,822 (100%)
Iznos za smeštaj potrošen na žene	€6,387 (20%)	€3,354 (12%)	€478 (7%)
Iznos za smeštaj potrošen na muškarce	€26,048 (80%)	€24,230 (88%)	€6,344 (93%)
Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€20,627 (100%)	€14,629 (100%)	€3,008 (100%)
Iznos za druge troškove potrošen na žene	€6,846 (33%)	€4,544 (31%)	€483 (16%)
Iznos za druge troškove potrošen na muškarce	€13,781 (67%)	€10,085 (69%)	€2,457 (82%)
Ukupan iznos potrošen na karte		€39,206 (100%)	€4,483 (100%)
Iznos za karte potrošen na žene		€5,939 (15%)	€0 (0%)
Iznos za karte potrošen na muškarce		€33,267 (85%)	€4,483 (100%)
Ukupan iznos potrošen na službena putovanja	€124,821 (100%)	€153,470 (100%)	€25,566 (100%)
Ukupan iznos potrošen na žene	€29,874 (24%)	€30,484 (20%)	€2,117 (8%)
Ukupan iznos potrošen na muškarce	€94,948 (76%)	€122,997 (80%)	€23,449 (92%)

Ova tabela obuhvata sva službena putovanja i troškove svakog zvaničnika tokom odgovarajuće godine. Podaci su dobijeni od Departmana za finansije 24. marta 2017. godine, a razvrstani i izračunani od strane MŽK-a na osnovu imena učesnika. Isto važi za sve slične tabele tokom izveštaja. Dalje analize polova mogle bi ispitati položaje osoba koje su išle na službeno putovanje, vrste događaja na kojima su prisustvovali i lokacije događaja u cilju uspostavljanja kvalitativnog razumevanja ko je izabran da ide na službena putovanja i zašto. Čak i tako, veća rodna ravnoteža među licima koja idu na službena putovanja mogu uticati na veću jednakost troškova, osigurati da se i žene i muškarci čuju na ovakvim događajima, podsticati učenje i za žene i muškarce i olakšati pozitivnu sliku o Kosovu kao državi koja ima i žene i muškarce profesionalce koji mogu da govore u ime sektora. Ovo je razlog zašto su preporuke za pojedine dole navedene departmane zasnovane na preporučivanju rodne ravnopravnosti među učesnicima na službenim putovanjima, čak i u slučajevima kada određeni departman ili organ ne može imati ravnopravnost polova među svojim zaposlenima u ovom trenutku.

Subvencije i transferi

Grantovi i subvencije koje distribuira MPŠRR se finansiraju iz budžeta Kosova, uključujući i finansiranje iz Ministarstva spoljnih poslova Danske (MSPD) i od zajma Svetske banke kroz Program poljoprivrede i ruralnog razvoja (PMRR).²⁴ Evropska komisija su-finansira grantove i subvencije koje pruža MPŠRR-a.²⁵

U 2017. godini, MPŠRR planira da žene obuhvate 19% od svih korisnika subvencija i transfera (vidi: Tabelu 4). Troškovi za subvencionisanje koje su primile žene obuhvatalo bi samo 3% od ukupnih troškova (npr. manje od 1,3 miliona evra od 49 miliona evra) u 2017. godini. S obzirom na to da je proces raspodele grantova i subvencija bio u toku u vreme pisanja, Ministarstvo još nije znalo tačne troškove za žene i muškarce iz ove ekonomske kategorije za 2017. godinu. Međutim, raniji trendovi ukazuju da su žene dobijale znatno manje sredstava od muškaraca.

²⁴ Intervju MŽK sa šefom Departmana za finansije i opšte usluge, 6. jul 2017. godine

²⁵ Intervju MŽK sa šefom Departmana za evropske integracije i politike saradnje, 21. februar 2017. godine

Godina	Ukupan budžet ²⁶	# ukupno korisnika	# i % žena	# i % muškaraca	Budžet za žene	Budžet za muškarce
2015	€40,000,000	37,580	649 (2%)	36,931 (98%)	€3,082,313 (8%)	€36,917,687 (92%)
2016	€48,453,270	43,451	1,102 (3%)	42,349 (97%)	€1,035,274 (2%)	€47,417,996 (98%)
Planirano 2017	€49,000,000	52,480	10,150 (19%)	42,330 (81%)	€1,259,718 (3%)	€47,740,282 (97%)
Planirano 2018	€63,200,000	61,763	15,200 (25%)	46,563 (75%)	€5,013,655 (8%)	€58,186,345 (92%)

Diskusija MŽK-a sa ženskim udruženjima poljoprivrednika i organizacijama u različitim regionima ukazuje na to da one i njihovi članovi imaju tendenciju da čuju o subvencijama koje su dostupne od MPŠRR-a, bilo od MPŠRR-a direktno ili preko medija (npr. reklama, veb portala itd.).²⁷ Međutim, rekli su da se žene poljoprivrednici suočavaju sa nekoliko izazova, uključujući: nedostatak obrazovanja, nedostatak imovine pošto zemljište nije registrovano na njihova imena, nedostatak pristupa finansiranju, sukob između određenih zakona i propisa koji doprinose konfuziji i muževi koji su stavili ime svojih žena kada su se prijavili za subvencije ili drugo finansiranje. Dakle, čak i ako dobiju subvencije, muževi žena su pravi korisnici. Organizovanjem više razgovora sa ženskim udruženjima poljoprivrednika, MPŠRR može biti u stanju da razvije bolje razumevanje ovih izazova i kako se oni mogu rešiti kroz buduće subvencije.

Kapitalna ulaganja

Tabela 2 pokazuje prethodna i planirana kapitalna ulaganja MPŠRR-a za 2016-2020.²⁸ Neka kapitalna ulaganja su za specifične agencije i potrebe instituta. Drugi, poput rehabilitacije sistema navodnjavanja na Kosovu, planirani su u saradnji sa svim opštinama na Kosovu. MPŠRR je pozvalo opštine da se prijave sa projektnim predlozima. U zavisnosti od raspoloživog budžeta MPŠRR-a, MPŠRR je odabralo opštine koje najbolje odgovaraju kriterijumima o površinskoj, potrebnoj i ekonomičnoj efikasnosti, između ostalih kriterijuma.²⁹ Nije poznato da li su opštine organizovale javne konsultacije u vezi sa ovim javnim investicijama.³⁰ Zbog toga, podaci o razlozima po polu u pogledu stepena u kojoj su različite žene i muškarci učestvovali u identifikovanju prioriteta za kapitalna ulaganja ili planiranju investicionih projekata, nisu bili dostupni. Generalno, činjenica da ministarstva nemaju procedure za javne konsultacije o troškovima, uključujući i one vezane za kapitalna ulaganja, značilo je da se nekoliko ministarstava konsultovalo sa građanima u planiranju takvih troškova.

Partneri za razvoj u poljoprivredi

Pored troškova iz kosovskog budžeta, poljoprivredni sektor takođe dobija finansijsku podršku od nekoliko razvojnih partnera, odnosno stranih donatora. Tabela 5 sumira projekte poljoprivrede koje finansiraju partneri za razvoj van budžeta Kosova u periodu 2014-2020. Ministarstvo za evropske integracije registruje doprinose razvojnih partnera u centralnoj bazi podataka.³¹

²⁶ Ukupno, budžet za subvencije uključuje grantove, direktna plaćanja- subvencije i finansijsku podršku za NVO.

²⁷ Intervjui MŽK sa organizacijama članicama koje rade u ovom sektoru, 2017.

²⁸ Vidi: Aneks 2, Tabela 2 za listu projekata kapitalnih ulaganja MPŠRR-a u 2016-2020.

²⁹ Prepiska MŽK-a sa šefom Departmana za poljoprivredne politike, tržište i trgovine, 27. april 2017. godine

³⁰ Isto.

³¹ Podaci iz MPŠRR-a, SOR, 2018-2020.

Tabela 5. Projekti finansirani od strane razvojnih partnera u 2014-2020

Partneri	Period	Vrednost projekta
Povezivanje prirodnih vrednosti i ljudi i Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju (CNVP & SIDA6)	2014-2018	€3,400 (5%)
Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)	2014-2017	€5,200 (8%)
Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID)	2015-2019	€10,000 (16%)
Organizacija za hranu i poljoprivredu (OHP) /Vlada Finske	2015-2016	€1,000 (2%)
Evropska komisija (EK)	2018-2020	€31,150 (50%)
Svetska banka	2011-2017	€12,000 (19%)
Ukupno		€62,750 (100%)

Preporučeni ciljevi

Na osnovu rodne analize predstavljene u ovom odeljku (kao i u drugim), MŽK preporučuje ciljeve (i dole navedene aktivnosti za njihovo postizanje). MPŠRR ih može koristiti u formulisanju indikatora učinka za anekse ROB-a prema njegovom poglavlju SOR-a i godišnjem zahtevu budžeta. MPŠRR može ažurirati ciljeve godišnje na osnovu kontinuiranih, sličnih rodni analiza. Dole navedene aktivnosti odgovaraju ovim ciljevima ka postizanju svakog cilja.

1. Povećati procenat žena zaposlenih u MPŠRR, uključujući i na položajima odlučivanja, sa 27% u februaru 2017. na 33% u 2018. godini.³²
2. Povećati procenat plata i naknada potrošen na žene sa 26% u februaru 2017. na 35% u 2018. godini.³³
3. Povećati procenat zaposlenih žena koje službeno putuju, sa 26% u 2016. godini, na 30% u 2018. godini, što povećava troškove žena za službena putovanja, sa 20% na 25%.
4. Povećati procenat žena koje koriste beneficije iz subvencija MPŠRR-a sa 2% u 2017. godini na 5%, što povećava troškove za žene od subvencija, sa 7% na 10%.
5. Poboljšati kvalitet i količinu informacija dostupnih različitim građanima žena i muškaraca u vezi sa kapitalnim izdacima, putem javnih konsultacija.
6. Poboljšati prikupljanje i korišćenje rodno razvrstanih podataka u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova za sve departmane, agencije i institute.

Preporučene aktivnosti

1. Kada se otvaraju radna mesta, koristiti afirmativne mere za regrutovanje, zapošljavanje i promovisanje više, kvalifikovanih žena, u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova, koji zahteva 50% zastupljenosti žena i muškaraca na svim nivoima.³⁴ To će doprineti poboljšanju rodne ravnopravnosti u troškovima plata i naknada za žene i muškarce.
2. Obezbediti ravnopravnost polova u odnosu na službena putovanja, doprinoseći jednakim troškovima na službenim putovanjima (dnevnice, smeštaj, karte i drugi troškovi).
3. Više konsultacija sa ženskim udruženjima poljoprivrednika kako bi identifikovali izazove i potencijalna rešenja za ova pitanja koja se mogu rešavati kroz politike, subvencije i inspekcije. Koristite afirmativne mere za poboljšanje rodne ravnopravnosti među korisnicima subvencija, dajući sredstva više, kvalifikovanim, poljoprivrednim ženama. Ovo će doprineti jednakim izdacima za žene i muškarce. Pored toga, izvršiti inspekcije i osigurati stroge kazne kada se postojeće afirmativne mere zloupotrebljavaju.

³² Ovo je planirano od strane Ministarstva, kako je potvrđeno u SOR-u 2018-2020 (2017).

³³ Ovo je isto tako planirano od strane MPŠRR-a (isto).

³⁴ Skupština Republike Kosovo, Zakon br. 05/L-020 o ravnopravnosti polova, 2015, na: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf>, čl. 6.

4. Uspostaviti jednostavne baze podataka na Excel-u sa podacima podeljenim prema polovima ka praćenju učešća žena i muškaraca na službenim putovanjima, radnim grupama, javnim konsultacijama, obukama i drugim aktivnostima.

Kancelarija ministra

Ministar je odgovoran za zastupanje MPŠRR-a; nadgledanje nad sprovođenjem politika Ministarstva; planiranje budžeta i obezbeđivanje odgovorne, transparentne raspodele sredstava; i izveštavanje vlade o ovim troškovima. Ministar je odgovoran i za osiguranje anti-diskriminatorskih usluga; preduzimanje mera protiv korupcije i prevara i podizanje svesti o prevazi. Ministar osigurava da se ministarska politika saopštava i razgovara sa ciljnim i interesnim grupama.³⁵

Plate i naknade

Kao što je prikazano u tabeli 6, žene službenici su nedovoljno zastupljene u Kancelariji ministra, koja se sastoji od samo 29% službenika od maja 2017. godine. Zbog toga, žene su dobijale samo 18% troškova od ekonomske kategorije plate i naknade.

Tabela 6. Zaposleni u Kancelariji ministra prema polu i nivou plata u 2015-2018							
Godina	Nivo plate	Ukupno osoblja na svakom nivou plata	# i % muškaraca	Iznos potrošen na muškarce	# i % žena	Iznos potrošen na žene	Ukupno potrošen iznos
2015	201-400	5	2 (40%)	€3,465 (42%)	3 (60%)	€4,783 (58%)	€8,248
	401-600	7	7 (100%)	€46,796 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€46,796
	600+	5	4 (80%)	€75,322 (91%)	1 (20%)	€7,415 (9%)	€82,737
	Ukupno	17	13 (76%)	€125,582 (91%)	4 (24%)	€12,198 (9%)	€137,780
2016	201-400	6	2 (33%)	€3,465 (42%)	4 (67%)	€4,783 (58%)	€8,248
	401-600	8	8 (100%)	€46,796 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€46,796
	600+	6	5 (83%)	€75,322 (91%)	1 (17%)	€7,415 (9%)	€82,737
	Ukupno	20	15 (75%)	€125,582 (91%)	5 (25%)	€12,198 (9%)	€137,780
2017 (Jan.-Maj.)	201-400	6	2 (33%)	€1,444 (42%)	4 (67%)	€1,993 (58%)	€3,437
	401-600	9	8 (89%)	€19,498 (75%)	1 (11%)	€6,620 (25%)	€26,119
	600+	6	5 (83%)	€31,384 (91%)	1 (17%)	€3,090 (9%)	€34,474
	Ukupno	21	15 (71%)	€52,326 (82%)	6 (29%)	€11,703 (18%)	€64,029
Projektivne za 2018	Ukupno	20	14 (70%)	€105,711 (70%)	6 (30%)	€45,305 (30%)	€151,015

Roba i usluge

Kao što je prikazano u tabeli 7, žene su činile samo 8% ukupnih radnika koji su učestvovali na službenim putovanjima od marta 2017. godine. Zbog toga, kancelarija ministra je potrošila manje na žene nego na muškarce za dnevnice, smeštaj, karte i druge troškove, odnosno 13% od marta 2017. godine. Iako se iznos koji se troši na dnevnice povećao od 2015. do 2016. godine, procenat žena koje

³⁵ Vlada Kosova, Uredba br. 02/2011 o oblastima upravne odgovornosti kancelarije premijera i ministarstava, čl. 9, na: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullorja_02-2011-e_miratuar nga_Qeveria-finale.pdf.

primaju dnevnice ostao je sličan. Ovo je tačno, iako je u kancelariji ministra povećan procenat zaposlenih žena.

Tabela 7. Učešće zaposlenih, dnevnice, smeštaj, karte i drugi troškovi za službena putovanja u kancelariji ministara po polu u 2015 - 2017			
Godina	2015	2016	2017 (Jan. - Mar.)
Ukupno # osoblja koji su išli na službena putovanja	12 (100%)	16 (100%)	12 (100%)
# i % žena	1 (8%)	2 (13%)	1 (8%)
# i % muškaraca	11 (92%)	14 (88%)	11 (92%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnice	€15,810 (100%)	€17,772 (100%)	€4,525 (100%)
Iznos dnevnica potrošen na žene	€2,272 (14%)	€2,550 (14%)	€907 (20%)
Iznos dnevnica potrošen na muškarce	€13,538 (86%)	€15,221 (86%)	€3,618 (80%)
Ukupan iznos potrošen na smeštaj	€17,681 (100%)	€14,153 (100%)	€3,226 (100%)
Iznos smeštaja potrošen na žene	€2,552 (14%)	€1,366 (10%)	€280 (9%)
Iznos smeštaja potrošen na muškarce	€15,129 (86%)	€12,787 (90%)	€2,946 (91%)
Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€6,154 (100%)	€5,227 (100%)	€1,284 (100%)
Iznos za druge troškove potrošen na žene	€1,862 (30%)	€1,503 (29%)	€430 (33%)
Iznos za druge troškove potrošen na muškarce	€4,292 (70%)	€3,724 (71%)	€854 (67%)
Ukupan iznos potrošen na karte		€26,069 (100%)	€3,522 (100%)
Iznos za karte potrošen na žene		€2,969 (11%)	€0 (0%)
Iznos za karte potrošen na muškarce		€23,100 (89%)	€3,522 (100%)
Ukupan iznos potrošen na službena	€39,645 (100%)	€37,152 (100%)	€12,557 (100%)
Ukupan iznos potrošen na žene	€6,686 (17%)	€8,388 (13%)	€1,617 (13%)
Ukupan iznos potrošen na muškarce	€32,959 (83%)	€54,832 (87%)	€10,940 (87%)

Preporučeni ciljevi

1. Povećati procenat zaposlenih koji su žene sa 29% u maju 2017. godine na 30% u 2018. godini, što povećava troškove za žene sa 18% na 30%.
2. Povećati procenat zaposlenih žena koje se bave službenim putovanjem, sa 13% u 2016. godini na 16% u 2018. godini, tako što će povećati troškove za dnevnice i druge troškove službenih putovanja za žene zaposlene sa 13% na 16%.

Preporučene aktivnosti

1. Obezbediti korišćenje afirmativnih mera za zapošljavanje i promovisanje više, kvalifikovanih žena u ovoj kancelariji u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
2. Obezbediti ravnopravnost polova među osobama koje se bave službenim putovanjima.

Kancelarija za institucionalne mehanizme zaštite od diskriminacije u vladi i opštinama

Kancelarija za institucionalne mehanizme zaštite od diskriminacije u vladi i opštinama³⁶ je odgovorna za podršku generalnom sekretaru i osoblju ministarstva po pitanjima ljudskih prava i za ocenu nivoa izvršenja standarda ljudskih prava unutar MPŠRR-a. Saraduje sa Kancelarijom

³⁶ Jedinica za ljudska prava je proširila svoje odgovornosti, kao što je navedeno u Uredbi GRK br. 03/2017 o institucionalnim mehanizmima zaštite od diskriminacije u vladama i opštinama i Uredbi br. 04/2017 o kriterijumima, standardima i procedurama o javnom finansiranju NVO, na: http://kryeministri-ks.net/repository/docs/RREGULLORE_QRK_-_NR_03_2017_P%C3%8BR_MKANIZMAT_INSTITUCIONAL_P%C3%8BR_MBROJTJE_N....pdf, i <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=14831>. Intervju sa šefom ove kancelarije, 28. avgust 2017. godine

Ombudsmana na Kosovu i nadgleda sprovođenje preporuka Ombudsmana za MPŠRR. Podnosioci zahteva za grantove i subvencije mogu podneti žalbe Ombudsmanu, koji traži od ove Kancelarije da pruži informacije o podnosiocu koji je navodno pretrpeo diskriminaciju tokom procesa podnošenja zahteva. Ombudsman daje specifične preporuke ministarstvu u vezi sa svakim slučajem.³⁷ MPŠRR tada treba da osigura da se sprovodu preporuke za jednake mogućnosti i protiv diskriminacije zasnovane na rodnoj pripadnosti koje pruži Ombudsman.

Ova kancelarija je odgovorna za uključivanje perspektive ljudskih prava u politike, administrativna uputstva i zakone. Treba sarađivati sa civilnim društvom, kao i sa drugim međuministarskim radnim grupama u oblasti ljudskih prava.³⁸ Pored toga, organizuje obuku za NVO, uključujući udruženja poljoprivrednika, sa ciljem izgradnje kapaciteta i podizanja svesti o ljudskim pravima; organizuje fokus grupe u stvaranju jednakih mogućnosti za žene i muškarce u ruralnim područjima.³⁹ Službenik za rodnu ravnopravnost (SRR) se nalazi u ovoj kancelariji.

Plate i naknade

Kao što je prikazano u tabeli 8, službenici muškarci su nedovoljno zastupljeni u ovoj kancelariji, koji čine 25% svih službenika od maja 2017. godine. Prema tome, muškarci su dobili 31% troškova iz ekonomske kategorije plate i naknade.

Tabela 8. Zaposleni u Kancelariji za institucionalne mehanizme za zaštitu od diskriminacije u vladama i opštinama prema nivou pola i plata u 2015-2018							
Godina	Nivo plata	Ukupno osoblja na nivou plata	# i % muškaraca	Iznos potrošen na muškarce	# i % žena	Iznos potrošen na žene	Ukupan potrošen iznos
2015	401-600	3	1 (33%)	€6,082 (31%)	2 (67%)	€13,380 (69%)	€19,462
	Ukupno	3	1 (33%)	€6,082 (31%)	2 (67%)	€13,380 (69%)	€19,462
2016	401-600	3	1 (33%)	€6,082 (31%)	2 (67%)	€13,380 (69%)	€19,462
	Ukupno	3	1 (33%)	€6,082 (31%)	2 (67%)	€13,380 (69%)	€19,462
2017 (Jan.- Maj.)	401-600	4	1 (25%)	€2,534 (31%)	3 (75%)	€5,575 (69%)	€8,109
	Ukupno	4	1 (25%)	€2,534 (31%)	3 (75%)	€5,575 (69%)	€8,109
Projekt ovane za 2018	Ukupno	4	1 (25%)	€8,596 (31%)	3 (75%)	€19,133 (69%)	€27,729

Odeljenje za finansije i generalne usluge

Odeljenje za finansije i generalne usluge je odgovorano za informacije o ljudskim resursima, administrativnoj podršci, uslugama informacione tehnologije (IT) i logistiku. Ovo Odeljenje zapošljava kvalifikovano osoblje i priprema budžet MPŠRR-a. Ima tri odeljenja: Odeljenje za ljudske resurse, Odeljenje za budžet i finansije i Odeljenje za IT i logističke usluge.⁴⁰ Ovo Odeljenje administrira

³⁷ Intervju MŽK-a sa šefom ove kancelarije, 28. avgust 2017. godine

³⁸ Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja Veb stranica, Jedinica za ljudska prava, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/njesia-per-te-drejtat-e-njeriut>.

³⁹ Jedinica za ljudska prava, Analitički izveštaj o jednakim mogućnostima za grantove i subvencije za 2014. godinu, Interni izveštaj MPŠRR-a u svrhu izrade zelenog izveštaja. Obezbedila ova jedinica na zahtev MŽK, 30. marta 2017.

⁴⁰ Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, čl. 40, na: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullore_per_organizimin_e_brendshem_dhe_sistematizimin_e_vendeve_te_....pdf.

sopstveni budžet, kao i budžete odeljenja za evropske integracije i koordinaciju politika, kancelarije generalnog sekretara, Divizije za unutrašnju reviziju, Odeljenja za javnu komunikaciju i Odeljenja za nabavke.⁴¹

S obzirom na svoje odgovornosti, odeljenje može igrati važnu ulogu u podsticanju zapošljavanja više žena u MPŠRR, u cilju unapređenja rodne ravnopravnosti u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova (50% predstavljanje svakog pola). Međutim, odeljenje nije prijavio korišćenje afirmativnih akcija u zapošljavanju do sada, do danas. U okviru svojih odgovornosti, ovo Odeljenje takođe može osigurati da žene i muškarci imaju jednake mogućnosti i pristup resursima, kao što su računari, IT oprema i transport.

Plate i naknade

Kao što je prikazano u tabeli 9, žene službenici su nedovoljno zastupljeni u Odeljenju za finansije i generalne usluge, koje čine 45% svih službenika od maja 2017. godine. Prema tome, žene su primale manje od muškaraca od ekonomske kategorije plate i naknade.

Tabela 9. Zaposleni u Odeljenju za finansije i generalne usluge po polu i nivou plata, 2015-2018							
Godina	Nivo plate	Ukupno osoblja na svakom nivou plata	# i % muškaraca	Iznos potrošen na muškarce	# i % žena	Iznos potrošen na žene	Ukupan potrošen iznos
2015	201-400	2	2 (100%)	€18,080 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€18,080
	401-600	22	11 (50%)	€65,673 (41%)	11 (50%)	€92,710 (59%)	€158,383
	600+	9	7 (78%)	€87,615 (85%)	2 (22%)	€15,684 (15%)	€103,300
	Ukupno	33	20 (61%)	€171,367 (61%)	13 (39%)	€108,395 (39%)	€279,762
2016	201-400	6	5 (83%)	€18,080 (67%)	1 (17%)	€9,085 (33%)	€27,165
	401-600	27	12 (44%)	€65,673 (41%)	15 (56%)	€92,710 (59%)	€158,383
	600+	9	7 (78%)	€87,615 (85%)	29 (22%)	€15,684 (15%)	€103,300
	Ukupno	42	24 (57%)	€171,367 (59%)	18 (43%)	€117,480 (41%)	€288,847
2017 (Jan. – Maj.)	201-400	2	2 (100%)	€7,533 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€7,533
	401-600	27	12 (44%)	€27,364 (41%)	15 (56%)	€38,629 (59%)	€65,993
	600+	9	7 (78%)	€36,506 (85%)	2 (22%)	€6,535 (15%)	€43,042
	Ukupno	38	21 (55%)	€71,403 (61%)	17 (45%)	€45,164 (39%)	€116,567
Projekt ovane za 2018	Ukupno	43	21 (49%)	€166,128 (49%)	22 (51%)	€174,038 (51%)	€340,166

Roba i usluge

Žene su činile 42% osoba koje putuju u ime ovog Odeljenja u 2015. godini, 33% u 2016. godini i 33% u martu 2017. godine (tabela 10.). Prema tome, žene su imale manje koristi od dnevnica i drugih troškova. Na primer, žene su primile 0% troškova za smeštaj u 2016. godini, iako se iznos koji je utrošen na smeštaj povećao između 2015. godine i 2016. godine.

⁴¹ Sastanak MŽK sa Odeljenjem za finansije i generalne službe, 6. jula 2017. godine

Tabela 10. Učešće osoblja Odeljenja za finansije i generalne usluge i dnevnicе, smeštaj, karte i drugi troškovi za službena putovanja po polu, 2015 - 2017

Godina	2015	2016	2017 (Jan. - Mar.)
Ukupno # osoblja koje je išlo na službena putovanja	12 (100%)	3 (100%)	3 (100%)
# i % žena	5 (42%)	1 (33%)	1 (33%)
# i % muškaraca	7 (58%)	2 (67%)	2 (67%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnicе	€6,205 (100%)	€3,315 (100%)	€1,155 (100%)
Iznos za dnevnicе potrošen na žene	€2,118 (34%)	€953 (29%)	€249 (22%)
Iznos za dnevnicе potrošen na muškarce	€4,087 (66%)	€2,362 (71%)	€906 (78%)
Ukupan iznos potrošen na smeštaj	€2,700 (100%)	€3,539 (100%)	€1,550 (100%)
Iznos za smeštaj potrošen na žene	€300 (11%)	€0 (0%)	€198 (13%)
Iznos za smeštaj potrošen na muškarce	€2,400 (89%)	€3,539 (100%)	€1,352 (87%)
Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€3,724 (100%)	€573 (100%)	€773 (100%)
Iznos za druge troškove potrošen na žene	€412 (11%)	€0 (0%)	€53 (7%)
Iznos za druge troškove potrošen na muškarce	€3,311 (89%)	€573 (100%)	€720 (93%)
Ukupan iznos potrošen na karte		€795 (100%)	€177 (100%)
Iznos za karte potrošen na žene		€0 (0%)	€0 (0%)
Iznos za karte potrošen na muškarce		€795 (100%)	€177 (100%)
Ukupan iznos potrošen za službena putovanja	€12,692 (100%)	€8,222 (100%)	€3,655 (100%)
Ukupan iznos potrošen na žene	€2,830 (22%)	€953 (12%)	€500 (14%)
Ukupan iznos potrošen na muškarce	€9,798 (78%)	€7,269 (88%)	€3,155 (86%)

Divizija nabavke

Divizija za nabavke je odgovorna za pripremu, koordinaciju i sprovođenje godišnjeg plana javnih nabavki, kao i za razvijanje pravila i procedura nabavke u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama Republike Kosovo.⁴² Budžet ove Divizije je u okviru budžeta Odeljenja za finansije i generalne usluge.⁴³ Divizija nije pružila podatke o svom budžetu i troškovima uprkos zahtevima.

Na Kosovu su preduzeti koraci da se podstakne razmatranje socijalnih pitanja u procedurama nabavke i operacijama. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama Republike Kosova, izmenjen i dopunjen zakonom br. 04/L-237, sada navodi: „Ugovorni organi mogu odrediti, između ostalog, specifične uslove u ugovoru koji dozvoljavaju da se uzme u obzir socijalni aspekti”.⁴⁴ među ovim ciljevima je „obaveza za sprovođenje, prilikom sprovođenja ugovora, mera koje su utvrđene ugovorom radi podsticanja rodne ravnopravnosti ili raznovrsnosti po drugim osnovima”.⁴⁵ Dakle, kao autoritet za ugovaranje, MPŠRR sada može da preduzme afirmativne akcije u cilju podsticanja preduzeća koje su u vlasništvu žena i/ili sa više žena radnika na primer. Pošto MŽK nije primila informacije iz ove Divizije, do sada je nepoznat stepen do kojeg je MPŠRR koristio takve odredbe u postupcima nabavke.

Divizija nabavke je odgovorna za neke kapitalne investicione projekte,⁴⁶ koji u skladu sa najboljim praksama ROB-a treba uključiti konsultacije sa različitim ženama i muškarcima za prioritizaciju, projektovanje, implementaciju, nadgledanje i evaluaciju. Nije jasno da li je ova divizija uključila žene i muškarce u takve investicione projekte.

⁴² Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, čl. 46.

⁴³ Prepiska MŽK sa šefom Odeljenja za finansije, 24. marta 2017. godine

⁴⁴ Republika Kosovo, Zakon br. 05/L-068 o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-042 o javnim nabavkama, izmenjen i dopunjen Zakonom br. 04/L-237, na: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-068%20sh.pdf>.

⁴⁵ Isto, čl. 17.

⁴⁶ Vidi: Aneks 2, Tabela 1 za listu ugovora o kapitalnim ulaganjima koje nadgleda Odjeljenje za nabavke.

Plate i naknade

Kao što je prikazano u tabeli II, žene su nedovoljno zastupljene u ovoj diviziji i ne primaju sredstva iz ekonomske kategorije plata i naknada. Ova divizija će otvoriti novu poziciju u 2018. godini. Može da koristi afirmativnu akciju u zapošljavanju manje zastupljenog profila. Ovo će doprineti balansiranju troškova plata i naknada za žene i muškarce u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.

Nivo plata	Ukupno osoblja na svakom nivou plata	# i % muškaraca	Iznos potrošen na muškarce	# i % žena	Iznos potrošen na žene	Ukupno potrošen iznos
201-400	1					
401-600	2	1 (50%)	€6,240 (54%)	1 (50%)	€5,340 (46%)	€11,580
Ukupno 2015	3					
201-400	1					
401-600	2	1 (50%)	€6,240 (54%)	1 (50%)	€5,340 (46%)	€11,580
Ukupno 2016	3					
401-600	1	1 (100%)	€6,240 (54%)	0 (0%)	0 (0%)	€6,240
Ukupno 2017 (Jan. –Mar.)	1	1 (100%)	€6,240 (54%)	0 (0%)	0 (0%)	€6,240
401-600	2	1 (50%)	€6,240 (50%)	1 (50%)	€6,240 (50%)	€12,480
Planirano 2018⁴⁸	2	1 (50%)	€6,240 (50%)	1 (50%)	€6,240 (50%)	€12,480

Odeljenje za evropske integracije i koordinaciju politike

Odeljenje za evropske integracije i koordinaciju politika koordinira aktivnosti vezane za pristupanje EU, uključujući usklađivanje *acquiscommunautaire* sa zakonodavstvom MPŠRR-a i praćenje i izveštavanje o primeni preporuka Evropske komisije. Ono takođe organizuje aktivnosti MPŠRR-a finansijski podržane od strane Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) i drugih fondova EU. Godišnje Kosovo dobija 50 miliona evra kroz Instrument za pretpristupnu pomoć u ruralnom razvoju (IPARD), od kojih 23 miliona evra ide na ruralni razvoj i 25 miliona evra za usmeravanje plaćanja.⁴⁹

Ovo Odeljenje čine Odeljenje za evropske integracije i Odeljenje za koordinaciju politika.⁵⁰ Budžet Odeljenja je uključen u budžet Centralne administracije. Ovo Odeljenje ima četiri zaposlena, od kojih su sve žene.⁵¹ Uprkos zahtevima, MŽK nije dobila rodno podeljene podatke o troškovima plata i naknada iz ovog Odeljenja. Niti troškovi i budžetirani iznosi u ekonomskim kategorijama nisu pruženi.

Odeljenje treba da uključi rodnu perspektivu u svoj rad, podstaknutu direktivama EU i novim radnim dokumentom osoblja Evropske komisije, *ravnopravnost polova i osnaživanju žena: transformacija života devojčica i žena kroz spoljne odnose EU 2016-2020*, poznat kao EU Rodni akcioni plan (RAP) II.⁵² Na primer, aktivnost koja se može ostvariti u postizanju cilja EU RAP 2016-2020,

⁴⁷ Podaci dostavljeni od strane Divizije za nabavke, 16. marta 2017. godine. Uprkos zahtevima, informacije koje nedostaju u tabeli nisu dostavljene MŽK.

⁴⁸ Prognoza zasnovana na razgovoru MŽK sa šefom divizije.

⁴⁹ Isto.

⁵⁰ Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, čl. 34.

⁵¹ Sastanak sa šefom odeljenja, 21. februara 2017.

⁵² Na: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/staff-working-document-gender-2016-2020-20150922_en.pdf.

„Pristup dostojanstvenom radu za žene svih starosnih grupa“ je „Podrška rodno osjetljivim zakonodavnim reformama i reformama u javnom sektoru, što predstavlja ulogu žene u ekonomiji zbrinjavanja, neplaćeni rad, nejednaka rodna distribucija porodičnih nadležnosti, preopterećenost u neformalnoj ekonomiji, žene u poljoprivredi i razlika u platama za polove“. U skladu sa EU RAP-om, MPŠRR bi trebao uključiti i SRR i ženske organizacije u planiranje IPA programiranja.

Do danas, SRR nije učestvovao u komisiji koja izrađuje politike vezane za pridruživanje EU.⁵³ Štaviše, neke strategije MPŠRR-a, kao što su Politički i strateški dokumenti o razvoju sektora šumarstva 2010-2020 i Strategija konsolidacije zemljišta 2010-2020, nemaju rodno osjetljivi jezik i rodno razvrstane ciljeve i aktivnosti. U skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova, svaka politika, strategija i dokument unutar javnih institucija treba da uključe rodnu perspektivu.

Preporučeni ciljevi

1. Povećati procenat zaposlenih žena u Odeljenju za finansije i generalne usluge sa 45% u 2017. godini na 51% u 2018. godini, čime se povećava procenat troškova koje primaju žena sa 39% na 51%. Konkretnije, ovo uključuje povećanje procenta radnika koje su žene u Diviziju za nabavke, od 0% u 2017. na 50% u 2018. godini.
2. Povećati procenat žena koje se bave službenim putovanjem u Odeljenju za finansije i generalne usluge, sa 33% u 2016. na 37% u 2018. godini, što povećava troškove vezane za službena putovanja koja su žene primile sa 12% na 15%.
3. Poboljšati upotrebu afirmativnih akcija u nabavkama, kao što je podsticanje ponuđača i ugovorenih kompanija da koriste ravnotežu različitih žena i muškaraca za sprovođenje javnih investicionih projekata, u skladu sa izmenjenim Zakonom o javnim nabavkama.
4. Obezbediti da su svi dokumenti o konceptu i politici, uključujući novi, ažurirani dokument o politici i strategiji o razvoju šumarskog sektora 2010-2020 i strategiju konsolidacije zemljišta 2010-2020, rodno integrisani.
5. Osigurati da je rodna perspektiva uključena u IPA sektorske planske dokumente (SPD) i akcione dokumente, u skladu sa RAP II EU i Zakonom o ravnopravnosti polova.
6. Povećati konsultacije sa organizacijama koje predvode SRR i žene u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova i EU RAP II u smislu dizajniranja i implementacije IPA programa i akcija, kao i izrada politika.

Preporučene aktivnosti

1. Koristiti afirmativne mere u zapošljavanju nezatupljenog pola kad postoje nova slobodna radnih mesta u Odeljenju za finansije i generalne usluge i Diviziji za nabavke u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
2. Obezbediti uravnoteženu ravnopravnost polova u pogledu učešća žena i muškaraca na službenim putovanjima Odeljenja, čime se obezbeđuju jednaki troškovi za žene i muškarce.
3. Koristiti afirmativne mere u dokumentima nabavke i ugovorima kako bi se podstakle kompanije da koriste ravnotežu žena i muškaraca zaposlenih na svim nivoima rada koji se odnose na ugovore koje finansira vlada.
4. Obezbediti implementaciju Uredbe br. 04/2017 o kriterijumima, standardima i procedurama o javnom finansiranju NVO i osigurati učešće najmanje jednog službenika iz Kancelarije o institucionalnim mehanizmima zaštite od diskriminacije u vladi i opštinama u komisijama osnovanim za rad o obimu poljoprivrednih sredstava NVO među ostalim pravnim radnim grupama.
5. Osigurati da je SRR član komisije za izradu dokumenata politike vezanih za pristupanje EU i radnih grupa koji izrađuju nove politike i strategije u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova. Takođe,

⁵³ Sastanak sa šefom odeljenja, 21. februara 2017.

uraditi rodnu analizu kako bi informisali politike i osigurali da su ciljevi, aktivnosti i indikatori rodno integrirani.

6. Obezbediti da rodna analiza informiše sve koncepte i dokumente o politici i da su sve politike rodno usmerene u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
7. Obezbediti da se rodna perspektiva uključi u sve IPA SPD-ove i akcione dokumente kroz saradnju sa Ministarstvom za evropske integracije, SRR, Kancelarijom EU na Kosovu, lokalnim stručnjacima (npr. MŽK) i ženskim organizacijama, kako to predviđa EU RAP II.

Pravni departman

Pravni departman je odgovoran za izradu zakonodavnih i strateških akata u sektorima relevantnim za MPŠRR. Obezbeđuje usklađenost između zakonodavstva Ministarstva, važećih zakona na Kosovu i zakonodavstva EU. Pravni departman, po potrebi, iznosi preporuke, mišljenja, tumačenja i pravne savete vezane za aktivnosti Ministarstva. Sarađuje sa Ministarstvom pravde - Državno zagovaranje za pravno zastupanje sudskih sporova u oblasti poljoprivrede. Ovaj Departman čine dve divizije: Odeljenje za izradu i usklađivanje zakonodavstva i Odeljenje za nadgledanje nad primenom zakonodavstva pravne podrške i međuinstitucionalne saradnje na polju zakonodavstva.⁵⁴

Trenutno, Departman je završio rad na 26 zakona i 270 podzakonskih akata. U skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova, rodnu analizu treba sprovesti i koristiti za informisanje rodne ravnopravnosti u svim procesima kreiranja politika, uključujući podzakonske akte. SRR može igrati važnu ulogu u olakšavanju ovoga. Međutim, do danas je SRR učestvovao samo u nekim radnim grupama koje izrađuju ove dokumente. U budućnosti, kao što je navedeno u Zakonu o ravnopravnosti polova, SRR treba da učestvuje u svim radnim grupama i političkim procesima. Departman se obavezao da uključi komentare od strane SRR-a i Kancelarije za institucionalne mehanizme zaštite od diskriminacije u vladi i opštinama u politikama, kao i da ih pozove da učestvuju u radnim grupama koje pripreme takve podzakonske akte za grantove, subvencije i druge politike.⁵⁵ Pored toga, istorijski nekoliko udruženja žena i organizacija koje se bave poljoprivredom, šumarstvom i ruralnim razvojem se prijavilo da se konsultuju u planiranju programa MPŠRR.⁵⁶ Oni takođe mogu pružiti ključni doprinos u pogledu potencijalno različitih potreba i interesa žena vezanih za politike i programe MPŠRR-a.

Plate i dnevnice

Ovaj Departman ima četiri zaposlena, uključujući i jednu (25%) ženu. U skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova, ovaj departman treba da koristi afirmativne mere kada su nove pozicije otvorene za zapošljavanje više žena, jer je nedovoljno zastupljen pol.⁵⁷

Tabela 12. Zaposleni u Pravnom departmanu po polu i nivou plata u 2015-2018							
Godina	Nivo plata	Ukupno		Iznos potrošen na muškarce	# i % žena	Iznos potrošen na žene	Ukupno potrošen iznos
		osoblja na svakom nivou plata	# i % muškaraca				
2015	401-600	1	0 (0%)	€0 (0%)	1 (100%)	€7,148 (100%)	€7,148
	600+	2	2 (100%)	€15,049 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€15,049
	Ukupno	3	2 (67%)	€15,049 (68%)	1 (33%)	€7,148 (32%)	€22,197
2016	401-600	1	0 (0%)	€0 (0%)	1 (100%)	€7,148 (100%)	€7,148

⁵⁴ Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, čl. 37.

⁵⁵ Razgovor Mreže sa šefom i predstavnikom Departmana, 27. februara 2017.

⁵⁶ MŽK intervjui preko telefona sa svojim organizacijama članicama koje rade u ovom sektoru, 2017.

⁵⁷ Skupština Republike Kosovo, Zakon br. 05/L-20 o ravnopravnosti polova, čl. 5.

	600+	2	2 (100%)	€15,049 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€15,049
	Ukupno	3	2 (67%)	€15,049 (68%)	1 (33%)	€7,148 (32%)	€22,197
2017 (Jan.- Maj.)	401-600	2	1 (50%)	€2,475 (45%)	1 (50%)	€2,978 (55%)	€5,454
	600+	2	2 (100%)	€6,271 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€6,271
	Ukupno	4	3 (75%)	€8,746 (75%)	1 (25%)	€2,978 (25%)	€11,724
Projekto vane za 2018	Ukupno	5	3 (60%)	€21,176 (60%)	2 (40%)	€14,117 (40%)	€35,293

Roba i usluge

Kao što je prikazano u tabeli 13, nijedna zaposlena žena iz ovog Departmana nije bila na službenom putovanju između 2015. i 2017. godine. Stoga, žene nisu imale koristi od troškova vezanih za dnevnicu, smještaj, karte i druge troškove tokom ovih godina. Međutim, službenik je izjavio da je jedna žena bila na službenom putovanju.⁵⁸

Godina	2015	2016	2017 (Jan. - Mar.)
Ukupno # osoblja koje je išlo na službena putovanja	2 (100%)	2 (100%)	1 (100%)
# i % žena	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
# i % muškaraca	2 (100%)	2 (100%)	1 (100%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnicu	€1,291 (100%)	€406 (100%)	€249 (100%)
Iznos za dnevnicu potrošen na žene	0 (0%)	0 (0%)	€0 (0%)
Iznos za dnevnicu potrošen na muškarce	€1,291 (100%)	€406 (100%)	€249 (100%)
Ukupan iznos potrošen na smještaj	€300 (100%)		€198 (100%)
Iznos za smještaj potrošen na žene	€0 (0%)		€0 (0%)
Iznos za smještaj potrošen na muškarce	€300 (100%)		€198 (100%)
Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€230 (100%)	€43 (100%)	€28 (100%)
Iznos za druge troškove potrošen na žene	€0 (0%)	€0 (0%)	€0 (0%)
Iznos za druge troškove potrošen na muškarce	€230 (100%)	€43 (100%)	€28 (100%)
Ukupan iznos potrošen na karte		€345 (100%)	
Iznos za karte potrošen na žene		€0 (0%)	
Iznos za karte potrošen na muškarce		€345 (100%)	
Ukupan iznos potrošen na službena putovanja	€1,821 (100%)	€794 (100%)	€475 (100%)
Ukupan iznos potrošen na žene	€0 (0%)	€0 (0%)	€0 (0%)
Ukupan iznos potrošen na muškarce	€1,821 (100%)	€794 (0%)	€475 (100%)

Programi i aktivnosti

Kao što je prikazano u tabeli 14, žene su učestvovala manje od muškaraca u obukama i radionicama (29% u 2015. i 2016. godini). Nijedna žena nije učestvovala ni na jednoj obuci ili radionici između januara i aprila 2017.

⁵⁸ Prepiska MŽK-a sa službenicima departmana, avgust 2017. godine

Tabela 14. Učešće osoblja Pravnog departmana na obukama i radionicama koje su organizovale OEBS, GIZ, IKAP, USAID i Kancelarija premijera po polu u 2015. – 2017. godini (april)

Godina	Organizatori	# obuka/ radionica	# i % prisustvoval e žene	# i % prisustvovali muškarci
2015	Kosovski Institut za Javnu Administraciju (KIPA) - Tumačenje zakonodavstva	2	1 (50%)	1 (50%)
	TAIEX - Transpozicija i primena podzakonskih akata za poljoprivredu EU	2	1 (50%)	1 (50%)
	GIZ - Sprečiti zagađenje zemljišta za sigurnu hranu	1	0 (0%)	1 (100%)
	GIZ - Izrada tabela usklađenosti, Nacrt zakon o geografskim pokazateljima i denominacija porikla	1	0 (0%)	1 (100%)
	GIZ – Mere 303 projekta, Lokalna strategija razvoja lokalnih akcionih grupa (LAG)	1	0 (0%)	1 (100%)
Ukupno 2015		7	2 (29%)	5 (71%)
2016	OEBS - Pilot projekat za ocenu Ex-post 2015	1	1 (100%)	0 (0%)
	KIPA - Izrada zakonodavstva u Republici Kosovo	2	1 (50%)	1 (50%)
	GIZ - Sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Kosovo i EU	2	1 (50%)	1 (50%)
	GIZ - Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) u fazi pretpriprustvene pomoći	2	1 (50%)	1 (50%)
	Kancelarija za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i rodna pitanja u okviru Kancelarije premijera Republike Kosovo - Uredba o minimalnim standardima za proces javnih konsultacija	1	0 (0%)	1 (100%)
	Izrada podzakonskih akata koji proizlaze iz primene Zakona br. 04 / L-085 o organskom poljoprivrednom proizvodu	1	0 (0%)	1 (100%)
	Učešće na Nacionalnoj konferenciji o intelektualnoj svojini koju je organizovalo Ministarstvo trgovine i industrije (MTI) i MRK & S	1	0 (0%)	1 (100%)
	KosAgri projekat - Izrada podzakonskih akata koji proizlaze iz primene Zakona br. 04 / L-085 o zaštiti bilja	1	0 (0%)	1 (100%)
	TAIEX – Radionica o proizvodnji sira iz Šara	1	0 (0%)	1 (100%)
	MTI iz EU SAA projekta - Pomoć za implementaciju SSP-a	1	0 (0%)	1 (100%)
Ambasada Francuske na Kosovu - Projekat Biodiv Balkan - Sastanak praktičara geografskih pokazatelja zemalja Zapadnog Balkana	1	0 (0%)	1 (100%)	
Ukupno 2016		14	4 (29%)	10 (71%)
2017 (Jan. - Apr.)	Projekat MTI - EU - Kosovo SAA - Direktiva o uslugama 123/2006 Druga faza	1	0 (0%)	1 (100%)
	Ministarstvo ekonomskog razvoja, Nacionalna agencija za zaštitu ličnih podataka, IPKO, Univerzitet za biznis i tehnologiju - Međunarodna konferencija o sajber bezbednosti i privatnosti	1	0 (0%)	1 (100%)
	Projekat KOSAGRI - Izrada administrativnog uputstva (MPŠRR) - br. xx/2017 o bolesti krompira Epitrik papa sp.	1	0 (0%)	1 (100%)
	TAIEX Radionica u MTI, za geografske indikatore i denominacije porekla	1	0 (0%)	1 (100%)
	Radionica TAIEX - MPŠRR o procedurama i kriterijumima utvrđenim u Uredbi EU br. 1308/2013/PO i Uredbi EU br. 1305/2015/PG za proizvođače i proizvodnju	1	0 (0%)	1 (100%)
Ukupno 2017		5	0 (0%)	5 (100%)

Na javnim konsultacijama o nacrtima zakona, propisima i administrativnim uputstvima koja se odnose na poljoprivredu, koje su sastavile različita ministarstva, žene su činile samo 19% učesnika u

2016. i 17% u 2017. godini (Tabela 15). Učestvovanje žena u takvim javnim konsultacijama se svake godine smanjuje.

Tabela 15. Učešće osoblja Pravnog departmana u javnim konsultacijama u vezi sa nacrt zakonima po polu u 2015-2017 ⁵⁹				
Godina	# javne konsultacije	# i % javne konsultacije gde su učestvovala žene	# i % javne konsultacije gde su učestvovali muškarci	
2015	20	5 (25%)	15 (75%)	
2016	31	6 (19%)	25 (81%)	
2017	6	1 (17%)	5 (83%)	

Preporučeni ciljevi

1. Povećati procenat službenika u departmanu koje su žene sa 25% u 2017. godini na 40% u 2018. godini, čime se povećava procenat troškova koje primaju žene sa 25% na 40%.
2. Povećati procenat zaposlenih koji idu na službena putovanja koja su žene sa 0% u 2016. godini do 5% u 2018. godini.
3. Povećati godišnje izdatke za žene za dnevnice, smeštaj, karte i druge troškove vezane za službena putovanja sa 0% u 2016. godini do 5% u 2018. godini.
4. Povećati procenat zaposlenih koji učestvuju na obukama i radionicama koje su žene sa 29% u 2016. godini na 33% u 2018. godini, prema ravnopravnijim troškovima za razvoj kapaciteta žena i muškaraca u departmanu.
5. Povećati procenat učesnika javne konsultacije koje su žene sa 17% u 2017. godini do najmanje 40% u narednim godinama.
6. Unaprediti rodnu ravnopravnost u izradi svih primarnih i sekundarnih zakona predloženih od strane Ministarstva u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.

Preporučene aktivnosti

1. Koristite afirmativne mere za angažovanje više, kvalifikovanih žena kao nedovoljno zastupljenog pola u departmanu kada se otvore nove pozicije.
2. Obezbediti rodnu ravnotežu među zaposlenima u službenim putovanjima.
3. Obezbediti ravnotežu između polova među zaposlenima koji učestvuju u obuci i radionicama.
4. Obezbediti ravnopravnost polova u javnim konsultacijama o nacrtima zakona.
5. Sprovesti rodne analize kako bi informisao poboljšanu rodnu perspektivu u svim zakonima, administrativnim uputstvima, strategijama, propisima, akcionim planovima i dokumentima politike u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova. Uključiti SRR-a i konsultovati se sa stručnjacima za rodnu ravnopravnost u razmatranju nacrt zakona; takođe, obezbediti učešće SRR-a u radnim grupama. To neće uključiti dodatne troškove za departman, jer je to odgovornost SRR-a i postojećih zaposlenih u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.

Departman šumarstva

Departament šumarstva je odgovoran za pisanje i sprovođenje šumarskih politika, strategija i zakonodavstva. Predstavnik Kancelarije za institucionalne mehanizme zaštite od diskriminacije u vladi i opštinama je uputio komentar o Zakonu o šumarstvu, koji je izradio ovaj departman, obezbeđujući rodnu perspektivu.⁶⁰ Međutim, čini se da njegovi komentari nisu prihvaćeni u konačnoj verziji zakona, jer ne sadrži rodnu perspektivu. Iako ovaj departman izrađuje zakone o šumarstvu, Agencija za

⁵⁹ Prepiska sa službenicima Departmana, 1. mart 2017. godine

⁶⁰ Sastanak MŽK sa šefom Departmana, 6. mart 2017. godine

šumarstvo Kosova ih sprovodi. U 2017. godini, Departman planira da okonča Okvir sektora politike i projekat o nacionalnom popisu šumskih proizvoda koji nisu od drveta (NVFP).⁶¹ U 2018. godini, departman planira da razmatra šumarske politike za preuređivanje nove Strategije o šumarstvu 2020-2030 i počine novi projekat za uspostavljanje nacionalnog inventara divljih životinja. Obe politike treba da budu informisane putem rodne analize i treba da uključe rodnu perspektivu.

Departman ima nekoliko drugih odgovornosti, uključujući saradnju sa zainteresovanim stranama u ovoj oblasti. On popisuje divlje životinje i šume, a održava i statistiku šumarstva. On razmatra aplikacije za izdavanje dozvola za obavljanje aktivnosti u šumama i organizuje obuke o ekonomskom i održivom upravljanju šumama. Ovaj departman proverava da li se primjenjuju zakoni, kao i planovi upravljanja za šumarstvo, lov, eko-turizam i drugi prirodni resursi. Ispituje se krčenje šuma, golih šumskih površina, erozivnih područja i sečenja. Takođe prikuplja podatke o uslovima šuma, divljih životinja i eko-turizma. Departman čine tri odeljenja: Odeljenje za šumarske politike, obrazovanje i istraživanje; Odeljenje za upravljanje zaštićenim zonama i lovom; i Odeljenje za upravljanje šumama, inventarizacijom i šumarskom infrastrukturom.⁶²

Departman je saradivao sa Kancelarijom OHP-a na Kosovu na različitim projektima, uključujući istraživanje rodni pitanja u šumarstvu na Kosovu, objavljeno 2017. godine.⁶³ Nakon intervjua sa vladinim predstavnicima, NVO i poslovnim sektorom, ovaj izveštaj je zaključio da na Kosovu postoji nekoliko zakonskih i političkih odredbi za rodnu ravnopravnost, ali nedostaju administrativna uputstva kako bi se osigurala usaglađenost između različitih ministarstava i institucija. Iako Zakon o imovini i drugim stvarnim pravima pruža jednaka prava ženama i muškarcima, žene i dalje poseduju samo 16,7% nepokretne imovine, samim tim ograničavaju njihovo učešće u upravljanju privatnim šumama.⁶⁴ U izveštaju se takođe utvrdilo da nacionalni zvaničnici i lokalne NVO nemaju informacije o učešću žena u sektoru šumarstva; organizacije za zaštitu žena nisu uključene u procesu kreiranja politika na centralnom ili lokalnom nivou; i podaci razvrstani po polu nisu prikupljeni ili održavani u vezi sa privatnim vlasništvom šuma.⁶⁵ Istraživanje domaćinstava u selima u opštinama Podujeva, Gnjilana i Dragaša je pokazalo nekoliko uvida u rodne razlike vezane za šumarstvo. Prvo, dok su muškarci više angažovani u sakupljanju ogrevnog drveta, žene i deca teže ka sakupljanju ŠPBD. Približno 66% privatnih vlasnika šuma su starci i mnogi su umrli. Većina ispitanika je rekla da poseduju privatnu šumu, ali da to nije registrovano u ime domaćinstva. Pored toga, dok je 12% ispitanika odgovorilo da imaju privatnu šumu na svoje ime, nijedna žena nije. Samo je jedna žena imala svoju registrovanu poslovnicu za prikupljanje ŠPBD -a, a služila je kao tačka za prikupljanje za okolna sela. Izveštaj je predložio da ovo ne znači da žene nisu radile na prikupljanju ŠPBD-a, već da ovaj rad nije bio formalno registrovan i priznat. To bi moglo postaviti žene u neizvesnu situaciju u vezi sa radničkim pravima, kao i pristup drugim državnim programima, kao što su kompenzacijske penzije od kojih bi žene imale koristi kasnije u životu.

Što se tiče upravljanja šumama, oko 65% ispitanika se konsultovalo sa članovima porodice, dok se manje od 5% konsultovalo sa šumarskim stručnjacima i institucijama. Ispitanici nisu bili članovi i nisu imali informacije o Udruženju privatnih vlasnika šuma na Kosovu. Muškarci su imali tendenciju da donose odluke o novcu zarađenom od ogrevnog drveta i trgovine ŠPBD -om. Većina anketiranih žena je rekla da bi članovi porodice muškaraca trebali učestvovati na sastancima vezanim za šume, dok je samo 6% žena izjavilo da će učestvovati. Ovo ukazuje na značajan izazov za učešće žena u odlučivanju vezanim za šumarsku politiku i upravljanje.

Većina ispitanika je zainteresovano da razvije svoj rad sa ŠPBD-om: 71% je zainteresovano za sakupljanje šumskog voća, dok je 58% bilo zainteresovano za proizvodnju meda i pčelarstvo. Jedan ispitanik je istakao da se njihovi proizvodi kupuju po niskim cenama od strane posrednika. Žene se

⁶¹ Finansirao GIZ. Sastanak MŽK sa šefom Departmana, 6. marta 2017. godine

⁶² Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, čl. 18.

⁶³ OHR, Rod, Ruralna sredstva i šumarstvo: Procena rodni pitanja u šumarstvu Kosova, Priština: 2017.

⁶⁴ Prepiska MŽK sa Kosovskom agencijom za katastar, septembar 2017.

⁶⁵ OHR, 2017, pp. 13-14.

suočavaju sa dodatnim izazovima vezanim za ograničenu pokretljivost, prema izveštaju OHP, uključujući odgovornosti za brigu o maloj deci i nedostatak pristupa prevozu. Prethodno istraživanje i iskustvo MŽK-a koje rade sa ženama su takođe sugerirale da nedostatak pristupa transportu, kulturnim stereotipima u pogledu tradicionalne rodne uloge muškaraca u dovođenju proizvoda na tržište i odgovornosti za negu kod kuće mogu biti prepreke za zapošljavanje žena.⁶⁶ Žene imaju manje mogućnosti za pristup vladinim zajmovima, zaključio je izvještaj. Pored toga, one nemaju informacije o vladinim uslugama i/ili mogućnostima za mikrokreditiranje. Dve glavne prepreke koje ograničavaju učešće žena u šumarskim aktivnostima bile su porodične obaveze (48%) i nedovoljne informacije o tome koje šumske proizvode mogu sakupljati i prodavati (21%). Oko 81% ispitanika prodaje NSPŠ, povećavajući kapacitete u održivom sakupljanju ŠPBD-a, prerada i trgovina mogu uticati na smanjenje siromaštva i sigurnost hrane, zaključio je izvještaj.⁶⁷

Plate i naknade

Od maja 2017. godine, šest ljudi je radilo u Departmanu šumarstva, od čega 33% žena (vidi tabelu 16). Dakle, žene su primale manje u ekonomskoj kategoriji od plate i naknada (27%) nego muškarci. Pozicija je otvorena 2017. godine, i žena je angažovana.⁶⁸ Drugi radnik će se penzionisati u 2017. godini, a departman može angažovati ženu da popuni ovu poziciju, kao nedovoljno predstavljenog pola u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.⁶⁹

Godina	Nivo plate	Ukupno		Iznos potrošen na muškarce	# i % žena	Iznos potrošen na žene	Ukupan potrošen iznos
		osoblja na svakom nivou plata	# i % muškaraca				
2015	401-600	3	1 (33%)	€7,053 (38%)	2 (67%)	€11,344 (62%)	€18,397
	600+	3	3 (100%)	€23,318 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€23,318
	Ukupno	6	4 (67%)	€30,371 (73%)	2 (33%)	€11,344 (27%)	€41,715
2016	401-600	3	1 (33%)	€7,053 (38%)	2 (67%)	€11,344 (62%)	€18,397
	600+	3	3 (100%)	€23,318 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€23,318
	Ukupno	6	4 (67%)	€30,371 (73%)	2 (33%)	€11,344 (27%)	€41,715
2017 (Jan-Maj.)	401-600	3	1 (33%)	€2,939 (38%)	2 (67%)	€4,727 (62%)	€7,665
	600+	3	3 (100%)	€9,716 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€9,716
	Ukupno	6	4 (67%)	€12,655 (73%)	2 (33%)	€4,727 (27%)	€17,381
Projekto vane za 2018	Ukupno	7	4 (57%)	€26,560 (57%)	3 (43%)	€20,037 (43%)	€46,597

Roba i usluge

Departman koristi ekonomsku kategoriju robe i usluga za nabavku kancelarijske opreme i isplatu plata licima sa ugovorima o uslugama. U martu 2017. godine, samo jedna žena je imala projektni ugovor.⁷⁰ Međutim, iz ukupnog budžetskog iznosa od 52.000 €, žene su primile 43% ove ekonomske kategorije u 2016. godini.⁷¹

⁶⁶ MŽK, KQ vodi brigu o deci? Potražnja, ponuda i mogućnosti za proširenje dostupnosti brige dece na Kosovu, Priština: MŽK, 2016, na: <http://www.womensnetwork.org/documents/20161103153827687.pdf>.

⁶⁷ OHP, 2017, pp. 14-17.

⁶⁸ Sastanak sa šefom Departmana, 6. marta 2017. godine

⁶⁹ Isto.

⁷⁰ Sastanak sa šefom Departmana, 6. marta 2017. godine.

⁷¹ Podaci procenjeni od strane šefa Departmana šumarstva, 21. aprila 2017. godine

Kao što je prikazano u tabeli 17, žene su prisustvovala na manje službenih putovanja u ime departmana nego muškarci. Zbog toga su primile manje u dnevnicama, smeštaju, kartama i drugim troškovima. Pored toga, ovi troškovi su smanjeni za žene između 2015. i 2017. godine.

Tabela 17. Učešće osoblja Departmana šumarstva i dnevnice za službena putovanja, smeštaj, karte i drugi troškovi po polu u 2015 - 2017			
Godina	2015	2016	2017 (Jan. - Mar.)
Ukupno # osoblja koje je išlo na službenaputovanja	4 (100%)	5 (100%)	1 (100%)
# i % žena	1 (25%)	1 (20%)	0 (0%)
# i % muškaraca	3 (75%)	4 (80%)	1 (100%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnice	€3,860 (100%)	€3,033 (100%)	€249 (100%)
Iznos za dnevnice potrošen na žene	€913 (24%)	€125 (4%)	€0 (0%)
Iznos za dnevnice potrošen na muškarce	€2,946 (76%)	€2,908 (96%)	249 (100%)
Ukupan iznos potrošen na smeštaj	€855 (100%)	€214 (100%)	€198 (100%)
Iznos za smeštaj potrošen na žene	€399 (47%)	€0 (0%)	€0 (0%)
Iznos za smeštaj potrošen na muškarce	€456 (53%)	€214 (100%)	€198 (100%)
Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€307 (100%)	€226 (100%)	
Iznos za druge troškove potrošen na žene	€37 (12%)	€68 (30%)	
Iznos za druge troškove potrošen na muškarce	€270 (88%)	€158 (70%)	
Ukupan iznos potrošen na karte		€825 (100%)	
Iznos za karte potrošen na žene		€0 (0%)	
Iznos za karte potrošen na muškarce		€825 (100%)	
Ukupan iznos potrošen na službena putovanja	€5,022 (100%)	€4,298 (100%)	€447 (100%)
Ukupan iznos potrošen na žene	€1,349 (27%)	€193 (4%)	€0 (0%)
Ukupan iznos potrošen na muškarce	€3,672 (73%)	€4,105 (96%)	€447 (100%)

Program i aktivnosti

Sve javne institucije su obavezne da obezbede ravnopravnu zastupljenost polova na svim nivoima donošenja odluka, uključujući i radne grupe. Međutim, od 2011. godine, žene su činile 27% svih članova radne grupe i vodile samo 27% radnih grupa (vidi Tabelu 18).

Tabela 18. Radne grupe izrađuju zakonodavstvo o šumarstvu po položaju i polu u 2011-2017 ⁷²								
Godina	Radne grupe	Ukupno # učesnika	# i % učesnika		# i % šef radnih grupa		# i % potpredsednik	
			# i % žena	# i % muškaraca	# i % žena	# i % muškaraca	# i % žena	# i % muškaraca
2011	Komisija za odluku o odobravanju ili odbijanju uspostavljanja i upravljanja zajedničkim mestima za lov	3	0 (0%)	3 (100%)	n/a	n/a	n/a	n/a
2012	Projekt nadgledanja „Izgradnja šumskog puta u selu Keçekollë Opština Priština”	3	0 (0%)	2 (67%)	0 (0%)	1 (33%)	n/a	n/a
2013	O uspostavljanju članova Komisije za organizovanje zajedničkog godišnjeg pregleda u pogledu šumarstva	5	1 (20%)	3 (60%)	0 (0%)	1 (20%)	n/a	n/a
2014	Izrada nacrtu prvog zakona o šumarstvu, u skladu sa Kosovom - EU i tabelama o usklađenosti sa	13	1 (8%)	10 (77%)	0 (0%)	1 (8%)	0 (0%)	1 (8%)

⁷² Razvrstani i izračunati od strane MŽK-a, na osnovu imena učesnika koje je dostavio departman.

	EU i Kosovom							
	Izrada prvog nacrtu zakona o izmeni i dopuni Zakona br. 02/L-53 o lovu, u skladu sa Kosovom – EU – Kosovo -Tabele usaglašenosti sa	10	1 (10%)	7 (70%)	0 (0%)	1 (10%)	0 (0%)	1 (10%)
	Praćenje sprovođenja ugovora o razvojnom projektu i uspostavljanje šumarskog informacionog sistema Kosova	2	0 (0%)	2 (100%)	n/a	n/a	n/a	n/a
	Praćenje sprovođenja ugovora o razvojnom projektu i uspostavljanje šumarskog informacionog sistema Kosova	3	0 (0%)	3 (100%)	n/a	n/a	n/a	n/a
	Učesnici Komisije za razmatranje prijava, izveštavanje i izdavanje dozvola za prerade drveta; pravnim subjektima u planiranju i projektovanju u oblasti šumarstva; i lokalnim i međunarodnim pravnim subjektima koji se bave poslovima vezanim za šume i šumske zemlje	5	2 (40%)	2 (40%)	0 (0%)	1 (20%)	n/a	n/a
2015	O izmenama i dopunama Odluke o osnivanju radne grupe za izradu nacrtu zakona o izmeni i dopuni zakona br. 02/L-53 o šumarstvu, u skladu sa Kosovom – EU i EU -Tabele usaglašenosti sa Kosovom	16	5 (31%)	10 (63%)	0 (0%)	1 (6%)	n/a	n/a
	O izmeni i dopuni odluke o osnivanju radne grupe za izradu nekih delova Nacionalnog programa za usvajanje <i>Acquis</i> EU koji se odnose na zakonodavstvo MPŠRR	15	5 (33%)	8 (53%)	1 (7%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (7%)
	O izmenama i dopunama odluke o formiranju radne grupe za pripremu merenja prirodnih katastrofa u poljoprivredi	5	0 (0%)	5 (100%)	n/a	n/a	n/a	n/a
2016	Izrada nacrtu zakona o izmeni i dopuni Zakona br. 02/L-53 o šumarstvu, u skladu sa Kosovom - Tabele usaglašenosti sa EU i EU - Kosovom	13	4 (31%)	8 (62%)	1 (8%)	0 (0%)	n/a	n/a
	O uspostavljanju komisije za razmatranje Izveštaja o strateškoj proceni uticaja okoline prostornog planiranja Nacionalnog parka Bjeshkët e Nemuna	5	1 (20%)	3 (60%)	0 (0%)	1 (20%)	n/a	n/a
	Izrada SOR 2017-2019	16	6 (38%)	9 (56%)	1 (6%)	0 (0%)	n/a	n/a
2017	Izrada SOR2018-2020	17	6 (35%)	10 (59%)	0 (0%)	1 (6%)	n/a	n/a
Ukupno		131	32 (24%)	85 (65%)	3 (27%)	8 (73%)	0 (0%)	3 (100%)
Ukupno # i % žena i muškaraca		131	Žena 35 (27%)			Muškaraca 96 (73%)		

Ovaj departman izdaje i dozvole za aktivnosti razvoja šumarstva. Izdate dozvole za žene su činile 16% svih licenci izdatih između 2014 i 2016 (Tabela 19). Ovaj procenat je smanjen sa 18% u 2014, na 17% u 2015. godini i 12% u 2016. Međutim, od aprila 2017. godine, izdate dozvole za žene su

povećane, što čini 24% svih licenci. Naime, vezano za tradicionalne rodne norme, žene su tražile licence prvenstveno za kultivaciju, prikupljanje i korišćenje, dok su samo muškarci bili uključeni u održavanje puteva, izradu planova menadžmenta i korišćenje pilana. Predstavnik departmana je predložio da manje žena nego muškaraca traži dozvole zbog tradicionalnih socio-kulturnih normi, prema kojima ljudi percipiraju šumske aktivnosti kao „težak posao“, koji je prikladniji za muškarce.

Tabela 19. Dozvole za predmete koji se bave aktivnostima u šumama i šumskim zemljištima, koje izdaje Departman šumarstva po polu 2014-2017 ⁷³				
Godina	Vrsta aktivnosti	Ukupan broj	# i % žena	# i % muškaraca
2014	Upotreba	22	4 (18%)	18 (82%)
	Kultivacije	1	1 (100%)	0 (0%)
	Sakupljanje	5	0 (0%)	5 (100%)
	Pošumljavanje	4	1 (25%)	3 (75%)
	Održavanje puteva	1	0 (0%)	1 (100%)
Ukupno 2014		33	6 (18%)	27 (82%)
2015	Upotreba	27	3 (11%)	24 (89%)
	Kultivacije	1	0 (0%)	1 (100%)
	Sakupljanje	10	4 (40%)	6 (60%)
	pošumljavanje	2	0 (0%)	2 (100%)
	Održavanje puteva	1	0 (0%)	1 (100%)
Ukupno 2015		41	7 (17%)	34 (83%)
2016	Upotreba	13	1 (8%)	12 (92%)
	Sakupljanje	10	2 (20%)	8 (80%)
	Pošumljavanje	1	0 (0%)	1 (100%)
	Izrada menadžerskih planova	1	0 (0%)	1 (100%)
Ukupno 2016		25	3 (12%)	22 (88%)
2017 (Jan. – Apr.)	Sakupljanje	7	1 (14%)	6 (86%)
	Kultivacije	1	0 (0%)	1 (100%)
	Pošumljavanje	1	1 (100%)	0 (0%)
	Upotreba	8	3 (38%)	5 (63%)
	Upotreba pilana	4	0 (0%)	4 (100%)
Ukupno 2017 (Jan. – Apr.)		21	5 (24%)	16 (76%)
Ukupno		120	21 (18%)	99 (83%)

Od ljudi koji su pozvani da razgovaraju o Zajedničkom godišnjem izveštaju (tabela 20), većina su bili muškarci. Žene su činile samo 17% učesnika.

Tabela 20. Ljudi koji su pozvani na Zajednički godišnji izveštaj, po polu u 2013-2016 ⁷⁴				
Godina	Ukupno # ljudi	# i % žena	# i % muškaraca	# i % neidentifikovani
2013	70	6 (9%)	46 (66%)	18 (26%)
2014	57	7 (12%)	39 (68%)	11 (19%)
2016	65	20 (31%)	38 (58%)	7 (11%)
Ukupno	192	33 (17%)	123 (64%)	36 (19%)

Kao što je prikazano u tabeli 21, žene su učestvovala manje od muškaraca na obuci departmana za održivo upravljanje šumama, koje čine samo 4% učesnika u periodu 2015-2017. Nijedna žena nije učestvovala na ovim obukama od maja 2017. godine. Činjenica da žene zaposlene u departmanu imaju tendenciju da rade više u administraciji, a mali broj njih su stručnjaci za šumarstvo, što delom može objasniti zašto nisu putovala i učestvovala u obukama od ove prirode.

⁷³ Razvrstani i izračunati od strane MŽK-a na osnovu imena učesnika, dato od strane Departmana.

⁷⁴ Razvrstani i izračunati od strane MŽK-a na osnovu imena učesnika, dato od strane Departmana.

Tabela 21. Učesnici obuke za održivo upravljanje šumama po polu u 2015-2017 ⁷⁵			
Godina	Ukupno # učesnika	# i % žena	# i % muškaraca
2015	7	0 (0%)	7 (100%)
2016	11	1 (9%)	10 (91%)
2017 (Jan.-Maj)	7	0 (0%)	7 (100%)
Ukupno	25	1 (4%)	24 (96%)

Žene su nedovoljno zastupljene u sektoru šumarstva zbog socio-kulturnih normi na Kosovu, što ukazuje na to da je „teška“ priroda šumarskog rada, kao što su mere šumskih zemljišta, rezanje drveta i rad teške mehanizacije, suviše teški za žene.⁷⁶ Više žena može učestvovati u ovom sektoru kao stručnjaci za šumarstvo. Međutim, i pristup obrazovanju predstavlja i izazov; Kosovski univerziteti ne pružaju diplome u šumarstvu. Stoga, studenti moraju nastaviti školovanje u šumarstvu izvan Kosova, što može biti skupo. Stoga, istorijski gledano, žene nisu bile zastupljene među šumarskim stručnjacima, uključujući one zaposlene u MPŠRR-u. Međutim, čini se da su se s vremenom povećale; od ukupno sedam stručnjaka za šumarstvo, žene su činile 43% u 2015. – 2017. godini.⁷⁷

Dokazi sugerišu da su žene već uključene u sakupljanju ŠPBD-a i u porodičnim preduzećima, iako obično kao neplaćeni radnici (npr. neformalna ekonomija). Bez ugovora i plaćanja formalnih poslova, žene ne dobijaju doprinose za svoje penzije i ne mogu se kvalifikovati za druge državne zaštite. Ovo može uticati na njihove penzije u starosti i doprineti siromaštvu.⁷⁸ Kao radnici koji nemaju dokumenta, one takođe imaju veći rizik od kršenja radnih prava. Socijalne norme koje ometaju učešće žena treba da se promene kako bi žene ostvarile svoj pun potencijal u ovom sektoru. U stvarnosti, žene su sposobne da obavljaju većinu zadataka u sektoru šumarstva. Pored toga, kako ljudi koji koriste šumsko zemljište za svoj život, mogu doprineti dragocenom uvidu u održivo korišćenje šumskih površina i njihovo očuvanje.

Preporučeni ciljevi

1. Povećati procenat šumarskih stručnjaka koji su žene sa 43% u maju 2017. do 50% u 2018. godini.
2. Povećati procenat službenika departmana koje su žene sa 33% u maju 2017. godine do 43% do 2018. godine, a cilj je jednaka zastupljenost u narednim godinama sa 27% na 43%.
3. Povećati procenat radnika koje učestvuju na službenim putovanjima koji su žene sa 20% u 2016. na 25% u 2018. godini, što povećava troškove za žene sa 4% na 10%.
4. Povećati procenat članova žena iz radnih grupa sa 35%⁷⁹ u 2017 do 50% u 2018, uključujući obezbeđivanje ravnopravnosti polova između šefova i potpredsednika radnih grupa.
5. Povećati procenat dozvola izdatih ženama i/ili ženama u vlasništvu preduzeća sa 24% od aprila 2017. do 28% u 2018. godini.
6. Povećati procenat osoba koje su žene za Zajednički godišnji izveštaj sa 31% u 2016. na 35% u 2017.
7. Povećati procenat žena koje učestvuju u održivoj obuci za upravljanje šumama sa 9% u 2016. na 15% u 2018. godini.
8. Poboljšati prikupljanje i korišćenje rodno razvrstanih podataka u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.

⁷⁵ Prepiska sa zvaničnikom Agencije za šumarstvo Kosova, 5. maj 2017.

⁷⁶ Sastanak sa šefom departmana, 6. marta 2017.

⁷⁷ Prepiska MŽK-a sa šefom departmana, 21. April 2017.

⁷⁸ MŽK, *Planiranje budžeta za socijalnu zaštitu, „Rodna+ analiza kao osnov za održavanje rodno ravnopravnog budžeta u Ministarstvu rada i socijalne zaštite na Kosovu za 2016-2018*, Priština: 2015, na:

<http://womensnetwork.org/documents/20151203094304537.pdf>.

⁷⁹ Procena ukupnih članova žena, uključujući šefa i potpredsednika, izračunato kao departman, 21. aprila 2017: $((6+0)/17)*100$.

Preporučene aktivnosti

1. Koristite afirmativne mere za regrutovanje i angažovanje više, kvalifikovanih žena stručnjaka za šumarstvo, kada se otvore pozicije. Nastaviti podržavati stipendije za mlade žene koje žele studirati šumarstvo u inostranstvu.
2. Koristite afirmativne mere za angažovanje više, kvalifikovanih zaposlenih žena u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova, čime se balansiraju troškovi za žene i muškarce.
3. Obezbediti ravnopravnost polova kod lica koja službeno putuju, čime se balansiraju troškovi za dnevnice, karte, smeštaj i druge troškove među ženama i muškarcima.
4. Imenovati jednak broj žena i muškaraca koji će raditi u radnim grupama, uključujući i šefove i/ili potpredsednike, u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
5. Promovisati važnost licenciranja šumarskih aktivnosti, naročito ženama, sprovesti aktivnosti informisanja o ženama sa takvim informacijama. Sarađujte sa opštinskim SRR-ima i ženskim organizacijama u kontaktiranju žena u šumskim oblastima, prema preporukama EU RAP II. Osim ohrabriranja licenciranja, naponi na terenu mogu takođe tražiti transformaciju tradicionalnih rodni normi u vezi sa učešćem žena u šumarskim aktivnostima i promovisati aktivnije uključivanje žena. Razmisliti o budžetiranju malih grantova lokalnim ženskim organizacijama kako bi podržali ovaj rad, kao i za proizvodnju kratkog televizijskog spota za podrivanje tradicionalnih rodni uloga i promovisanje povećanog učešća žena u sektoru šumarstva kao veoma prihvatljiv i pristojan za rad za žene.
6. Pozovite jednak broj žena i muškaraca za Zajednički godišnji izveštaj u budućnosti u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
7. Obezbediti ravnopravnost polova među osobama obučanim za održivo upravljanje šumama, uključujući saradnju sa SRR i ženskim organizacijama kako bi promovisale mogućnosti za obuku žena u šumskim oblastima.
8. Uspostaviti jednostavne baze podataka u Excelu sa podacima razvrstanim po polu u cilju praćenja učešća žena i muškaraca u radnim grupama, obukama, konsultacijama i drugim aktivnostima. Počnite sakupljati podatke razvrstane po polu i koristiti ih kako biste informisali kreiranje politika, uključujući i budžetiranje.

Departman savetodavnih i tehničkih usluga

Departman savetodavnih i tehničkih usluga je odgovoran za pisanje i obezbeđivanje sprovođenja politika i strategija u kojima se opisuju savetodavne usluge za poljoprivredne proizvođače. Predlaže politiku koja razmatra nacionalni plan razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao i zahteve poljoprivrednika i zajednice. Ovaj departman koordinira poljoprivredne savete opštinskim kancelarijama i analizira potrebe farmera za savetodavnim uslugama. Organizuje kampanje za obuku i informisanje, podršku poljoprivrednicima u procesu podnošenja prijave za grantove i subvencije, u saradnji sa Departmanom za ruralni razvoj i Agencijom za razvoj poljoprivrede.⁸⁰ Departman savetodavnih i tehničkih usluga podržava poljoprivrednike sa obukama i opštinskim savetnicima u svojim specijalizovanim oblastima biljne produktivnosti, stočarstva, pravnih pitanja, društvenog razvoja, rodne ravnopravnosti i ruralnog razvoja, između ostalog. Ovaj departman priprema materijale za proširenje najboljih savetodavnih praksi, brošura, letaka i njihovu diseminaciju kroz informativne opštinske centre konsultacije za poljoprivredu i ruralni razvoj. Departman takođe obučava savetnike na lokalnom i centralnom nivou u pogledu biljne proizvodnje, stočarstva, marketinga, privrede i drugih tema. Organizuje studijske posete unutar i van Kosova u cilju razmene najboljih praksi i iskustava, za seminare, poljoprivredne izložbe i druge događaje. Ovaj departman obuhvata Odeljenje za tehničke

⁸⁰ Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, čl.22.

usluge, Odeljenje za terenske usluge produženja i Odeljenje za informisanje, saradnju, praćenje i obuku.⁸¹

Departman je izradio strategije, kao što je Kosovski savetodavni sistem za poljoprivredu i ruralni razvoj 2015-2020. Međutim, ovaj dokument ne sadrži rodnu perspektivu. Departman treba da uključi rodne odnose i rodno razvrstane podatke u ciljevima, radnje i indikatore o ovom i drugim dokumentima politike koje proizvodi, kao što su politike koje regulišu obuku poljoprivrednika. Treba izvršiti rodne analize kako bi se informisali o ciljevima i aktivnostima planiranim u okviru ovih dokumenata.

Veruje se da su žene nedovoljno zastupljene kao poljoprivrednici na Kosovu.⁸² U sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, žene čine 2,3% svih zaposlenih iz svih sektora, dok muškarci čine 4,8%,⁸³ potencijalno zbog socio-kulturnih normi. Takođe, to može biti zato što žene ne mogu biti registrovane kao radnici, iako rade na porodičnim farmama. Zbog toga, Departman planira da koristi afirmativne mere kako bi povećao procenat žena poljoprivrednika koji će imati koristi od sastanaka organizovanih od strane Ministarstva i obuka.⁸⁴ Departman može saradivati sa MŽK i drugim ženskim organizacijama kako bi se ove mogućnosti promovisale poljoprivrednicima u ruralnim područjima, kao i u organizaciji obuka i sastanaka na način koji će omogućiti više žena poljoprivrednika da prisustvuju.

Departman obučava i sertifikuje opštinske savetnike koji tada obučavaju poljoprivrednike. Pored toga, Departman planira i pruža obuku zasnovanu na potrebama za poljoprivrednike u saradnji sa opštinskim centrima. Ovi centri imaju spiskove farmera registrovanih u svakoj opštini. Centri informišu departman o interesima koje grupe poljoprivrednika imaju u vezi sa određenim vrstama obuke. Na osnovu takvih preporuka, departman organizuje obuku za poljoprivrednike. Na primer, Opštini Dragaš treba obuka o poljoprivredi, dok je Opštini Orahovac potrebna obuka prvenstveno u vinogradarskom sektoru. Istorijski gledano, ženski poljoprivrednici nisu uvek bili konsultovani prilikom planiranja vrsta obuke i podrške, često jer su udruženja poljoprivrednika obično vođena od strane muškaraca, koji ne pozivaju uvek ili uključuju žene u pružanju mišljenja. Dok su organizacije i udruženja članova MŽK-a radile u poljoprivrednom sektoru, oni rekli da su oni i njihovi članovi svesni drugih udruženja poljoprivrednika, čak je nekoliko bilo pozvano na sastanke drugih udruženja poljoprivrednika.⁸⁵ Razlozi zašto nisu pozvani uključuju: lošu organizaciju ovih udruženja, nisu bili članovi udruženja ili muškarci ih ne pozivaju. I pored toga, nekoliko udruženja poljoprivrednih proizvođača žena je reklo da su tražile obuku od MPŠRR-a, a približno polovina tih zahteva je odobreno; obuke su obezbeđene.

U skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova, departman treba da prikuplja i održava podatke razvrstane po polu za poljoprivrednike registrovane u opštinskim centrima. Ovo bi trebalo da obuhvati dokumentovanje potencijalno različitih vrsta obuka koje traže žene i muškarci uključeni u poljoprivredu. Međutim, ove informacije još nisu prikupljene. To može uticati na sposobnost departmana da organizuje obuku koja zadovoljava potrebe različitih poljoprivrednika, posebno pošto žene poljoprivrednici mogu imati potrebe i interese koji se razlikuju od onih kod muškaraca poljoprivrednika.

Departman pruža i savetodavne usluge za poljoprivredu: putem onlajn brošura,⁸⁶ online videa,⁸⁷ i informativnih kancelarija. Pored toga, departman šalje deset poruka godišnje lokalnim televizijama, informišući javnost o mogućnostima za podnošenje prijava Ministarstvu za grantove i subvencije.

⁸¹ Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja Veb stranica, Departman savetodavnih i tehničkih usluga, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/departamenti-i-sherbimeve-keshillimore-dhe-teknike>.

⁸² Sastanak MŽK sa šefom departmana, 28. februara 2017.

⁸³ ASK, Anкета o radnoj snazi 2016, Priština: 2017, str. 18, na: <http://ask.rks-gov.net/media/3245/lfs-2016-anglisht.pdf>.

⁸⁴ Sastanak MŽK sa šefom departmana, 28. februara 2017

⁸⁵ Intervjui MŽK-a sa svojih članicama organizacija koje rade u ovom sektoru, 2017.

⁸⁶ Poljoprivredni savet, knjižica, na: <http://keshillabujqesore.com/sq/>.

⁸⁷ Zvanična stranica MPŠRR-a, video galerija, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/video-galeria>.

Plate i naknade

Od februara 2017. godine, ovaj departman je imao 14 zaposlenih, uključujući četiri žene i 10 muškaraca.⁸⁸ Departman je planirao da zaposli još tri zaposlena u 2017.⁸⁹ Žene službenici su izgleda činile 58% svih službenika od maja 2017. U suprotnom, primećuje se da su žene imale manje koristi od plata (39%), zbog niže zastupljenosti na visokim pozicijama.

Godina	Nivo plate	Ukupno osoblja na svakom nivou plata	# i % muškaraca	Iznos potrošen na muškarce	# i % žene	Iznos potrošen na žene	Ukupan potrošen iznos
2015	201-400	3	0 (0%)	€0 (0%)	3 (100%)	€9,738 (100%)	€9,738
	401-600	5	2 (40%)	€19,621 (53%)	3 (60%)	€17,323 (47%)	€36,944
	600+	3	3 (100%)	€22,952 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€22,952
	Ukupno	11	5 (45%)	€42,573 (61%)	6 (55%)	€27,061 (39%)	€69,634
2016	201-400	3	0 (0%)	€0 (0%)	3 (100%)	€9,738 (100%)	€9,738
	401-600	6	3 (50%)	€19,620 (53%)	3 (50%)	€17,322 (47%)	€36,943
	600+	3	3 (100%)	€22,951 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€22,951
	Ukupno	12	6 (50%)	€42,572 (61%)	6 (50%)	€27,061 (39%)	€69,634
2017 (Jan. –Maj.)	201-400	3	0 (0%)	€0 (0%)	3 (100%)	€4,058 (100%)	€4,058
	401-600	5	1 (20%)	€8,175 (53%)	4 (80%)	€7,218 (47%)	€15,393
	600+	4	4 (100%)	€9,563 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€9,563
	Ukupno	12	5 (42%)	€17,739 (61%)	7 (58%)	€11,276 (39%)	€29,014
Projektovane za 2018	Ukupno	16	8 (50%)	54,740 (50%)	8 (50%)	54,740 (50%)	€109,479

Roba i usluge

Žene u ovom departmanu su službeno putovale manje od muškaraca (Tabela 23). Shodno tome, troškovi za žene za dnevnicе, smeštaj, karte i druge troškove su bili manji od troškova za muškarce. Ovo je i dalje konstantno u skoro svim ovim troškovima za 2015. i 2016. godinu, kada su žene činile samo 29% zaposlenih koje su učestvovali na službenim putovanjima. Iako se iznos koji se troši na dnevnicе porastao između 2015. i 2016. godine, iznos potrošen na žene je ostao isti: 20%. Departman nije preduzeo afirmativne akcije u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova, kako bi se uravnotežilo učešće različitih žena i muškaraca na službenim putovanjima. Prema martu 2017. godine, žene nisu učestvovalе ni na jednom službenom putovanju.

Godina	2015	2016	2017 (Jan.-Mar.)
Ukupno # osoblje koje je išlo na službenaputovanja	7 (100%)	7 (100%)	1 (100%)
# i % žena	2 (29%)	2 (29%)	0 (0%)
# i % muškaraca	5 (71%)	5 (71%)	1 (100%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnicе	€4,120 (100%)	€6,514 (100%)	€564 (100%)
Iznos za dnevnicе potrošen na žene	€828 (20%)	€1,320 (20%)	€0 (0%)
Iznos za dnevnicе potrošen na muškarce	€3,292 (80%)	€5,194 (80%)	€564 (100%)
Ukupan iznos potrošen na smeštaj	€786 (100%)	€974 (100%)	€307 (100%)
Iznos za smeštaj potrošen na žene	€243 (31%)	€343 (35%)	€0 (0%)

⁸⁸ Sastanak MŽK sa šefom departmana, 28. februara 2017.

⁸⁹ Isto.

Iznos za smeštaj potrošen na muškarce	€543 (69%)	€631 (65%)	€307 (100%)
Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€705 (100%)	€414 (100%)	€165 (100%)
Iznos za druge troškove potrošen na žene	€309 (44%)	€182 (44%)	€0 (0%)
Iznos za druge troškove potrošen na muškarce	€396 (56%)	€233 (56%)	€165 (100%)
Ukupan iznos potrošen na karte		€1,334 (100%)	
Iznos za karte potrošen na žene		€390 (29%)	
Iznos za karte potrošen na muškarce		€944 (71%)	
Ukupan iznos potrošen na službena putovanja	€5,611 (100%)	€9,236 (100%)	€1,036 (100%)
Ukupan iznos potrošen na žene	€1,380 (25%)	€2,235 (24%)	€0 (0%)
Ukupan iznos potrošen na muškarce	€4,231 (75%)	€7,002 (76%)	€1,036 (100%)

Zbog neefikasnog planiranja budžeta, ovaj departman je finansirao obuke iz ekonomske podkategorije službenih putovanja. Samo 8% od 5.672 poljoprivrednika koji su prošli obuku iz ovog Departmana su bili žene u 2015. godini, a žene su činile 17% od 6.614 poljoprivrednika obučanih 2016. godine. Nekoliko poljoprivrednih udruženja anketiranih od strane MŽK-a je izjavilo da su učestvovali u obukama koje je pružio MPŠRR, dok drugi nisu. Oni koji nisu učestvovali rekli su da je to bilo zbog toga što nisu bili pozvani ili zbog toga što je njihov opseg rada bio drugačiji od teme obuhvaćene obukom.

Godina	Ukupno # učesnika	# i % žena	# i % muškaraca
2015	5,672	482 (8%)	5,190 (92%)
2016	6,614	1,122 (17%)	5,492 (83%)

Programi i aktivnosti

Departman organizuje studijske posete poljoprivrednicima na Kosovu; za opštinske savetnike u zemljama u regionu, kao što su Bugarska, Slovenija, Crna Gora i Makedonija; i za rukovodeće osoblje da razmjenjuju najbolje prakse sa zemljama EU. Ove aktivnosti sufinansira EU. Od 28 poljoprivrednika koji su učestvovali u studijskim posetama na Kosovu 2016. godine, 54% su bile žene, a 46% muškarci. Departman je takođe obezbedio desetodnevnu obuku za opštinske savetnike i sertifikate za osobe koje su položile završni ispit. Ova sertifikacija je važeća za četiri godine. Do danas, departman je sertifikovalo 136 savetnika, uključujući 38 u javnom sektoru i 98 u privatnom sektoru.⁹⁰ Manje žena nego muškaraca je učestvovalo u studijskim posetama u regionu kako bi se kvalifikovalo za položaje opštinskih savetnika. Od 37 opštinskih savetnika koji su učestvovali u studijskim posetama, samo 19% su bile žene u 2015. godini i 24% u 2016. godini. Ponovo, zvaničnici pripisuju nezadovoljstvo žena u studijskim posetama opštem ženskom učešću u poljoprivrednom sektoru.

Godina	ukupno # učesnika	# i % žena	# i % muškaraca
2015	37	7 (19%)	30 (81%)
2016	38	9 (24%)	29 (76%)

Žene iz rukovodećeg osoblja ovog Departmana su takođe manje učestvovala na službenim putovanjima u zemljama EU nego muškarci. Od 13 učesnika u 2015. godini, 38% su bile žene. U 2016. godini, učešće se poboljšalo; od devet učesnika, 44% su bile žene.

Godina	Ukupno # učesnika	# i % žena	# i % muškaraca
2015	13	5 (38%)	8 (62%)
2016	9	4 (44%)	5 (56%)

⁹⁰ Sastanak sa šefom Departmana 28. Februara 2017. godine

Preporučeni ciljevi

1. Povećati procenat zaposlenih koji su muškarci, kada se u departmanu i njenim odeljenjima otvaraju nove pozicije sa 42% u maj 2017. na 50% u 2018. godini, čime se povećavaju troškovi za žene sa 39% na 50%.
2. Povećati procenat zaposlenih koje su žene koje idu na službena putovanja sa 29% u 2016. godini na 35% u 2018. godini, čime bi bolje balansirali takve troškove među ženama i muškarcima, sa 24% na 30%.
3. Povećati procenat poljoprivrednika koje su žene koje učestvuju u obukama koje organizuje departman sa 17% u 2016. godini na 23% u 2018. godini, čime bi se bolje balansirali troškovi obuke za žene i muškarce poljoprivrednike.
4. Obezbediti ravnotežu učešća poljoprivrednika i žena u studijskim posetama na Kosovu, time balansirajući troškove za žene i muškarce.
5. Povećati procenat opštinskih savetnika koje su žene koje prisustvuju službenim putovanjima u regionu sa 24% u 2016. na 30% u 2018. godini.
6. Obezbediti da svi dokumenti politike, uključujući i novi, ažurirani savetodavni sistem za poljoprivredu i ruralni razvoj na Kosovu, uključuju rodnu ravnopravnost.
7. Poboljšati prikupljanje rodno razvrstanih podataka, uključujući vezano za učešće poljoprivrednika u studijskim posetama u skladu sa Zakonom ravnopravnosti polova.

Preporučene aktivnosti

1. Koristiti afirmativne mere za regrutovanje i zapošljavanje više, kvalifikovanih žena, kao nedovoljno predstavljenog pola u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
2. Obezbediti ravnotežu između polova kod lica koja idu na službena putovanja.
3. Održavati i koristiti u cilju planiranja poboljšane, razvrstane po polu podatke o poljoprivrednicima na opštinskom nivou, u skladu sa zahtevima Zakona o ravnopravnosti polova. U budućoj obuci za poljoprivrednike, preduzmite afirmativne mere za povećanje broja i procenta prisutnih žena poljoprivrednika. Bolje distribuirati informacije ženama saradnjom sa opštinskim SRR-om, ženskim organizacijama i ženskim udruženjima poljoprivrednika kako bi promovisale mogućnosti za obuku, kao i da ih planiraju na način da više žena može prisustvovati (npr. razmatrati vreme i mesto obuke, pa žene mogu imati pristup). Pored toga, sa novim budžetskim propisima, departman više neće moći da koristi novac od ekonomske podkategorije službenih putovanja kako bi finansirao aktivnosti obuke. Zbog toga, departman će morati da planira posebnu budžetsku liniju samo za obuku, dok će postaviti ciljeve za učešće žena i muškaraca.
4. Ponudite afirmativne mere u regrutovanju kandidata za obuku i studijske posete kako bi postali opštinski savetnici, sa ciljem da se žene i muškarce uključe jednako.
5. Preduzmite rodne analize i osigurajte da podaci razvrstani po polu budu uključeni u svim dokumentima politike, uključujući strategije, u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.

Odeljenje za ekonomske analize i poljoprivredne statistike

Odeljenje za ekonomske analize i poljoprivredne statistike je odgovorno za prikupljanje, analizu, sastavljanje i objavljivanje periodičnih izveštaja o agro-ruralnom sektoru. Ekonomske analize koje sprovodi ovo odeljenje procenjuju različite poljoprivredne investicije i troškove proizvodnje različitih poljoprivrednih kultura i stočarske delatnosti. Odeljenje predviđa scenarije razvoja agro-ruralnog sektora. Priprema Zelene izveštaje,⁹¹ godišnje sa statističkim podacima i različitim analizama u poljoprivrednom sektoru. Kancelarija za institucionalne mehanizme za zaštitu od diskriminacije u vladi i

⁹¹ Internet stranica MPŠRR, Zeleni izveštaj, Priština: decembar 2016, na: http://mbpzhr-ks.net/repository/docs/Green_Report_Kosovo_2016_Final_050417.pdf.

opštinama u okviru ovog ministarstva prikuplja i održava rodno razvrstane podatke za ovaj izveštaj u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.

Ovo Odjeljenje takođe prikuplja i održava statističke podatke o aktivnostima Ministarstva i priprema analitičke sisteme neophodne za ispunjavanje zahteva vezanih za pristupanje EU u skladu sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU (CAP) i drugim procedurama EU. CAP uključuje dva glavna stuba: povećanje kapaciteta u poljoprivrednoj proizvodnji i ulaganje u fizičku infrastrukturu farmi, voćnjaka i plastenika, između ostale infrastrukture. Odeljenje takođe pruža usluge, kao što su analiza tržišta, prognoze trgovine, tehničke savete o investicijama, proizvodnji i cenama, pored ostalih informacija. Pored toga, Odeljenje saraduje sa univerzitetima i inostranim stručnjacima, pozvano da koristi sistem tehničke pomoći i razmenu informacija (TAIEKS), da organizuje studijske posete i obuku.⁹² Ovo odeljenje ima dve divizije: Diviziju za ekonomsku analizu i Diviziju za statistiku poljoprivrede.⁹³ Takođe vodi radnu grupu SOR-a u Ministarstvu.⁹⁴

Plate i naknade

Deset ljudi je radilo u ovom odjeljenju u martu 2017. godine, 70% žena, a 30% muškaraca. Od toga, devet ljudi je zaposleno sa redovnim ugovorom (tabela 27) i jedna osoba sa projektnim ugovorom (plaćen kroz ekonomsku kategoriju robe i usluga).⁹⁵ Shodno tome, muškarci su imali manje koristi od plata i naknada (28%). Ovo Odeljenje može koristiti afirmativne mere za angažovanje više muškaraca, kao nedovoljno predstavljenog pola, kada se otvore nove pozicije. Međutim, preko zastupljenosti žena u ovom Odjeljenju doprinosi rodnoj ravnopravnosti u Ministarstvu u celini, gde su žene nedovoljno zastupljene. Korist od poboljšanja ravnopravnosti polova u ovom odjeljenju može biti povećanje stepena u kojem su muški prioriteti i perspektive uključeni u analize i rad Odjeljenja.

Tabela 27. Zaposleni Odeljenja za ekonomske analize i poljoprivredne statistike po polu i nivou plata u 2015-2018⁹⁶

Godina	Nivo plata	Ukupno osoblja za svaki nivo plata	# i % muškaraca	Iznos potrošen na muškarce	# i % žena	Iznos potrošen na žene	Ukupan potrošen iznos
2015	401-600	7	6 (86%)	€ 6,383 (15%)	1 (14%)	€37,520 (85%)	€43,903
	600+	1	1 (100%)	€ 7,912 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€7,912
	Ukupno	8	7 (88%)	€14,295 (28%)	1 (13%)	€37,520 (72%)	€51,815
2016	401-600	7	1 (14%)	€6,383 (15%)	6 (86%)	€37,520 (85%)	€43,903
	600+	1	1 (100%)	€7,912 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€7,912
	Ukupno	8	2 (25%)	€14,295 (28%)	6 (75%)	€37,520 (72%)	€51,815
2017 (Jan. – Maj.)	401-600	8	2 (25%)	€2,660 (15%)	6 (75%)	€15,633 (85%)	€18,293
	600+	1	1 (100%)	€3,297 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€3,297
	Ukupno	9	3 (33%)	€5,956 (28%)	6 (67%)	€15,633 (72%)	€21,590
Projekt ovane za 2018	Ukupno	€11	€5 (45%)	€32,968 (45%)	€6 (55%)	€39,561 (55%)	€72,529

⁹² Isto.

⁹³ Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, čl. 26.

⁹⁴ Sastanak MŽK sa šefom odeljenja, 2. marta 2017. godine

⁹⁵ Isto.

⁹⁶ Ova tabela ne uključuje dodatne osobe koje rade za Odjeljenje na osnovu ugovora o uslugama.

Roba i usluge

Žene su činile 71% članova osoblja koje su išle na službeno putovanje u 2015. i 57% u 2016. godini (tabela 28), što je razumljivo s obzirom na to da žene predstavljaju većinu članova osoblja unutar ovog Odeljenja. Međutim, muškarci su dobili više od troškova za dnevnice, smeštaj i karte u 2016. godini nego žene. Žene su imale više od ostalih troškova (75% u 2015. i 61% u 2016. godini). Sve u svemu, 37% troškova službenih putovanja je otišlo na žene u 2016. godini. Od marta 2017. godine žene nisu išle na službena putovanja.

Tabela 28. Učešće osoblja Odeljenje za ekonomsku analizu i poljoprivrednu statistiku, dnevnice, smeštaj, karte i drugi troškovi za službena putovanja po polu u 2015 - 2017			
Godina	2015	2016	2017 (Jan. - Mar.)
Ukupno # osoblje koje je išlo na službena putovanja	7 (100%)	7 (100%)	2 (100%)
# i % žena	5 (71%)	4 (57%)	0 (0%)
# i % muškaraca	2 (29%)	3 (43%)	2 (100%)
Ukupan iznos potrošen za dnevnice	€7,904 (100%)	€8,581 (100%)	€1,947 (100%)
Iznos za dnevnice potrošen na žene	€3,823 (48%)	€3,350 (39%)	€0 (0%)
Iznos za dnevnice potrošen na muškarce	€4,081 (52%)	€5,231 (61%)	€1,947 (100%)
Ukupan iznos potrošen na smeštaj	€3,057 (100%)	€840 (100%)	€216 (100%)
Iznos za smeštaj potrošen na žene	€1,932 (63%)	€0 (0%)	€0 (0%)
Iznos za smeštaj potrošen na muškarce	€1,126 (37%)	€840 (100%)	€216 (100%)
Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€2,762 (100%)	€2,618 (100%)	€154 (100%)
Iznos za druge troškove potrošen na žene	€2,064 (75%)	€1,589 (61%)	€0 (0%)
Iznos za druge troškove potrošen na muškarce	€698 (25%)	€1,029 (39%)	€154 (100%)
Ukupan iznos potrošen na karte		€1,292 (100%)	€177 (100%)
Iznos za karte potrošen na žene		€0 (0%)	€0 (0%)
Iznos za karte potrošen na muškarce		€1,292 (100%)	€177 (100%)
Ukupan iznos potrošen na službena putovanja	13,723 (100%)	13,331 (100%)	€2,494 (100%)
Ukupan iznos potrošen na žene	€7,819 (57%)	€4,939 (37%)	€0 (0%)
Ukupan iznos potrošen na muškarce	€5,905 (43%)	€8,392 (63%)	€2,494 (100%)

Kao što je prikazano u tabeli 29, žene su učestvovala manje od muškaraca u radnim grupama koje je organizovalo Odeljenje, koje čine 28% od 311 učesnika u periodu 2013-2017.

Tabela 29. Učesnici radnih grupa Odeljenja po polu u 2013 – 2017 ⁹⁷							
Godina	Radne grupe	Datum	# učesnika	# i % žena	# i % muškaraca	# i % neidentifikovano ⁹⁸	
2013	Radna grupa za ekonomsku analizu nove politike	1/11/2013	4	1 (25%)	3 (75%)		
		13/11/2013	4	1 (25%)	3 (75%)		
		20/12/2013	6	1 (17%)	5 (83%)		
	Radna grupa za analizu politike	28/10/2013	6	1 (17%)	5 (83%)		
		Radna grupa za analizu nove ekonomske politike	1/11/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
			13/11/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
	20/12/2013		6	1 (17%)	5 (83%)		
Radna grupa za analizu politike	28/10/2013	6	1 (83%)	5 (83%)			
Ukupno 2013				40	8 (20%)	32 (80%)	
2014	Radna grupa SOR	3/3/2014	9	5 (56%)	3 (33%)	1 (11%)	

⁹⁷ Razvrstano i izračunato od strane MŽK na osnovu učesnika pruženih od strane Odeljenja.

⁹⁸ Ova kolona u ovoj i budućoj tabeli označava slučajeve kada se pol učesnika ne može odrediti na osnovu dostupnih informacija.

	Radna grupa SOR	6/3/2014	10	4 (40%)	3 (30%)	3 (30%)
		20/05/2014	11	5 (45%)	5 (45%)	1 (9%)
		3/2/2014	6	1 (17%)	5 (83%)	
		6/6/2014	8	1 (13%)	6 (75%)	1 (13%)
		16/06/2014	4	2 (50%)	2 (50%)	
		16/09/2014	9	2 (22%)	6 (67%)	1 (11%)
	Radna grupa za administrativne instrukcije na NVO	4/2/2014	5	0 (0%)	5 (100%)	
		5/2/2014	5	1 (20%)	4 (80%)	
		5/2/2014	4	1 (25%)	3 (75%)	
		19/02/2014	6	1 (17%)	5 (83%)	
		21/02/2014	3	0 (0%)	3 (100%)	
		24/02/2014	6	1 (17%)	5 (83%)	
	Radna grupa za analizu nove ekonomske politike	27/01/2014	5	1 (20%)	4 (80%)	
		16/09/2014	4	1 (25%)	3 (75%)	
		23/09/2014	3	1 (33%)	2 (67%)	
		25/09/2014	3	0 (0%)	3 (100%)	
		30/09/2014	5	1 (20%)	4 (80%)	
	Radna grupa za strategije i akcioni planovi za revitalizaciju sektora poljoprivrede	1/10/2014	5	1 (20%)	4 (80%)	
		3/10/2014	5	1 (20%)	4 (80%)	
	Radna grupa za analizu nove ekonomske politike	13/01/2014	4	1 (25%)	3 (75%)	
	Radna grupa za analizu nove ekonomske politike	5/2/2014	7	5 (71%)	2 (29%)	
Ukupno 2014			127	36 (28%)	84 (66%)	7 (6%)
2015	Radna grupa za strategiju o vinogradima	7/4/2015	3	0 (0%)	3 (100%)	
		19/09/2015	7	0 (0%)	7 (100%)	
	Radna grupa za Zeleni izveštaj Kosova 2015	16/04/2015	6	2 (33%)	4 (67%)	
	Radna grupa za program ekonomske reforme (PER)	17/11/2015	6	2 (33%)	4 (67%)	
		6/11/2015	4	1 (25%)	3 (75%)	
	Radna grupa za registraciju preduzeća 2015	29/05/2015	11	3 (27%)	7 (64%)	1 (9%)
Radna grupa za PER	2/11/2015	6	3 (50%)	3 (50%)		
Ukupno 2015			43	11 (26%)	31 (72%)	1 (2%)
2016	Radna grupa o budžetu	4/10/2016	9	2 (22%)	7 (78%)	
	Radna grupa o SOR-u	27/05/2016	11	3 (27%)	7 (64%)	1 (9%)
	Radna grupa o SOR-u	11/3/2016	9	5 (56%)	4 (44%)	
		23/5/2016	7	3 (43%)	4 (57%)	
	Radna grupa o SOR-u	25/03/2016	12	4 (33%)	8 (67%)	
	Radna grupa o budžetu	4/10/2016	12	3 (25%)	8 (67%)	1 (8%)
	Radna grupa za PER	25/10/2016	5	1 (20%)	4 (80%)	
	Radna grupa za PGPPS	30/11/2016	9	3 (33%)	6 (67%)	
6/12/2016		8	2 (25%)	6 (75%)		
Radna grupa za MRPF	2/11/2016	7	4 (57%)	3 (43%)		
Ukupno 2016			89	30 (34%)	57 (64%)	2 (2%)
2017 (Jan. - Mar.)	Radna grupa za popunjavanje obrazaca za samo-evaluaciju	27/02/2017	12	3 (25%)	6 (50%)	3 (25%)
Ukupno 2017			12	3 (25%)	6 (50%)	3 (25%)
Ukupno 2013-2017			311	88 (28%)	210 (68%)	13 (4%)

Kao što je prikazano u tabeli 30, žene su učestvovala manje od muškaraca na sastancima koje je organizovalo Odjeljenje, koje čine samo 34% učesnika u periodu 2013-2017.

Tabela 30. Učesnici na sastancima i diskusijama po polu u 2013 – 2017⁹⁹

Godina	Sastanci	Datum	# učesnika	# i % žena	# i % muškaraca	# i % neidentif ikovani
2013	Sporazum o slobodnoj trgovini (SST), Turska	7/6/2013	6	3 (50%)	3 (50%)	
		13/06/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
		14/06/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
		1/7/2013	3	1 (33%)	2 (67%)	
		15/07/2013	5	1 (20%)	4 (80%)	
		16/07/2013	6	1 (17%)	4 (67%)	1 (17%)
		17/07/2013	4	0 (0%)	4 (100%)	
		18/07/2013	4	1 (25%)	3 (75%)	
		19/07/2013	6	1 (17%)	5 (83%)	
	23/07/2013	4	0 (0%)	4 (100%)		
	Izveštaj Upravnog odbora za poljoprivredu	1/10/2013	8	4 (50%)	2 (25%)	2 (25%)
	Agencija za statistiku Kosova (ASK), MPŠRR, Agencija za hranu i veterinu: Diskusija o stočarskim podacima	22/07/2013	4	0 (0%)	4 (100%)	
	Sastanak sa Upravnim odborom za Zeleni izveštaj	10/7/2013	13	6 (46%)	7 (54%)	
Diskusija o statističkim podacima u nacrtu strategije 2014 – 2020	25/06/2013	17	5 (29%)	12 (71%)		
Prvi sastanak Agencije za registraciju poljoprivrede	8/4/2013	15	3 (20%)	12 (80%)		
Upravni odbor za Zeleni izveštaj sa Turskom	19/09/2013	14	6 (43%)	7 (50%)	1 (7%)	
Ukupno 2013			117	34 (29%)	79 (68%)	4 (3%)
2014	Prvi zajednički sastanak MPŠRR - CARINA - ASK o poljoprivrednoj statistici	13/03/2014	6	5 (83%)	1 (17%)	
	Priv sastanak Upravnog odbora za zeleni izveštaj	13/03/2014	9	5 (56%)	4 (44%)	
		24/03/2014	12	3 (25%)	8 (67%)	1 (8%)
		26/03/2014	11	3 (27%)	7 (64%)	1 (9%)
Ukupno 2014			38	16 (42%)	20 (53%)	2 (5%)
2015	Sastanak sa Ministarstvom finansija i generalnim službama	11/8/2015	8	6 (75%)	1 (13%)	1 (13%)
	Lokalni sastanak eksperta i OHP	21/07/2015	8	2 (25%)	6 (75%)	
	Sastanak Upravnog odbora za dizajn GIZ-a	15/07/2015	9	5 (56%)	4 (44%)	
		12/11/2015	9	2 (22%)	7 (78%)	
Ukupno 2015			34	15 (44%)	18 (53%)	1 (3%)
2016	Sastanak Upravnog odbora o Zelenom izveštaju Kosova za 2016. godinu	18/08/2016	4	2 (50%)	2 (50%)	
	Sastanak sa predstavnicima SAK –a - diskusija o poljoprivrednim podacima ankete	27/07/2016	8	2 (25%)	4 (50%)	2 (25%)
		5/4/2016	7	2 (29%)	5 (71%)	
	Izrada idejnog dokumenta za Kosovski institut za poljoprivredu	1/7/2016	7	2 (29%)	5 (71%)	
		7/7/2016	6	2 (33%)	3 (50%)	1 (17%)
		12/7/2016	7	3 (43%)	3 (43%)	1 (14%)
Sastanak sa Odeljenjem finansija i	24/02/2016	10	4 (40%)	6 (60%)		

⁹⁹ Razvrstani i izračunati od strane MŽK-a na osnovu učesnika pruženo od strane Odeljenja.

	generalnim službama					
Ukupno 2016			49	17 (35%)	28 (57%)	4 (8%)
2017 (Jan.- Mar.)	Sastanak sa Odeljenjem finansija i generalnim službama	6/3/2017	10	3 (30%)	6 (60%)	1 (10%)
Ukupno			248	85 (34%)	151 (61%)	12 (5%)

Kao što je prikazano u tabeli 31, žene koje su učestvovalе u prezentacijama i radionicama koje je organizovalo Odeljenje, činile su samo 31% ukupnih učesnika u 2016. godini.

Tabela 31. Učesnici na prezentacijama i radionicama po polu, 2013 – 2016¹⁰⁰					
Godina	Prezentacije i radionice	# učesnika	# i % žena	# i % muškaraca	# i % neidentifik ovano
2013	Prezentacija stručnjaka za osiguranje poljoprivrede	15	5 (33%)	9 (60%)	1 (7%)
2014	Prezentacija o metodologiji procene kompenzacije organske poljoprivrede	9	5 (56%)	4 (44%)	
2015	Prezentacija: Uticaj politike na strukturu i performanse farme	16	6 (38%)	10 (63%)	
2016	Razvoj agro-prehrambenog lanca na Kosovskoj radionici	35	11 (31%)	24 (69%)	
Ukupno		75	27 (36%)	47 (63%)	1 (1%)

Dakle, sveukupno žene su manje učestvovalе u radnim grupama Odeljenja, sastancima i radionicama nego muškarci. Možda je to delimično i zbog nezastupljenosti žena na položajima odlučivanja u institucijama. Nedovoljna zastupljenost žena u radnim grupama mogla bi doprinijeti nedovoljnom razmatranju ženskih prioriteta i potreba vezanih za teme o kojima se diskutovalo, potencijalno utičući na kvalitet ishoda.

Subvencije i transferi

Odeljenje koristi 250.000 € iz ove ekonomske kategorije za godišnji projekat, koji podrazumijeva istraživanje gazdinstava za mikroanalizu podataka vezanih za farme. Podaci o 1.250 farmi se prikupljaju i odvajaju po sektorima kroz sistem računovodstvenih podataka farma (RPF).¹⁰¹ Uzorak se bira na osnovu vrste farme, njegove veličine i podataka koji se odnose na broj zaposlenih lica. Objavljeni nalazi nisu sadržali podatke razvrstane po polu. U skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova, podaci o broju žena i muškaraca koji rade formalno ili neformalno u svakom sektoru treba objaviti. U stvari, vlada bi takođe mogla koristiti ove informacije u ostvarivanju svojih ciljeva da se bori protiv nezaposlenosti među ženama, kao i da se bavi neformalnom ekonomijom. Osim toga, rodna analiza može sagledati potencijalne intervencije u cilju povećanja zaposlenosti žena i muškaraca, posebno poljoprivrednih sektora. Pri sprovođenju ovog istraživanja, preporučilo bi se takođe da se obezbedi da žene i muškarci na farmama budu anketirani u cilju boljeg razumevanja uloge i odgovornosti članova porodice kao registrovani i neregistrovani zaposleni koji direktno ili indirektno doprinose farmi. Takve informacije, raspoređene po polu, mogu biti važne za identifikaciju načina obezbeđivanja poboljšane zaštite za sve radnike, kao i za rešavanje neformalnog tržišta rada.

Kapitalna ulaganja

Ovo odjeljenje koristi ekonomsku kategoriju kapitalnih ulaganja za svoj Integrirani poljoprivredni informacioni sistem, koji služi kao kišobran za sve postojeće baze podataka u

¹⁰⁰ Razvrstani i izračunati od strane MŽK-a na osnovu imena učesnika pruženo od strane Odeljenja.

¹⁰¹ Sastanak MŽK sa šefom Odeljenja, 2. marta 2017. godine.

Ministarstvu, kao što su Agencija za veterinarstvo za identifikaciju životinja, MRPF, Agencija za razvoj poljoprivrede, baza podataka ASK, baza podataka o međunarodnoj trgovini, itd.¹⁰² Većina ovih sistema ne izgleda da razdvajaju podatke po polu ili sadrže rodnu analizu (gde je to relevantno).

Preporučeni ciljevi

1. Povećati procenat zaposlenih koji su muškarci, kada se otvore nove pozicije, sa 30% u martu 2017. na 45% u 2018. godini, čime se balansira procenat izdataka za žene i muškarce u ovom odeljenju.
2. Povećati procenat zaposlenih koji su muškarci koji idu na službena putovanja sa 43%, 2016. na 50% u 2018. godini i balansiraju troškove za žene i muškarce, sa 37% potrošenih na žene u 2016. na 50% u 2018. godini.
3. Povećati učešće žena u radnim grupama koje organizuje Odjeljenje sa 34% u 2012. godini na 40% u 2018. godini.
4. Povećati učešće žena na sastancima i diskusijama koje organizuje Odjeljenje sa 35% u 2016. na 40% u 2018.
5. Povećati učešće žena u prezentacijama i radionicama koje organizuje Odjeljenje, sa 31% u 2016. na 36% u 2018. godini.
6. Poboljšati prikupljanje podataka i korišćenje rodno razvrstanih podataka u ekonomskim analizama i poljoprivrednoj statistici.

Preporučene aktivnosti

1. Koristiti afirmativne mere i angažovati više, kvalifikovanih muškaraca, kao nedovoljno predstavljenog pola kada se otvore nove pozicije u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
2. Obezbediti ravnopravnost polova među osobama koja idu na službena putovanja.
3. Obezbediti ravnotežu između polova u pogledu učesnika u radnim grupama, sastancima, diskusijama, prezentacijama i radionicama.
4. Održavati i objavljivati rodno razdvojene podatke za Ministarstvo u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.

Departman za vinogradarstvo i vinarstvo

Departman za vinogradarstvo i vinarstvo obezbeđuje sprovođenje politika razvoja poljoprivrede, strategija i zakonodavstva vezanih za vinograde i vino. On obezbeđuje sprovođenje procedura za proizvodnju grožđa, vina i alkoholnih pića, osiguravajući da su standardi kvaliteta ovih proizvoda u skladu sa važećim zakonima. Takođe podržava obrazovanje i obuku proizvođača vina i kultivatora grožđa. Ovaj departman vodi proizvodnju vina, voćnih vina i alkoholnih pića, izgradnju i održavanje katastra vinograda i vinogradarstva. Ovaj departman čine četiri divizije: Divizija za vinograde, Divizija za vino, Divizija za rano upozoravanje na bolesti i štetočine i Divizija Laboratorije za hemijsku analizu vina.¹⁰³

Departman nije izradilo nikakve nove politike ili strategije vezane za vinograde i vina u periodu od 2015. do 2017. godine. U budućnosti, ukoliko se izrade nove politike i strategije, departman bi trebalo da obezbedi učešće SRR-a u radnim grupama, konsultuje se sa ženskim organizacijama, sprovođiti rodnu analizu kako bi informisalo politike i osiguralo da ciljevi, aktivnosti i indikatori budu rodno integrirani.

¹⁰² Isto.

¹⁰³ Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, čl.29.

Žene su nedovoljno zastupljene u sektoru vinogradarstva i vina na Kosovu.¹⁰⁴ Od 25 kompanija koje su ovlastile Departman za proizvodnju, uvoz i izvoz vina, sve su u vlasništvu muškaraca. Nijedna kompanija u vlasništvu žena nije podnela zahtev za licenciranje za proizvodnju, izvoz i uvoz vina. Ovo verovatno objašnjava zašto departman nije nikada primio žalbe od kompanija u vlasništvu žena.¹⁰⁵ Pored toga, do danas Departman nije prikupio i održavao rodno podeljene podatke o vlasnicima subjekata koji posluju u sektoru vina i vinogradarstva na Kosovu.

Plate i naknade

Ovaj departman je imao 12 zaposlenih, uključujući dve žene (17%) u martu 2017.¹⁰⁶ Shodno tome, žene su imale manje koristi od plata i naknada u maju 2017. godine (dobijanjem 18%).

Tabela 32. Zaposleni u Departmanu za vinogradarstvo i vinarstvo po polu i nivou plate u 2015-2018							
Godina	Nivo plate	Ukupno		Iznos potrošen na muškarce	# i % žena	Iznos potrošen na žene	Ukupno potrošen iznos
		osoblja na svako m nivou plata	# i % muškarci				
2015	201-400	3	2 (67%)	€6,841 (63%)	1 (33%)	€3,979 (37%)	€10,820
	401-600	6	5 (83%)	€33,812 (86%)	1 (17%)	€5,296 (14%)	€39,108
	600+	2	2 (100%)	€15,433 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€15,433
	Ukupno	11	9 (82%)	€56,086 (86%)	2 (18%)	€9,274 (14%)	€65,360
2016	201-400	3	2 (67%)	€6,841 (63%)	1 (33%)	€3,979 (37%)	€10,820
	401-600	6	5 (83%)	€33,812 (86%)	1 (17%)	€5,296 (14%)	€39,108
	600+	2	2 (100%)	€15,433 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€15,433
	Ukupno	11	9 (82%)	€56,086 (86%)	2 (18%)	€9,274 (14%)	€65,360
2017 (Jan. – Maj)	201-400	3	2 (67%)	€2,850 (63%)	1 (33%)	€1,658 (37%)	€4,508
	401-600	6	5 (83%)	€14,088 (86%)	1 (17%)	€2,207 (14%)	€16,295
	600+	2	2 (100%)	€6,431 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€6,431
	Ukupno	11	9 (82%)	€23,369 (86%)	2 (18%)	€3,864 (14%)	€27,234
Projektivne za 2018	Ukupno	13	9 (69%)	€56,401 (69%)	4 (31%)	€25,067 (31%)	€81,468

Roba i usluge

Departman koristi ekonomsku kategoriju robe i usluga za novu kancelarijsku opremu i službena putovanja. Žene iz ovog Departmana nisu uopšte išle na službena putovanja u 2015., 2016. ili 2017. Stoga, žene nisu primile nijedan od troškova za dnevnice, smeštaj, karte i druge troškove između 2015. i 2017. godine.

¹⁰⁴ Prepiska MŽK sa Odeljenjem vinogradarstva i vinarstva, 21. april 2017. godine

¹⁰⁵ Isto.

¹⁰⁶ Sastanak sa šefom Departmana, 1. mart 2017. godine

Tabela 33. Učešće osoblja iz Departmana za vinogradarstvo i vinarstvo, dnevnice, smeštaj, karte i drugi troškovi za službena putovanja po polu 2015 - 2017			
Godina	2015	2016	2017 (Jan. - Mar.)
Ukupno # osoblja koje je išlo na službena putovanja	7 (100%)	6 (100%)	2 (100%)
# i % žena	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
#i % muškaraca	7 (100%)	6 (100%)	2 (100%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnice	€6,133 (100%)	€7,643 (100%)	€687 (100%)
Iznos za dnevnice potrošen na žene	€0 (0%)	€0 (0%)	€0 (0%)
Iznos za dnevnice potrošen na muškarce	€6,133 (100%)	€7,643 (100%)	€687 (100%)
Ukupan iznos potrošen na smeštaj	€1,205 (100%)	€2,345 (100%)	€523 (100%)
Iznos za smeštaj potrošen na žene	€0 (0%)	€0 (0%)	€0 (0%)
Iznos za smeštaj potrošen na muškarce	€1,205 (100%)	€2,345 (100%)	€523 (100%)
Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€119 (100%)	€637 (100%)	€230 (100%)
Iznos za druge troškove potrošen na žene	€0 (0%)	€0 (0%)	€0 (0%)
Iznos za druge troškove potrošen na muškarce	€119 (100%)	€637 (100%)	€230 (100%)
Ukupan iznos potrošen na karte		€999 (100%)	
Iznos za karte potrošen na žene		€0 (0%)	
Iznos za karte potrošen na muškarce		€999 (100%)	
Ukupan iznos potrošen na službena putovanja	€7,457 (100%)	€11,624 (100%)	€1,440 (100%)
Ukupan iznos potrošen na žene	€0 (0%)	€0 (0%)	€0 (0%)
Ukupan iznos potrošen na muškarce	€7,457 (100%)	€11,624 (100%)	€1,440 (100%)

Departman takođe koristi ovu ekonomsku kategoriju za finansiranje obuke. Kao što je prikazano u tabeli 34, žene su manje učestvovala na obukama za degustaciju vina nego muškarci, što čini samo 20% ukupnih učesnika u 2007, 2008 i 2013.

Tabela 34. Učesnici Departmana vinogradarstva i vinarstva na obukama za degustaciju vina po polu u 2007., 2008. i 2013. godini ¹⁰⁷			
Godina	Ukupno # učesnika	# i % muškaraca	# i % žena
2007	10	8 (80%)	2 (20%)
2008	10	9 (90%)	1 (10%)
2013	10	7 (70%)	3 (30%)
Ukupno	30	24 (80%)	6 (20%)

Kapitalna ulaganja

U 2016. godini, Departman je potrošio 77% ukupnog od svog budžeta za kapitalne izdatke (300.000 €) za obnavljanje objekta, a 23% za izgradnju tržišta na veliko i malo i za organizovanje sajмова i festivala za kompanije.

U 2017. godini, Departman planira da koristi kapitalna ulaganja za održavanje katastarsa vinograda, upravljanje kvalitetom vina i rehabilitaciju puteva, projekat koji traje tri godine. Departman je stvorilo registar sa rodno podeljenim podacima o ženama i muškarcima koji koriste katastre vinograda na Kosovu. Kao što je prikazano u tabeli 35, žene čine samo 1% registrovanih poljoprivrednika koji su koristili vinograde u periodu 2015-2016. godine, a isti procenat poljoprivrednika od aprila 2017. godine. Dok je vrlo malo žena registrovano da rade na farmama, postoji mogućnost da žene učestvuju u poslovima u porodičnom vlasništvu a da nisu zvanično registrovane od strane ovog Departmana. Iako porodice to mogu učiniti kako bi smanjili troškove zarada i poreza, to može negativno uticati na radna prava žena i pristup vladinim programima, kao što su kompenzacijske penzije kasnije u životu. Možda je potrebno dalje istraživanje u pogledu stepena do kojeg bi učešće u neformalnoj ekonomiji u ovom

¹⁰⁷ Razvrstano i izračunato od strane MŽK na osnov imena učesnika koje je obezbedio Departman.

sektoru moglo biti rodno, u cilju identifikovanja praktičnih koraka u rešavanju svih identifikovanih pitanja.

Ukupno # i % žena koje koriste i koristile su vinograde	52 (1%)
Ukupno # i % muškaraca koji koriste i koristili su vinograde	5,930 (99%)
Sveukupno # Poljoprivrednici koji koriste ili su koristili vinograde	5,982 (100%)
# i % žene koje koriste od aprila 2017	42 (1%)
# i % muškaraca koji koriste vinograde od aprila 2017	4,654 (99%)
# i % ukupno korisnika vinograda od aprila 2017	4,696 (79%)
# i % žena koje su koristile vinograde u 2015-2016	10 (1%)
# i % muškaraca koji su koristili vinograde u 2015-2016	1,276 (99%)
# i % ukupno poljoprivrednika koji su koristili vinograde u 2015-2016	1,286 (21%)

Departman je koristio svoju ekonomsku kategoriju kapitalnih troškova i za podršku sajmovima i promotivnim događajima. Sajmovi su se odvijali izvan Kosova, uključujući u Berlinu, Dizeldorfu i Hrvatskoj, u koji je učestvovao jedan učesnik iz ovog Departmana, jedan iz Ministarstva, kao i dvoje do četiri lokalna vlasnika preduzeća za proizvodnju vina. Kako izgleda da žene ne poseduju takve proizvodne kompanije, nijedna žena nije učestvovala na ovim sajmovima.¹⁰⁸ MPŠRR, Opština Orahovac, lokalne NVO i donatori, kao što su banke i lokalni ekonomski subjekti, su finansirali Hardh Fest, koji se godišnje organizuje u Orahovcu. Prema rečima šefa departmana, 70% dobrovoljaca koji su učestvovali u organizovanju ovog događaja bili su žene u 2016. godini. Većina, dobrovoljaca su studenti. Međutim, departman nije prikupljao i održavao podatke o učesnicima po polu prema Zakonu o ravnopravnosti polova, jer Opština organizuje događaj.¹⁰⁹ Možda u budućnosti ovi i drugi slični troškovi trebaju biti planirane, tačnije, kao roba i usluge.

Programi i aktivnosti

Enološka laboratorija prihvata pripravnike, pripremajući ih profesionalno za obavljanje fizičko-hemijskih analiza vina i jakih alkoholnih pića. Takođe ih obučava za kontrolu kvaliteta vina. Od 2013. godine u ovoj laboratoriji su bila tri studenta, među kojima je i jedna (33%) žena.

Preporučeni ciljevi

1. Povećati procenat zaposlenih u Departmanu koje su žene sa 17% u martu 2017. godine na 31% u 2018. godini, uključujući i pozicije za donošenje odluka kada su pozicije otvorene, što dovodi do povećanja jednakih troškova za žene i muškarce sa 14% na 31 godinu%.
2. Povećati procenat zaposlenih koji idu na službena putovanja koje su žene sa 0% u 2017. godini na 5% u 2018. godini, čime se povećava procenat troškova potrošenih za žene sa 0% na 5%.
3. Povećati procenat preduzeća licenciranih za proizvodnju, uvoz i izvoz vina koje su u vlasništvu žena sa 0% u 2017. na 5% u 2018. godini.
4. Povećati procenat učesnika na sajmovima koje su žene od 0% u 2017. godini do 5% u 2018. godini.
5. Povećati procenat pripravnika koje su žene u Enološkoj laboratoriji sa 33% od 2017. do 40% u 2018. godini.
6. Povećati procenat registrovanih poljoprivrednika koji koriste vinograde koje su žene od 1% u aprilu 2017. do 5% u 2018. godini.

¹⁰⁸ Prepiska MŽK sa Departmanom, 19. Aprila 2017. godine

¹⁰⁹ Isto.

Preporučene aktivnosti

1. Koristiti afirmativne mere u regrutovanju, zapošljavanju i promovisanju više, kvalifikovanih žena, kada se otvore nove pozicije u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
2. Obezbediti ravnopravnost polova među licima koja idu na službena putovanja.
3. Promovisati mogućnosti za učešće na sajmovima, praksi i drugim uslugama koje pruža Ministarstvo, usmeravajući se na žene i podstičući njihovo učešće, u bliskoj saradnji sa SRR i ženskim organizacijama.
4. Istražiti razloge zašto je nekoliko žena uključeno kao poljoprivrednici vinograda, stepen u kojem su žene uključene kao neregistrovani zaposleni u porodičnim vinogradima i strategije za podsticanje većeg broja žena da se registruju kao poljoprivrednici tako da mogu pristupiti pridruženim koristima. Ovo takođe može biti sprovedeno u bliskoj saradnji sa SRR i ženskim organizacijama.

Departmana politike ruralnog razvoja – menadžerskog autoriteta

Departman politike ruralnog razvoja - menadžerskog autoriteta (DPRR & MA) je odgovoran za pisanje politika i strategija vezanih za ruralni razvoj, kao i izradu, implementaciju i praćenje godišnjeg programa za ruralni razvoj. Takođe je odgovoran za aproksimaciju zakonodavstva u vezi s ruralnim razvojem u skladu sa *ackuiscommunitaire*. Ovaj departman ima pet odeljenja: Odeljenje za programiranje i koordinaciju ruralnog razvoja; Odeljenje za konkurentne veštine, diversifikaciju i podrške lokalnih akcionih grupa (LEADER); Odeljenje za agro-ekološku politiku i područja sa manjom povlašćenošću; Odeljenje za tehničku pomoć, komunikaciju i publicitet; i Odeljenje za nadgledanje, evaluaciju i izveštavanje za ruralni razvoj.¹¹⁰

Kao afirmativna mera, Program poljoprivrede i ruralnog razvoja,¹¹¹ koji je izradio ovaj departman, pruža ženama kandidatima još dve dodatne tačke u cilju povećanja stepena do kojeg žene imaju koristi od grantova koje nudi Ministarstvo. Međutim, prema rečima šefa departmana, ove tačke su zlopotrebjavali muški rođaci žena. Na primer, oni mogu staviti porodičnu farmu na ime žene podnosioca zahteva, tako da ona može postati pravni korisnik. Međutim, u stvarnosti, ona nema moć odlučivanja u vezi sa poslovanjem. Kao rezultat toga, statistika proizvedena u vezi sa korisnicima grantova nije u potpunosti tačna, prema zvaničnicima.¹¹² Iako nije imao konkretne dokaze, zvaničnik je procenio da otprilike 60% do 70% korisnica žena nije pravi korisnik ovih grantova.¹¹³ Istovremeno, razgovori MŽK-a sa ženama sugerišu da je samo čin stavljanja imovine ili biznisa na njihovo ime osnaživanje za žene.

Plate i dnevnice

Od marta 2017. godine u ovom departmanu je radilo 13 osoba. Žene su činile 54% radnika, a muškarci 46%.¹¹⁴

¹¹⁰ Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, čl.7.

¹¹¹ Internet stranica MPŠRR-a, Program za poljoprivredu i ruralni razvoj 2017, at: <http://www.mbpzhrs.net/repository/docs/webPROGRAMleng.pdf>.

¹¹² Sastanak MŽK sa šefom Departmana, 1. mart 2017. godine

¹¹³ Sastanak MŽK sa šefom Departmana, 1. mart 2017. godine.

¹¹⁴ Isto.

Tabela 36. Zaposleni u Departmanu politika ruralnog razvoja – menadžerskog autoriteta po polu i nivou plate u 2015-2018

Godina	Nivo plate	Ukupno osoblja na svakom nivou	# i % muškaraca	Iznos potrošen na muškarce	# i % žene	Iznos potrošen na žene	Ukupno potrošen iznos
2015	401-600	4	3 (75%)	€20,434 (77%)	1 (25%)	€6,104 (23%)	€26,538
	600+	2	1 (50%)	€7,431 (49%)	1 (50%)	€7,877 (51%)	€15,308
	Ukupno	6	4 (67%)	€27,865 (67%)	2 (33%)	€13,981 (33%)	€41,846
2016	401-600	4	3 (75%)	€20,434 (77%)	1 (25%)	€6,104 (23%)	€26,538
	600+	2	1 (50%)	€7,431 (49%)	1 (50%)	€7,877 (51%)	€15,308
	Total	6	4 (67%)	€27,865 (67%)	2 (33%)	€13,981 (33%)	€41,846
2017 (Jan. – Maj.)	401-600	9	4 (44%)	€8,514 (77%)	5 (56%)	€2,543 (23%)	€11,058
	600+	4	2 (50%)	€3,096 (49%)	2 (50%)	€3,282 (51%)	€6,378
	Ukupno	13	6 (46%)	€11,610 (67%)	7 (54%)	€5,826 (33%)	€17,436
Projektovane za 2018	Ukupno	13	6 (46%)	€64,998 (67%)	7 (54%)	€32,014 (33%)	€97,012

Roba i usluge

Jednak procenat zaposlenih žena i muškaraca iz ovog Departmana je bila na službenim putovanjima u 2015. i 2016. godini (tabela 37). Međutim, žene su imale više troškova (67%). Od marta 2017. godine nijedna žena nije bila na službenom putovanju.

Tabela 37. Učešće osoblja Departmana politike ruralnog razvoja, dnevnice, smeštaj, karte i drugi troškovi za službena putovanja po polu 2015 - 2017

Godina	2015	2016	2017 (Jan. - Mar.)
Ukupno # osoblja koje su išle na službena putovanja	12 (100%)	12 (100%)	2 (100%)
# i % žena	6 (50%)	6 (50%)	0 (0%)
# i % muškaraca	6 (50%)	6 (50%)	2 (100%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnice	€8,099 (100%)	€7,762 (100%)	€934 (100%)
Iznos za dnevnice potrošen na žene	€3,589 (44%)	€4,990 (64%)	€0 (0%)
Iznos za dnevnice potrošen na muškarce	€4,510 (56%)	€2,772 (36%)	€934 (100%)
Ukupan iznos potrošen na smeštaj	€1,727 (100%)	€1,678 (100%)	€109 (100%)
Iznos za smeštaj potrošen na žene	€901 (52%)	€1,318 (79%)	€0 (0%)
Iznos za smeštaj potrošen na muškarce	€825 (48%)	€360 (21%)	€109 (100%)
Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€3,196 (100%)	€768 (100%)	€259 (100%)
Iznos drugih troškova potrošen na žene	€1,068 (33%)	€452 (59%)	€0 (0%)
Iznos za druge troškove potrošen na karte	€2,128 (67%)	€316 (41%)	€259 (100%)
Ukupan iznos potrošen na karte		€2,298 (100%)	€177 (100%)
Iznos karti potrošen na žene		€1,564 (68%)	€0 (0%)
Iznos za karte potrošen na muškarce		€735 (32%)	€177 (100%)
Ukupan iznos potrošen na službena putovanja	€13,021 (100%)	€12,506 (100%)	€1,479 (100%)
Ukupan iznos potrošen na žene	€5,558 (43%)	€8,324 (67%)	€0 (0%)
Ukupan iznos potrošen na muškarce	€7,463 (57%)	€4,183 (33%)	€1,479 (100%)

Subvencije i transferi

Ovaj departman izrađuje politiku koja reguliše kriterijume koji se moraju ispuniti kako bi se dobili grantovi za ruralni razvoj od Ministarstva. Kao što je navedeno, kvalifikovane žene i osobe ispod 40 godina koje apliciraju dobijaju dodatne poene kao afirmativnu meru. Međutim, žene su činile samo 19% korisnika grantova u 2015. i 32% u 2016. godini (tabela 38).

Godina	Ukupan budžet za grantove	Ukupan broj korisnika	# i %		# i % žene	# i % muškarci
			poljoprivrednici iznad četrdeset godina	poljoprivrednici ispod četrdeset godina		
2015	23,000,000	393	120 (31%)	273 (69%)	74 (19%)	319 (81%)
2016	23,000,000	470	150 (32%)	320 (68%)	151 (32%)	319 (68%)

Kada su u pitanju specifični sektori, u 2016. godine poljoprivrednici su koristili više od muškaraca od donacija iz sektora staklenika (€ 2,046,792, 66%); sektor mesa za uzgoj ptica (459.815 €, 76%); i za razvoj i promociju zanatskih aktivnosti (123.393 €, 71%) (tabela 39). U svim drugim merama i sektorima, žene su činile manje od 50% primaoca grantova i primile manje od 50% sredstava. Ni žene nisu imale koristi od donacija za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta.

Go dina	Mere	Pod-mere	Ukupno # korisnika	# i % žena	# i % muškaraca	Budžet za žene	Budžet za muškarce	Ukupan budžet
2015	101. Ulaganja u fizičku imovinu u poljoprivrednu ekonomiju	Sektor voća	42	10 (24%)	32 (76%)	€671,005 (29%)	€1,673,913 (71%)	€2,344,919
		Sektor bobičavog voća	29	8 (28%)	21 (72%)	€382,187 (28%)	€987,371 (72%)	€1,369,558
		Povrće za čuvanje u staklenicima i skladištima	65	11 (17%)	54 (83%)	€552,614 (17%)	€2,722,727 (83%)	€3,275,341
		Sektor rastućih teladi	27	7 (26%)	20 (74%)	€298,369 (20%)	€1,171,136 (80%)	€1,469,505
		Sektor rasta brojlera	16	4 (25%)	12 (75%)	€199,393 (24%)	€642,287 (76%)	€841,681
		Sektor mleka (krave)	43	1 (2%)	42 (98%)	€32,805 (2%)	€2,036,139 (98%)	€2,068,944
		Sektor mleka (ovce i koze)	15	1 (7%)	14 (93%)	€69,221 (9%)	€666,995 (91%)	€736,216
		Sektor grožđa	26	4 (15%)	22 (85%)	€66,844 (19%)	€283,838 (81%)	€350,682
		Sektor jaja	5	1 (20%)	4 (80%)	€78,000 (26%)	€217,512 (74%)	€295,512
		Ukupna mera 101	268	47 (18%)	221 (82%)	€2,350,439 (18%)	€10,401,918 (82%)	€12,752,357
	103. Ulaganje u fizička sredstva u preradi i prometu poljoprivrednih proizvoda	Prerada mleka	6	1 (17%)	5 (83%)	€175,850 (17%)	€829,890 (83%)	€1,005,740
		Prerada mesa	9	0(0%)	9 (100%)	€0 (0%)	€1,604,928 (100%)	€1,604,928
		Prerada voća i povrća	13	1 (8%)	12 (92%)	€35,750 (2%)	€2,208,566 (98%)	€2,244,316
		Izlaz vina	4	0 (0%)	4 (100%)	€0 (0%)	€386,675 (100%)	€386,675
		Ukupna mera 103	32	2 (6%)	30 (94%)	€211,600 (4%)	€5,030,059 (96%)	€5,241,659
	302. Diversifikacija poljoprivrednih gazdinstava i razvoj biznisa	Pčelarstvo / prerada i marketing meda	53	9 (17%)	44 (83%)	€74,619 (17%)	€372,786 (83%)	€447,404
		Prikupljanje, obrada i promovisanje proizvoda bez drveća	7	3 (43%)	4 (57%)	€42,886 (37%)	€74,211 (63%)	€117,096
		Obrada poljoprivrednih proizvoda (kultivisani) i njihov marketing	10	1 (10%)	9 (90%)	€12,740 (7%)	€167,270 (93%)	€180,010
		Razvoj i marketing zanatskih aktivnosti	4	2 (50%)	2 (50%)	€18,429 (32%)	€39,000 (68%)	€57,429
		Razvoj ruralnog i poljoprivrednog turizma	7	2 (29%)	5 (71%)	€51,870 (36%)	€91,090 (64%)	€142,961

		Ukupna mera 302	81	17 (21%)	64 (79%)	€200,543 (21%)	€744,357 (79%)	€944,900
2016	101. Ulaganja u fizičku imovinu u poljopriv rednu ekonomiju	Sektor voća	55	17 (31%)	38 (69%)	€944,315 (34%)	€1,847,064 (66%)	€2,791,379
		Sektor bobičavog voća	47	14 (30%)	33 (70%)	€819,679 (30%)	€1,935,513 (70%)	€2,755,193
		Sektor staklenika	61	39 (64%)	22 (36%)	€2,046,792 (66%)	€1,075,563 (34%)	€3,122,355
		Skladištenje povrća u sektoru skladišta	13	0 (0%)	13 (100%)	€0 (0%)	€746,136 (100%)	€746,136
		Sektor mesa (rast teladi)	35	6 (17%)	29 (83%)	€314,060 (18%)	€1,423,984 (82%)	€1,738,044
		Sektor mesa (rast ptica)	11	8 (73%)	3 (27%)	€459,815 (76%)	€144,715 (24%)	€604,531
		Sektor mleka (krave)	36	7 (19%)	29 (81%)	€373,646 (22%)	€1,307,502 (78%)	€1,681,148
		Sektor mleka (ovce i koze)	14	1 (7%)	13 (93%)	€65,000 (9%)	€640,332 (91%)	€705,332
		Sektor grožđa	61	6 (10%)	55 (90%)	€44,676 (8%)	€532,367 (92%)	€577,043
		Sektor jaja	6	2 (33%)	4 (67%)	€131,876 (39%)	€206,623 (61%)	€338,499
		Ukupna mera 101	339	100 (29%)	239 (71%)	€5,199,858 (35%)	€9,859,800 (65%)	€15,059,658
	302. Diversifik acija poljopriv rednih gazdinstva i razvoj biznisa	Proizvodnja meda, prerada i promocija	56	24 (43%)	32 (57%)	€273,438 (43%)	€368,522 (57%)	€641,960
Sakupljanje, prerada i promocija proizvoda koja nisu od drveta		7	1 (14%)	6 (86%)	€11,960 (10%)	€113,443 (90%)	€125,403	
Prerada i promocija kultivisanih poljoprivrednih proizvoda		11	4 (36%)	7 (64%)	€77,705 (36%)	€139,293 (64%)	€216,998	
Razvoj i promocija zanatskih aktivnosti		11	8 (73%)	3 (27%)	€123,393 (71%)	€51,588 (29%)	€174,981	
Razvoj ruralnog turizma i promocija		15	7 (47%)	8 (53%)	€233,240 (48%)	€250,290 (52%)	€483,530	
Ukupna mera 302		100	44 (44%)	56 (56%)	€719,736 (44%)	€923,137 (56%)	€1,642,873	
Poljoprivredna zemljišta za navodnjavanje u 2016. meri	7	0 (0%)	7 (100%)	€0 (0%)	€965,614 (100%)	€965,614		

Pored toga, MPŠRR distribuirao bespovratna sredstva od subvencija i prenosi ekonomsku kategoriju za podršku NVO koje su aktivne u poljoprivredi. Ukupno, NVO koje vode žene koje su imale koristi od ovih grantova je činilo 48% korisnika i dobilo 43% troškova u 2016. godini (Tabela 40). MPŠRR je u 2016. godini distribuirao više grantova među NVO koje su vodile žene i muškarci nego u 2015. godini, što predstavlja pozitivan trend i možda primer najbolje prakse.

Godina	Opština	Ukupan broj korisnika	Ukupan broj žena	Ukupan broj muškaraca	Iznos potrošen na žene	Iznos potrošen na muškarce	Ukupan iznos
2015	Priština	19	7 (37%)	12 (63%)	€19,600 (41%)	€28,100 (59%)	€47,700
	Dečane	2	1 (50%)	1 (50%)	€1,300 (27%)	€3,500 (73%)	€4,800
	Gnjilane	3	0 (0%)	3 (100%)	€0 (0%)	€5,700 (100%)	€5,700
	Đakovica	2	0 (0%)	2 (100%)	€0 (0%)	€4,500 (100%)	€4,500
	Kamenica	2	1 (50%)	1 (50%)	€3,000 (46%)	€3,500 (54%)	€6,500
	Gračanica	2	1 (50%)	1 (50%)	€3,500 (64%)	€2,000 (36%)	€5,500
	Orahovac	10	0 (0%)	10 (100%)	€0 (0%)	€28,000 (100%)	€28,000
Lipljan	2	1 (50%)	1 (50%)	€1,200 (38%)	€2,000 (63%)	€3,200	

	Mitrovica	3	1 (33%)	2 (67%)	€3,500 (32%)	€7,500 (68%)	€11,000
	Podujevo	2	1 (50%)	1 (50%)	€1,100 (24%)	€3,500 (76%)	€4,600
	Srbica	6	2 (33%)	4 (67%)	€4,200 (32%)	€9,000 (68%)	€13,200
	Vučitrn	3	1 (33%)	2 (67%)	€3,500 (35%)	€6,600 (65%)	€10,100
	Zvečan	1	1 (100%)	0 (0%)	€1,300 (100%)	€0 (0%)	€1,300
	Uroševac	2	2 (100%)	0 (0%)	€2,300 (100%)	€0 (0%)	€2,300
	Mališevo	2	2 (100%)	0 (0%)	€4,500 (100%)	€0 (0%)	€4,500
	Prizren	1	1 (100%)	0 (0%)	€2,000 (100%)	€0 (0%)	€2,000
	Dragaš	2	2 (100%)	0 (0%)	€4,700 (100%)	€0 (0%)	€4,700
Drenas	1	1 (100%)	0 (0%)	€1,200 (100%)	€0 (0%)	€1,200	
Ukupno 2015		65	25 (38%)	40 (62%)	€56,900 (35%)	€103,900 (65%)	€160,800
2016	Priština	11	3 (27%)	8 (73%)	€4,900 (20%)	€19,900 (80%)	€24,800
	Dečane	3	1 (33%)	2 (67%)	€2,000 (47%)	€2,300 (53%)	€4,300
	Kamenica	3	0 (0%)	3 (100%)	€0 (0%)	€6,400 (100%)	€6,400
	Gračanica	2	1 (50%)	1 (50%)	€2,500 (42%)	€3,500 (58%)	€6,000
	Orahovac	2	0 (0%)	2 (100%)	€0 (0%)	€4,500 (100%)	€4,500
	Lipljan	3	2 (67%)	1 (33%)	€4,000 (67%)	€2,000 (33%)	€6,000
	Mitrovica	9	5 (56%)	4 (44%)	€11,500 (58%)	€8,500 (43%)	€20,000
	Podujevo	2	1 (50%)	1 (50%)	€2,000 (57%)	€1,500 (43%)	€3,500
	Srbica	3	1 (33%)	2 (67%)	€2,000 (29%)	€5,000 (71%)	€7,000
	Vučitrn	3	1 (33%)	2 (67%)	€2,000 (27%)	€5,500 (73%)	€7,500
	Ferizaj	1	1 (100%)	0 (0%)	€1,000 (100%)	€0 (0%)	€1,000
	Mališevo	1	1 (100%)	0 (0%)	€1,000 (100%)	€0 (0%)	€1,000
	Dragaš	1	1 (100%)	0 (0%)	€1,500 (100%)	€0 (0%)	€1,500
	Drenas	2	0 (0%)	2 (100%)	€0 (0%)	€4,500 (100%)	€4,500
	Vitina	3	3 (100%)	0 (0%)	€4,400 (100%)	€0 (0%)	€4,400
	Klina	3	1 (33%)	2 (67%)	€1,500 (22%)	€5,300 (78%)	€6,800
	Peć	3	3 (100%)	0 (0%)	€8,000 (100%)	€0 (0%)	€8,000
Kosovo Polje	1	1 (100%)	0 (0%)	€1,400 (100%)	€0 (0%)	€1,400	
Junik	1	1 (100%)	0 (0%)	€1,000 (100%)	€0 (0%)	€1,000	
Kačanik	1	1 (100%)	0 (0%)	€1,400 (100%)	€0 (0%)	€1,400	
Ukupno 2016		58	28 (48%)	30 (52%)	€52,100 (43%)	€68,900 (57%)	€121,000

MPŠRR informiše potencijalne kandidate za grantove o procesu prijavljivanja i rokovima putem svoje veb stranice, administrativnih uputstava,¹¹⁵ televizije, društvenih mreža i informativnih sesija. Istorijski gledano, manje žena je učestvovalo u informativnim sesijama nego muškarcima.¹¹⁶ Žene su činile 8% učesnika u 2016. godini, a većina učestvuje u Uroševcu i Prištini (Tabela 41).

Godina	Tema	Opština	Ukupno # učesnika	# i % žena	# i % muškaraca
2014	Sastanci za poljoprivredu i ruralni razvoj 2015 obelodanjivanje	Mitrovica	84	6 (7%)	78 (93%)
		Prizren	65	6 (9%)	59 (91%)
		Gnjilane	77	9 (12%)	68 (88%)
		Peć	60	7 (12%)	53 (88%)
		Ukupno 2014	286	28 (10%)	258 (90%)
2015		Priština	99	10 (10%)	89 (90%)
2016	Sastanci za poljoprivredu i ruralni razvoj 2016 obelodanjivanje	Priština	140	13 (9%)	127 (91%)
		Mitrovica	83	3 (4%)	80 (96%)
		Gnjilane	71	7 (10%)	64 (90%)

¹¹⁵ MPŠRR, Administrativno uputstvo br. 02/2017 o merama i kriterijumima podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2017. godinu, na: http://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/330_U.A.nr.02.2017_per_Masat_dhe_kriteret_e_perkrahjes_ne_B_dhe_ZHRper_v.2017_ang.pdf.

¹¹⁶ Sastanak MŽK sa šefom odeljenja, 1. marta 2017.

	Peć	73	5 (7%)	68 (93%)
	Prizren	57	0 (0%)	57 (100%)
	Gračanica	45	4 (9%)	41 (91%)
	Severna Mitrovica	43	8 (19%)	35 (81%)
	Uroševac	60	14 (23%)	46 (77%)
	Đakovica	80	2 (3%)	78 (98%)
	Dragaš	36	0 (0%)	36 (100%)
Sastanci za poljoprivredu i ruralni razvoj 2017 obelodanjivanje	Gnjilane	73	3 (4%)	70 (96%)
	Peć	71	5 (7%)	66 (93%)
	Prizren	45	1 (2%)	44 (98%)
	Gračanica	24	1 (4%)	23 (96%)
	Uroševac	39	12 (31%)	27 (69%)
	Uroševac	71	4 (6%)	67 (94%)
	Dragaš	33	0 (0%)	33 (100%)
	Mitrovica	66	4 (6%)	62 (94%)
	Priština	73	8 (11%)	65 (89%)
	Ukupno 2016	1,183	94 (8%)	1,089 (92%)

Programi i aktivnosti

Među zaposlenima koje su učestvovala u radnim grupama za programe ruralnog razvoja, žene su činile 37% učesnika u 2016. godini (Tabela 42). Ovaj procenat je smanjen od 2015. godine, kada su žene činile 59% učesnika.

Tabela 42. Učesnici na radnim grupama po polu u 2015-2016

Datum	Teme radnih grupa	Ukupno učesnika	# i % žena	# i % muškaraca	# i % neidentifikovani
19.03.2015	Konceptni dokument o izmeni i dopuni Zakona br. 03/L-098 o poljoprivredi i ruralnom razvoju	6	3 (50%)	3 (50%)	
27.03.2015	Konceptni dokument o izmeni i dopuni Zakona br. 03/L-098 o poljoprivredi i ruralnom razvoju	5	4 (80%)	1 (20%)	
22.04.2015	Izrada nacrtu koncepta o poljoprivredi i ruralnom razvoju	6	3 (50%)	3 (50%)	
Ukupno 2015			17	10 (59%)	7 (41%)
26.07.2016	Ruralni grantovi 2015	11	3 (27%)	6 (55%)	2 (18%)
10.08.2016	Grantovi 2015	11	4 (36%)	6 (55%)	1 (9%)
08.09.2016	Mera 101, sektor jaja	5	2 (40%)	3 (60%)	
14.09.2016	Mera 101 i 103, sektor mesa	10	4 (40%)	6 (60%)	
16.09.2016	Mera 101, sektor voća i povrća	9	2 (22%)	7 (78%)	
20.09.2016	Mera 302, Diversifikacija	8	5 (63%)	3 (38%)	
29.09.2016	Mera za navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta	7	3 (43%)	3 (43%)	1 (14%)
13.XX.2016	Mera 101, sektor mleka	9	3 (33%)	5 (56%)	1 (11%)
Ukupno 2016		70	26 (37%)	39 (56%)	5 (7%)

Kapitalna ulaganja

Kapitalna ulaganja su korišćena za renoviranje Agencije za razvoj poljoprivrede. Uprkos zahtevima, MŽK nije dobila informacije o tome da li su održane javne konsultacije kako bi se informisalo planiranje, implementiranje, nadgledanje i evaluaciju javnih troškova, u skladu sa najboljim praksama u ROB.

Preporučeni ciljevi

1. Povećati procenat troškova službenih putovanja potrošenih na muškarcima sa 33% u 2016. godini na 50% u 2018. godini.
2. Povećati procenat korisnika grantova za ruralni razvoj koji su ženski poljoprivrednici u različitim sektorima sa 32% u 2016. na 40% u 2018. godini, čime se povećavaju troškovi za žene.
3. Povećati procenat izdataka za grantove za NVO koje vode žene sa 43% u 2016. na 50% u 2018. i nakon toga.
4. Povećati procenat učesnika u informacionoj sesiji koji su žene sa 8% u 2016. godini na 30% u 2018. i postepeno više od tada.
5. Povećati procenat učesnika u radnim grupama za ruralni razvoj koje su žene sa 37% u 2016. godini na 50% u 2018. i naredne godine.

Preporučene aktivnosti

1. Osigurati jednake troškove za žene i muškarce, posebno dnevnice.
2. Koristiti afirmativne mere za ravnomerniju raspodelu grantova između poljoprivrednih proizvođača žena i muškaraca u različitim sektorima. Saradnja sa SRR i ženskim organizacijama da promovišu mogućnosti za dodelu grantova dostupnim ženama poljoprivrednicima. Razmislite o uvođenju novih načina informisanja žena o mogućnostima pružanja pomoći, uključujući poboljšanjem saradnje sa lokalnim ženskim organizacijama i pružanjem podrške periodičnim kampanjama od vrata do vrata kako bi se žene u ruralnim područjima približile informacijama.
3. Koristite afirmativne mere za podjednaku raspodelu grantova među NVO koje vode žene i muškarci.
4. Saradnja sa SRR, MŽK i ženskim organizacijama za promovisanje informativnih sesija za poljoprivrednike žene. Planirati lokaciju i vreme informativnih sesija na način koji olakšava učešće žena.
5. Osigurati rodnu ravnopravnost među učesnicima u radnim grupama u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.

Departman za poljoprivredne politike, tržište i trgovine

Departman za poljoprivredne politike, tržište i trgovinu je odgovoran za pisanje i sprovođenje poljoprivrednih politika i zakonodavstva. Departman predlaže i sprovodi postupke koji se odnose na biljnu i stočnu proizvodnju, a obezbeđuje i da se standardi kvaliteta ispunjavaju u skladu sa postojećim zakonodavstvom. Departman takođe podržava povećanje performansi sektora putem poljoprivrednog obrazovanja.¹¹⁷ Nudi logističku podršku drugim institucijama i organizacijama u organizovanju sajmova, terenskih dana i tradicionalnih događaja za promociju domaćih proizvoda.¹¹⁸ Sarađuje sa MTI i carinama vezano za trgovinu i carinski režim za hranu i poljoprivredne proizvode. Prihvata i pregleda dokumente za registraciju proizvoda za zaštitu bilja i veštačkih đubriva za pšenicu, kukuruz, ječam i krompir. Takođe prihvata i pregleda dokumente za licenciranje poljoprivrednih inputa. Ovaj Departman ima pet odeljenja: Odeljenje za direktnu podršku, trgovinske politike i tržište; Odeljenje za proizvodnju i navodnjavanje bilja; Odeljenje za zaštitu bilja; Odeljenje stoke i Odeljenje za korišćenje zemljišta, geografske informacione sisteme (GIS), registre i sistem identifikacije zemljišta (SIZ).¹¹⁹

¹¹⁷ Uredba br. 37/2013 o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, čl.12.

¹¹⁸ Departman nije vodio podatke o učesnicima razvrstanim po polu, jer je Departman pružio samo logističku podršku (sastanak sa šefom Departmana, 28. februara 2017. godine).

¹¹⁹ Internet stranica MPŠRR-a, Departman za poljoprivredne politike, tržište i trgovine, na: <http://www.mbpzhrs.net/sq/departamenti-per-politika-bujquesore-dhe-tregjeve->

Glavni zadaci Departmana uključuju izradu zakona za poljoprivredni sektor. On izrađuje političke dokumente za navodnjavanje zemljišta, zaštitu bilja i razvoj stočne hrane. Ovaj Departman izrađuje godišnji program direktnih plaćanja za subvencije Ministarstva za poljoprivrednike aktivne u pšenici, hortikulturi,¹²⁰ i stočarskom sektoru.¹²¹ Kriterijumi koji se tiču veličine zemljišta u vlasništvu i/ili iznajmljeni, da bi se angažovali za direktna plaćanja, razlikuje se u zavisnosti od podsektora.

Plate i naknade

Ukupno, ovaj Departman i njegova odeljenja imaju 19 radnika. Žene (47%) i muškarci (53%) imaju prilično izbalansiranu zastupljenost u ovom Departmanu. Nova pozicija će se otvoriti 2017.¹²²

Godine	Nivo plate	Ukupno		Iznos potrošen na muškarce	# i % žena	Iznos potrošen na žene	Ukupan potrošen iznos
		osoblja za svaki nivo plata	# i % muškaraca				
2015	401-600	16	9 (56%)	€60,698 (55%)	7 (44%)	€48,986 (45%)	€109,684
	600+	4	3 (75%)	€22,525 (71%)	1 (25%)	€9,062 (29%)	€31,587
	Ukupno	20	12 (60%)	€83,223 (59%)	8 (40%)	€58,048 (41%)	€141,271
2016	401-600	17	9 (53%)	€60,698 (55%)	8 (47%)	€48,986 (45%)	€109,684
	600+	4	3 (75%)	€22,525 (71%)	1 (25%)	€9,062 (29%)	€31,587
	Ukupno	21	12 (57%)	€83,223 (59%)	9 (43%)	€58,048 (41%)	€141,271
2017 (Jan. – Maj.)	401-600	15	7 (47%)	€25,291 (55%)	8 (53%)	€20,411 (45%)	€45,702
	600+	4	3 (75%)	€9,385 (71%)	1 (25%)	€3,776 (29%)	€13,161
	Ukupno	19	10 (53%)	€34,676 (59%)	9 (47%)	€24,187 (41%)	€58,863
Projektovane za 2018	Ukupno	23	11 (48%)	75,405 (48%)	12 (52%)	82,260 (52)	157,665

Roba i usluge

Manje žena je učestvovalo na službenim putovanjima od muškaraca (tabela 44), od čega 33% osoba koje su išle na službeno putovanje u 2015. i 31% u 2016. godini. U vezi s tim, žene su primile samo 20% troškova za dnevnice u 2015 i 26% u 2016. godini. Nije bilo službenih putovanja u 2017. godini od marta.

Godina	2015	2016
Ukupno # osoblja koje je išlo na službena putovanja	15 (100%)	13 (100%)
# i % žena	5 (33%)	4 (31%)
# i % muškaraca	10 (67%)	9 (69%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnice	€10,073 (100%)	€11,473 (100%)
Iznos za dnevnice potrošen na žene	€1,997 (20%)	€3,021 (26%)
Iznos za dnevnice potrošen na muškarce	€8,075 (80%)	€8,451 (74%)
Ukupan iznos potrošen na smeštaj	€1,964 (100%)	€1,854 (100%)
Iznos za smeštaj potrošen na žene	€60 (3%)	€0 (0%)
Iznos za smeštaj potrošen na muškarce	€1,904 (97%)	€1,854 (100%)

¹²⁰ Hortikultura je poljoprivredna grana koja se bavi kultivacijom biljaka, voća, povrća, vinograda i dekorativnih šuma.

¹²¹ Vidi: Tabelu 3. Program direktnog plaćanja za 2017, koji uključuje 22 podsektora, u Aneksu 2.

¹²² Sastanak sa šefom Departmana, 28. februar 2017. godine

Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€2,434 (100%)	€3,778 (100%)
Iznos za druge troškove potrošen na žene	€938 (39%)	€649 (17%)
Iznos za druge troškove potrošen na muškarce	€1,496 (61%)	€3,129 (83%)
Ukupan iznos potrošen na karte		€4,257 (100%)
Iznos za karte potrošen na žene		€629 (15%)
Iznos za karte potrošen na muškarce		€3,628 (85%)
Ukupan iznos potrošen na službena putovanja	€14,471 (100%)	€21,362 (100%)
Ukupan iznos potrošen na žene	€2,995 (21%)	€4,299 (20%)
Ukupan iznos potrošen na muškarce	€11,475 (79%)	€17,062 (80%)

Subvencije i transferi

U 2015. i 2016. godini, žene su činile samo 2% korisnika primalaca direktnih uplata, koje su primile samo 3% troškova subvencije (Tabela 45). Prema rečima predstavnika Kancelarije za institucionalne mehanizme zaštite od diskriminacije u vladi i opštinama u okviru Ministarstva, kriterijumi za program direktnih plaćanja su mnogim ženama teški za ispunjavanje.¹²³

Godina	Ukupno # korisnika	# i % žena	# i % muškaraca	Iznos potrošen na žene	Iznos potrošen na muškarce	Ukupan budžet za subvencije
2015	37,134	823 (2%)	36,311 (98%)	€623,456 (3%)	€20,631,020 (97%)	€21,254,476
2016	42,971	952 (2%)	42,019 (98%)	€775,556 (3%)	€24,961,436 (97%)	€25,736,991
2017	N/A					€25,000,000

Kapitalna ulaganja

Departman koristi ekonomsku kategoriju kapitalnih ulaganja za izgradnju i rehabilitaciju sistema za navodnjavanje. Departman nije organizovalo javne konsultacije sa ženama i muškarcima da razgovaraju o projektima kapitalnih investicija, jer su opštine obavezne da organizuju takve konsultacije.¹²⁵

Program i aktivnosti

Departman i njegova odeljenja izdaju i kompanijama i poljoprivrednicima 28 vrsta dozvola za agro-inpute. Od ukupno 1.039 licenciranih poljoprivrednih proizvođača i preduzeća, od aprila 2017. godine, samo 5% je bilo u vlasništvu žena (Tabela 46).

Licence	# i % žene	# i % muškarci	Ukupno # licenci
Licencirani uvoznici semena	3 (5%)	63 (95%)	66
Trgovci semenom	13 (4%)	293 (96%)	306
Proizvođači semena	0 (0%)	3 (100%)	3
Semeni procesori	0 (0%)	3 (100%)	3
Pakovanje semena	0 (0%)	2 (100%)	2
Lista subjekata sa privremenom dozvolom za DDD	4 (6%)	61 (94%)	65
Spisak odgovornih osoba u poljoprivrednim apotekama	12 (8%)	144 (92%)	156
Spisak licenciranih subjekata za uvoz pesticida	0 (0%)	17 (100%)	17

¹²³ Intervju MŽK sa predstavnikom Kancelarije za institucionalne mehanizme zaštite od diskriminacije u vladi i opštinama, 20. jun 2017.

¹²⁴ Prepiska MŽK sa direktorom Odeljenja direktnih plaćanja iz Agencije za razvoj poljoprivrede, 12. aprila 2017.

¹²⁵ Prepiska MŽK sa šefom Departmana, 27. april 2017. godine

Spisak licenciranih subjekata za uvoz đubriva	0 (0%)	49 (100%)	49
Dozvole za proizvođače povrća	1 (7%)	14 (93%)	15
Licence za uvoznike povrća	0 (0%)	6 (100%)	6
Dozvole za trgovce povrćem	1 (4%)	22 (96%)	23
Dekorativni proizvođači biljaka	4 (13%)	28 (88%)	32
Dekorativni uvoznici biljaka	2 (3%)	76 (97%)	78
Dekorativni trgovci biljaka	5 (8%)	61 (92%)	66
Uvoznici grožđa	0 (0%)	5 (100%)	5
Proizvođači sadnica povrća	2 (8%)	22 (92%)	24
Uvoznici sadnica povrća	1 (2%)	42 (98%)	43
Trgovci sadnica povrća	2 (8%)	23 (92%)	25
Izvoznici sadnica povrća	0 (0%)	1 (100%)	1
Trgovci sadnica grožđa	1 (33%)	2 (67%)	3
Izvoznici dekorativnog bilja	0 (0%)	5 (100%)	5
Proizvođači sadnica voća	0 (0%)	8 (100%)	8
Uvoznici sadnica voća	1 (5%)	20 (95%)	21
Trgovci sadnica voća	1 (6%)	16 (94%)	17
Ukupno	53 (5%)	986 (95%)	1,039

U izradi Programa direktnih plaćanja, Departman se konsultuje sa poljoprivrednicama iz različitih sektora kako bi identifikovao njihove prioritete. Departman saraduje sa opštinama da organizuju informativne sesije.¹²⁶ Opštine pozivaju predstavnike udruženja poljoprivrednika iz različitih sektora. Obično su poljoprivrednici kontaktirani u pogledu njihove perspektive vlastite i/ili iznajmljene značajne teritorije zemljišta za poljoprivredne delatnosti. Departman i opštine su se suočile sa poteškoćama u ostvarivanju poljoprivrednika koji rade u sektorima i podsektorima koji nisu vrć organizovani u udruženjima poljoprivrednika. Na primer, sektor pšenice je tek nedavno formirao udruženje, odnosno u 2017. godini. Poljoprivrednici koji proizvode kukuruz, ječam, raž i suncokret još uvek nisu organizovali asocijacije. Departman izrađuje politiku o ovim podsektorima, ali se trudi da dobije kolektivni doprinos različitih poljoprivrednika koji rade u ovim podsektorima.¹²⁷ Malo informacija postoji u pogledu stepena u kojem žene učestvuju u ovim udruženjima i pružile su svoj doprinos u programu direktnih plaćanja. Slični izazovi mogu postojati za žene kao one koje su ranije pomenute u smislu primanja informacija i poziva za učešće u takvim diskusijama.

Agencija za razvoj poljoprivrede sprovodi Program direktnih plaćanja. U skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova, svi dokumenti politike trebaju uključiti rod. Međutim, 2017,¹²⁸ ovaj Program nije imao rodnu perspektivu; nije uključivao rodno razvrstane podatke u svoje ciljeve ili u odnosu na ciljane korisnike.

Žene su učestvovala manje od muškaraca u radnim grupama koje izrađuju dokumente o politici za ovaj Departman, koji čine samo 40% ukupnih učesnika od marta 2017. godine (Tabela 47).

¹²⁶ Prepiska sa šefom Departmana, 24. april 2017. godine

¹²⁷ Sastanak sa šefom Departmana, 28. februara 2017. godine

¹²⁸ MPŠRR, Odeljenje za poljoprivredu i trgovinu, Program direktnih plaćanja 2017, na: http://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/Programi_per_Pagesat_Direkte_2017.pdf.

Tabela 47. Učesnici u radnim grupama Departmana za poljoprivredne politike, tržište i trgovinu po polu 2014-2017 ¹²⁹				
Godina	Radne grupe	Ukupno # učesnika u radnim grupama	# i % žena	# i % muškaraca
2014	Radne grupe za ocenu performansi biološkog reproduktivnog materijala za domaće životinje	3	1 (33%)	2 (67%)
	Nacrt zakona o izmeni i dopuni Zakona br. 2004/21	13	3 (23%)	10 (77%)
	Radne grupe za subjekte izdavanja dozvola za akvakulturu zasnovane na Zakonu br. 02 /L-85	5	2 (40%)	3 (60%)
	Priprema podzakonskih akata koji proizlaze iz primene Zakona br. 04/L-085 o organskoj poljoprivredi	8	2 (25%)	6 (75%)
	Radne grupe za pripremu i ocenu dokumentacije za objavu poljoprivrednika godine	11	4 (36%)	7 (64%)
Ukupno 2014		40	12 (30%)	28 (70%)
2015	Izrada administrativnog uputstva br. 04/2015 za direktna plaćanja poljoprivredi za 2015. godinu	7	0 (0%)	7 (100%)
	Izrada Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona br. 03/L-106 o hrani u skladu sa tabelama usklađenosti u Republici Kosovo - Evropska unija	15	7 (47%)	8 (53%)
	Radna grupa za stručno vrednovanje dva bika za razmnožavanje: prodaja ili njihova zamena u genetičkom centru Kosova	3	1 (33%)	2 (67%)
	Nadgledanje aktivnosti Genetskog centra Kosova "GenKos" u Peći	3	2 (67%)	1 (33%)
	Pregled zahteva za direktno plaćanje za 2015. godinu	5	3 (60%)	2 (40%)
	Priprema mase za prirodne katastrofe u poljoprivredi	11	1 (9%)	10 (91%)
	Izrada podzakonskih akata koji proističu iz implementacije Programa sekundarnog zakonodavnog za 2015. godinu iz oblasti izbeljivanja	9	3 (33%)	6 (67%)
	Radne grupe "ad hoc" za najavu aukcije	3	0 (0%)	3 (100%)
	Dizajniranje Mass 501 - Tehnička pomoć u komunikaciji i publicitetu	12	3 (25%)	9 (75%)
	Ukupno 2015		68	20 (29%)
2016	Izrada podzakonskih akata za sprovođenje Zakona o stoci	10	2 (20%)	8 (80%)
	Demonstracija bikova u reprodukciji	3	1 (33%)	2 (67%)
	Pregled i evaluacija prijava na osnovu javnog oglasa MPSRR-a za finansijsku podršku organizacijama i udruženjima proizvođača i prerađivača poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda	3	1 (33%)	2 (67%)
	Izrada Programa Kosova za ravnopravnost polova	11	5 (45%)	6 (55%)
Ukupno 2016		27	9 (33%)	18 (67%)
2017 (Jan. – Mar.)	Izrada idejnog dokumenta za poljoprivredno zemljište	7	3 (43%)	4 (57%)
	Izrada idejnog dokumenta za Sanitarni inspektorat	6	3 (50%)	3 (50%)
	Uspostavljanje Komisije za reviziju žalbi za licenciranje	7	5 (71%)	2 (29%)
	Izrada Nacrta zakona o semenima	13	6 (46%)	7 (54%)
	Izrada organigrama KAI u Peći	9	2 (22%)	7 (78%)
	Izrada organizacionog plana za Agenciju za razvoj poljoprivrede	9	3 (33%)	6 (67%)
	Uspostavljanje Komiteta za ocenjivanje izraza interesa	3	0 (0%)	3 (100%)
	Uspostavljanje radne grupe za pripremu SOR-a	17	6 (35%)	11 (65%)
Dizajn koncepta veštačkog đubriva	7	3 (43%)	4 (57%)	
Ukupno 2017		78	31 (40%)	47 (60%)
Ukupno		213	72 (34%)	141 (66%)

¹²⁹ Razvrstani i izračunati od strane MŽK na osnovu imena učesnika koje je dao Departman.

Preporučeni ciljevi

1. Poboľjšati stepen u kojem je rod uključen u sve dokumente politika izrađenih od strane ovog Departmana i njegovih odeljenja, uključujući Program direktnih plaćanja za 2018. godinu i za naredne godine.
2. Povećati procenat zaposlenih koje su žene, uključujući i pozicije odlučivanja, sa 47% u 2017. na 52% u 2018. godini, održavajući tako ravnopravnu zastupljenost žena i muškaraca u narednim godinama.
3. Povećati procenat zaposlenih koje su žene koje idu na službena putovanja sa 31% u 2016. godini na 40% u 2018. godini, čime se povećavaju troškovi za žene sa 20% na 30%.
4. Povećati procenat korisnika direktnih plaćanja, koje su žene sa 2% u 2016. na 7% u 2018. godini, čime se povećavaju subvencije koje se troše na žene sa 3% na 10%.
5. Povećati procenat licenciranih poljoprivrednih proizvođača i kompanija koje vode žene sa 5% u aprilu 2017. na 10% u 2018. godini.
6. Povećati učešće žena u radnim grupama sa 40% u martu 2017. na 50% u narednim godinama.
7. Poboľjšati prikupljanje i korišćenje rodno razvrstanih podataka vezanih za sve aktivnosti u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova u cilju boljeg informisanja budžetskog planiranja i uključivanja žena u sve programe, kao trenutno nedovoljno zastupljenosti polova.

Preporučene aktivnosti

1. Sprovedite rodne analize kako biste informisali uključivanje rodne perspektive u sve politike i zakonodavne dokumente. Uključiti SRR, rodne eksperte i lokalne ženske organizacije u uključivanju rodnihi pitanja u ove dokumente, bez ikakvih troškova za Ministarstvo.
2. Koristiti afirmativne mere u zapošljavanju i promovisanju nedovoljno predstavljenog pola, žena, kada su otvorene nove pozicije u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
3. Obezbediti ravnopravnost polova među osobama koja idu na službena putovanja.
4. Koristite afirmativne mere, dajući dodatne poene ženskim poljoprivrednicima koje se prijavljuju za subvencije. Saradnja sa SRR i ženskim organizacijama za podsticanje i podršku više žena u prijavljivanju. Sprovođenje kontrola i poboljšanje inspekcija, osigurati da afirmativne mere ne koriste muškarci.
5. Saradnja sa opštinskim SRR, lokalnim ženskim organizacijama i ženskim udruženjima poljoprivrednika da podstaknu više žena da se prijave za dozvole koje izdaje ovaj Departman i njegova odjeljenja.
6. Obezbediti ravnopravnost polova među učesnicima u radnim grupama Departmana i njegovih odjeljenja.
7. Uspostaviti jednostavne baze podataka u Excelu sa podacima koji su podeljeni po polu u cilju praćenja učešća žena i muškaraca u radnim grupama, kao i žena i muškaraca koji primaju subvencije.

Agencija za razvoj poljoprivrede

Agencija za razvoj poljoprivrede je odgovorna za osiguranje implementacije programa koji podržavaju razvoj poljoprivrede i ruralnog područja u skladu sa Instrumentom za pretprištopnu pomoć u ruralnom razvoju (IPARD). Cilj Agencije je povezivanje lokalnih poljoprivrednih proizvođača sa nacionalnim i evropskim institucijama, razvoj ovog sektora kroz programe finansijske podrške. Kroz ove programe, poljoprivrednici pristupaju poljoprivrednim i ruralnim razvojnim fondovima. Agencija sprovodi programe direktnih plaćanja i ruralnog razvoja.¹³⁰ Omogućava implementaciju procedura za prijavu; vrši upravni i terenski nadgledanje; i odobrava i izvršava isplate za korisnike. Agencija objavljuje

¹³⁰ MPŠRR, Agencija za razvoj poljoprivrede, internet stranica na: <http://www.azhb-ks.net/sq/misioni-dhe-vizioni>.

imena i iznos grantova za primaocce direktnih plaćanja na svojoj službenoj veb stranici.¹³¹ Ova Agencija se sastoji od sedam odjeljenja: Odeljenje za odobravanje projekata, Odeljenje za ovlašćenje projekata, Odeljenje za direktna plaćanja, Finansijskog odeljenja, Odeljenja za kontrolu, IT odeljenje i Odeljenje za centralnu administraciju.¹³² Ova Agencija je u procesu apliciranja za akreditaciju, jer bez toga ne može da primi finansije iz IPA.¹³³

Plate i naknade

Prema rečima šefa Agencije, 30% zaposlenih su bile žene od marta 2017. godine.

Godina	Nivo plata	Ukupno osoblja na svakom nivou plata	# i % muškaraca	Iznos potrošen na muškarce	# i % žena	Iznos potrošen na žene	Ukupno potrošen iznos
2015	201-400	1	0 (0%)	0 (0%)	1 (100%)	€9,085 (100%)	€9,085
	401-600	23	17 (74%)	€124,366 (72%)	6 (26%)	€49,236 (28%)	€173,602
	600+	5	5 (100%)	€47,894 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€47,894
	Ukupno	29	22 (76%)	€172,260 (75%)	7 (24%)	€58,321 (25%)	€230,581
2016	201-400	3	3 (100%)	€9,085 (%)	0 (0%)	€0 (0%)	€9,085
	401-600	27	21 (78%)	€124,366 (%)	6 (22%)	€49,236 (28%)	€173,602
	600+	5	5 (100%)	€47,894 (%)	0 (0%)	€0 (0%)	€47,894
	Ukupno	35	29 (83%)	€181,345 (%)	6 (17%)	€49,236 (21%)	€230,581
2017 (Jan. Maj)	201-400	2	2 (100%)	€3,016 (%)	0 (0%)	€0 (0%)	€3,016
	401-600	48	36 (75%)	€94,790 (%)	12 (25%)	€31,304 (25%)	€126,094
	600+	4	4 (100%)	€16,591 (%)	0 (0%)	€0 (0%)	€16,591
	Ukupno	54	42 (78%)	€114,396 (79%)	12 (22%)	€31,304 (21%)	€145,701
Projektovane za 2018	Ukupno	130	65 (50%)	€505,546 (50%)	65 (50%)	€505,546 (50%)	€1,011,09

Roba i usluge

Agencija koristi ekonomsku kategoriju roba i usluga za troškove kancelarijske opreme, projekte i plate za radnike sa ugovorima i dnevnicima zasnovanim na projektu. 102 osobe zaposlene u ovoj Agenciji se plaćaju iz ekonomske kategorije roba i usluga jer rade sa ugovorima zasnovanim na projektu.¹³⁴

Žene činile samo 22% ukupnih članova osoblja koje su išle na službena putovanja, što je iznosilo 34% troškova u 2016. godini (Tabela 50). Žene nisu išle na službena putovanja u 2017. godini, od marta.

¹³¹ Isto, "Korisnici grantova", na: <http://www.azhb-ks.net/sq/lista-e-perfituesve-30>, i "Korisnici subvencija", na: <http://www.azhb-ks.net/sq/lista-e-perfituesve>.

¹³² Isto, organizaciona šema, na: <http://www.azhb-ks.net/en/organizational-chart>. Prema Inspekcijском odeljenju za službenike za dodelu grantova, Agencija još nije akreditovana, tako da i dalje ima odeljenja, a ne direkcije, prema veb stranici Agencije.

¹³³ Sastanak sa šefom Agencije, 1. mart 2017. godine

¹³⁴ Sastanak sa šefom Agencije, 1. mart 2017. godine.

Tabela 50. Učesće osoblja Agencije za razvoj poljoprivrede i dnevnice za službena putovanja, smeštaj, karte i drugi troškovi po polu u 2015 - 2017

Godina	2015	2016	2017 (Jan. - Mar.)
Ukupno # osoblja koje je išlo na službena putovanja	11 (100%)	9 (100%)	2 (100%)
# i % žena	2 (18%)	2 (22%)	0 (0%)
# i % muškaraca	9 (82%)	7 (78%)	2 (100%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnice	€4,883 (100%)	€1,805 (100%)	€581 (100%)
Iznos za dnevnice potrošen na žene	€559 (11%)	€346 (19%)	€0 (0%)
Iznos za dnevnice potrošen na muškarce	€4,324 (89%)	€1,459 (81%)	€581 (100%)
Ukupan iznos potrošen na smeštaj	€300 (100%)	€687 (100%)	€495 (100%)
Iznos za smeštaj potrošen na žene	€0 (0%)	€328 (48%)	€0 (0%)
Iznos za smeštaj potrošen na muškarce	€300 (100%)	€359 (52%)	€495 (0%)
Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€274 (100%)	€125 (100%)	€47 (100%)
Iznos za druge troškove potrošen na žene	€67 (24%)	€101 (81%)	€0 (0%)
Iznos za druge troškove potrošen na muškarce	€207 (76%)	€24 (19%)	€47 (100%)
Ukupan iznos potrošen na karte		€775 (100%)	
Iznos za karte potrošen na žene		€387 (50%)	
Iznos za karte potrošen na muškarce		€387 (50%)	
Ukupan iznos potrošen na službena putovanja	€5,457 (100%)	€3,392 (100%)	€1,123 (100%)
Ukupan iznos potrošen na žene	€626 (11%)	€1,162 (34%)	€0 (0%)
Ukupan iznos potrošen na muškarce	€4,831 (89%)	€2,229 (66%)	€1,123 (100%)

Kapitalna ulaganja

U 2017. godini, većina kapitalnih ulaganja, zajedno sa kapitalnim ulaganjima Departmana za ruralni razvoj politika, potrošena je na obnavljanje objekta, kao jedan od kriterijuma za akreditaciju ove Agencije. Pored toga, 200.000 € je iskorišćeno za kupovinu novih automobila za terenske inspekcije. Konsultacije sa ženama i muškarcima o dizajniranju i implementaciji zgrade, ili u pogledu drugih nabavki, nisu održane. Niti procesi nabavke ili ugovori sa kompanijama koje grade objekte, razmatranje zapošljavanje žena i muškaraca u završetku takvih projekata finansiranih od države.

Programi i aktivnosti

Sistem upravljanja Agencije trenutno ne razdvaja podatke po polu, a Kancelarija za institucionalne mehanizme zaštite od diskriminacije u vladi i opštinama je ovaj zadatak izvršila ručno. Agencija je u 2017. godini planirala da ažurira svoj sistem tako da se razvrstani podaci polova mogu prikupljati i unositi po prijemu aplikacija u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova. Međutim, šef Agencije je primetio da ovi podaci mogu biti netačni, jer se afirmativne akcije zloupotrebljavaju; žene nemaju koristi od grantova, jer imovina pripada njihovim rođacima, iako su predstavljene kao zakoniti vlasnici imovine.¹³⁵

Agencija ima Komisiju za razmatranje žalbi, koja prima žalbe od aplikanata čije su prijave odbijene. Žene takođe ulažu manje žalbi: 5% žalbi u vezi sa direktnim plaćanjima i 15% svih žalbi vezanih za projekte ruralnog razvoja u 2015. i 2016..¹³⁶ Jedan od razloga koji su predloženi jeste da žene primjenjuju i imaju manje koristi od grantova i subvencija nego muškaraca, pa stoga ne podnose žalbe. Međutim, drugo objašnjenje može biti da žene mogu biti manje informisane o njihovom pravu na žalbu.

¹³⁵ Sastanak sa šefom Agencije, 1. marta 2017. godine

¹³⁶ Prepiska sa službenikom Agencije, 2. maj 2017. godine. Podaci važeći od maja 2017. godine, pošto je proces prijema žalbi u Komisiji u toku.

Tabela 51. Žalbe od aplikanata za direktna plaćanja i projekte ruralnog razvoja po polu 2015 – 2016

Žalbe u vezi sa	Godina	# žalbi	# i % žalbi od strane žena	% i % žalbi pod strane muškaraca
Direktna plaćanja	2015	37	3 (8%)	34 (92%)
	2016	154	7 (5%)	147 (95%)
Ukupno		191	10 (5%)	181 (95%)
Projekti ruralnog razvoja	2015	382	54 (14%)	328 (86%)
	2016	203	36 (18%)	167 (82%)
Ukupno		585	90 (15%)	495 (85%)

Inspeksijska divizija

Inspeksijska divizija je odgovorna za izradu godišnjih planova inspekcije i koordinaciju terenskih inspekcija. Divizija izrađuje nacрте, liste za inspekciju i konačne izvještaje o nalazima. Snabdeva i održava opremu inspektora. Njene regionalne kancelarije imaju odgovornost da sprovedu terenske inspekcije godišnjih šema podrške, kao što su podrška za direktna plaćanja i ruralni razvoj.¹³⁷ Trenutno, sedam regionalnih kancelarija postoji u Prištini, Peći, Mitrovici, Đakovici, Prizrenu, Uroševcu i Gnjilanu.¹³⁸

Žene su nedovoljno zastupljene na obukama za inspektore, koje je organizovala ova divizija i druge organizacije (tabela 52). Spoljni donatori su pružili većinu obuka, tako da sredstva nisu proistekla iz budžeta Ministarstva. Žene inspektori su učestvovalе na nekim obukama u aprilu 2017. godine, koje je pružila Divizija, ali je obuhvatilo samo 7% od ukupno 44 inspektora koji su učestvovali na obuci.

Tabela 52. Učešće osoblja iz Inspeksijske divizije na obukama za inspektore po polu u 2015-2016¹³⁹

Godina	Učesnici	Ukupno # učesnika	# i % žena	# i % muškaraca	# i % neidentifikovani
2015	Inspeksijska divizija	36	4 (11%)	30 (83%)	2 (6%)
2016	Inspeksijska divizija ¹⁴⁰	18	1 (6%)	16 (89%)	1 (6%)
2016	Inspeksijska divizija	38	4 (11%)	32 (84%)	2 (5%)
Ukupno 2016		56	5 (9%)	48 (86%)	3 (5%)
2017 (April)	Regionalna kancelarija iz Prištine	13	0 (0%)	13 (100%)	
	Regionalna kancelarija iz Gnjilana	3	1 (33%)	2 (67%)	
	Regionalna kancelarija iz Uroševca	4	0 (0%)	4 (100%)	
	Regionalna kancelarija iz Peći	6	1 (17%)	5 (83%)	
	Regionalna kancelarija iz Mitrovice	8	0 (0%)	8 (100%)	
	Regionalna kancelarija iz Đakovice	4	1 (25%)	3 (75%)	
	Regionalna kancelarija iz Prizrena	6	0 (0%)	6 (100%)	
Ukupno 2017		44	3 (7%)	41 (93%)	
Ukupno		136	12 (9%)	119 (88%)	5 (4%)

Deo razloga zbog kojeg je malo žena pohađalo obuku je da su žene šire nedovoljno zastupljene među inspektorima. Žene su činile samo 10% svih inspektora između 2015. i maja 2017. (tabela 53), moguće zbog sociokulturnih normi. Gnjilane i Đakovica imaju više žena inspektora nego druge opštine. Još sedam žena u ovoj diviziji rade kao inspektori od avgusta 2017. godine. Nisu dostavljeni podaci o broju muškaraca od avgusta.

¹³⁷ Internet stranica Agencija za razvoj poljoprivredne, Inspeksijska divizija, na: <http://www.azhb-ks.net/sq/drejtora-ti-i-kontrollit>.

¹³⁸ Sastanak sa šefom Inspeksijske divizije, 7. mart 2017. godine

¹³⁹ Razvrstani i izračunati od strane MŽK na osnovu imena učesnika koje je dala Divizija.

¹⁴⁰ Ovu obuku je organizovao Agro Consulting, dok je Agencija za razvoj poljoprivrede organizovala i druge obuke.

Tabela 53. Inspektori u Agenciji za razvoj poljoprivrede po opštinama i polu u 2015 - 2017 ¹⁴¹				
Godina	Regionalna kancelarija	Ukupno # inspektora	# i % žena	# i % muškaraca
2015	Priština	13	0 (0%)	13 (100%)
	Mitrovica	8	0 (0%)	8 (100%)
	Uroševac	5	0 (0%)	5 (100%)
	Peć	6	1 (17%)	5 (83%)
	Prizren	6	0 (0%)	6 (100%)
	Gnjilane	4	2 (50%)	2 (50%)
	Đakovica	5	2 (40%)	3 (60%)
Ukupno 2015		47	5 (11%)	42 (89%)
2016	Priština	19	0 (0%)	19 (100%)
	Mitrovica	11	0 (0%)	11 (100%)
	Uroševac	5	0 (0%)	5 (100%)
	Peć	6	1 (17%)	5 (83%)
	Prizren	1	0 (0%)	1 (100%)
	Gnjilane	4	2 (50%)	2 (50%)
	Đakovica	5	2 (40%)	3 (60%)
Ukupno 2016		51	5 (10%)	46 (90%)
2017	Priština	13	0 (0%)	13 (100%)
	Mitrovica	8	0 (0%)	8 (100%)
	Uroševac	5	0 (0%)	5 (100%)
	Peć	6	1 (17%)	5 (83%)
	Prizren	6	0 (0%)	6 (100%)
	Gnjilane	4	2 (50%)	2 (50%)
	Đakovica	5	2 (40%)	3 (60%)
Ukupno 2017		47	5 (11%)	42 (89%)
Ukupno		145	15 (10%)	130 (90%)

Inspekcijaska divizija vrši tri terenske inspekcije po korisniku i još tri kontrole u roku od pet godina nakon tri inspekcije.¹⁴² Terenske inspekcije subvencija iz Programa direktnog plaćanja obuhvataju kontrolu dokumentacije za prijavu, proveru poslovnih certifikata, proveru odgovarajućih dozvola za proizvodnju određenih poljoprivrednih sorti, merenje zemljišta odgovarajućom opremom, fotografisanje i identifikaciju podnosioca zahteva.¹⁴³ Isti postupak se koristi za inspekciju korisnika grantova za poljoprivredu i ruralni razvoj. Prve dve kontrole uključuju jedan pre investiranja i unapred plaćanje, a drugi nakon toga, da bi proverili rezultate. Ekološki uticaj projekata se takođe vrši.¹⁴⁴

Ministarstvo primenjuje kazne za lica za koja je ustanovljeno da su zloupotrebile afirmativne mere za žene na donacijama, tako što zabranjuje ponovno prijavljivanje licu za tri godine. Međutim, prijavljuje se da su lica navodno i menjala svoja imena kako bi izbegli takve kazne.¹⁴⁵ Jedan zvaničnik iz Inspekcijaska divizije za grantove je izjavio da je afirmativna mera davanja ženama kandidatima pet dodatnih poena smanjena na dva, što je možda zbog afirmativnih mera koje se zloupotrebljavaju.¹⁴⁶

¹⁴¹ Podaci o inspektorima u 2017. godini primljeni iz Inspekcijaska divizije 19. aprila 2017. godine. Podaci o inspektorima u 2015. i 2016. godini primljeni putem telefona, 3. maja 2017. godine. Raspoređeni i izračunati od strane MŽK-a na osnovu imena učesnika koje je dostavio Inspekcijaska divizija.

¹⁴² Sastanak sa šefom Departmana za ruralni razvoj politika, 1. mart 2017. godine

¹⁴³ Fizičke kopije iz Inspekcijaska divizije, Smernice za inspekciju direktnih plaćanja 2015, i Smernice za inspekciju direktnih plaćanja 2016.

¹⁴⁴ Fizička kopija iz Inspekcijaska divizije, Priručnik za kontrolu grantova za korisnike poljoprivrede i ruralnog razvoja, Priština: 2016.

¹⁴⁵ Sastanak sa koordinatorom Inspekcijaska divizije, 7. marta 2017. godine

¹⁴⁶ Sastanak sa službenikom Inspekcijaska divizije za grantove, 9. marta 2017. godine

Međutim, to bi značilo kažnjavanje žena zbog zloupotrebe koje su počinili muškarci, uključujući i nesretan uticaj na žene pokušavajući da koriste takve afirmativne mere.

Preporučeni ciljevi

1. Povećati procenat zaposlenih u Agenciji, koje su žene, uključujući na položajima odlučivanja sa 30% u martu 2017. na 50% u 2018. godini.
2. Povećati procenat zaposlenih žena koje idu na službena putovanja sa 22% u 2016. godini na 28% u 2017. godini, čime se povećavaju troškovi za žene sa 34% na 40%.
3. Povećati procenat inspektora koje su žene sa 11% u 2017. godini na 15% u 2018. godini, time balansiraju troškove za žene i muškarce i poboljšavaju dostupnost ženskih inspektora za razgovore sa korisnicama žena.
4. Poboljšati prikupljanje, održavanje i korišćenje rodno razvrstanih podataka u Agenciji u pogledu korisnika direktnih plaćanja i grantova, kao i inspektora i njihovih obuka.
5. Povećati procenat korisnika grantova koje su žene, čime se ravnopravnije distribuiraju troškovi među ženama i muškarcima.
6. Poboljšati upotrebu rodne analize za informisanje programa.

Preporučene aktivnosti

1. Koristiti afirmativne mere za angažovanje više, kvalifikovanih žena kada postoje slobodna radna mesta, što balansira troškove različitih žena i muškaraca u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
2. Obezbediti ravnotežu polova u pogledu službenih putovanja, što balansira troškove za žene i muškarce za dnevnice, smeštaj, karte i druge troškove.
3. Koristite afirmativne mere za angažovanje i obučavanje više, kvalifikovanih inspektora žena, kada se otvore nove inspektorske pozicije.
4. Ažurirati elektronski sistem sa rodno razvrstanim podacima o primaocima direktnih isplata i grantova, kao i inspektora i njihovu obuku u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
5. Uvesti nove, efikasnije kazne za kršenje afirmativnih mera, kao što su velike kazne. Sprovesti redovne inspekcije i primeniti stroge kazne kada se identifikuje prevara ili zloupotreba u vezi sa afirmativnim akcijama za rodnu ravnopravnost. Inspekcije takođe mogu ispitati da li su svi zaposleni registrovani, uključujući i žene uključene u porodična preduzećima, i da li se plaćaju penzijski doprinosi.
6. Obezbediti rodnu ravnopravnost u zapošljavanju, kada se otvore nove pozicije za posao i u poslovnim planovima korisnika da povećaju svoje šanse da dobiju grantove za meru 101,¹⁴⁷ u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.
7. Sprovesti rodne analize, uključujući identifikaciju razloga zbog kojih žene ne apliciraju ili primaju grantove ili zašto ne podnose žalbe često kao i muškarci; i kao deo inspekcije, da bolje razumeju uticaj koje subvencije imaju na žene i muškarce i stepen do kojeg su žene i muškarci imali koristi. Koristite ove informacije da biste informisali programiranje.

Agencija šumarstva

Agencija šumarstva (AŠ) upravlja i rukovodi javnim šumskim zemljištima; sprovodi zakon o privatnim i javnim šumama; pregleda zahteve za dozvole za seču drveća; vrši pregled drvnih površina,

¹⁴⁷ Administrativno uputstvo (MPŠRR) br. 02/2017 o merama i kriterijumima podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2017. godinu, poglavlje II, mera 101, ulaganja u fizičku imovinu u poljoprivredi domaćinstva, čl. 5, korisnici, drugi kriterijumi podobnosti, 2.4.4, str. 6.

skladištenja, prerade i transporta drveta.¹⁴⁸ AŠ uključuje Direkciju za upravljanje šumama; Direkciju za upravljanje sa pašnjacima, divljim životinjama, lovom i eko turizmom; Direkciju za šumarstvo, istraživanje i proizvodnja semena; Direkciju za usluge centralne administracije; AŠ Direkciju za koordinaciju i Direkciju inspektorata.¹⁴⁹

Plate i naknade

Od aprila 2017. godine, žene su činile 15% zaposlenih u ovoj Agenciji, primajući 14% svih troškova plata i naknada (Tabela 54). Procenat žena radnika je smanjen od 2015. godine. Prema rečima šefa Agencije, postoji rodna podela rada u Agenciji i regionalnim kancelarijama. Žene su angažovane kao šumarski inženjeri i tehničari. Muškarci se bave ovim zanimanjima, rade kao šumari, vatrogasci i rade u drugim zanimanjima.

Tabela 54. Zaposleni u AŠ po polu i nivou plata u 2015 - 2017 ¹⁵⁰							
Godina	Nivo plata	Ukupan broj osoblja	# i % muškarci	Iznos potrošen na muškarce	# i % žene	Iznos potrošen na žene	Ukupan potrošen iznos
2015	201 – 400	57	46 (81%)	€95,266 (83%)	11 (19%)	€19,560 (17%)	€114,826
	401 – 600	65	53 (82%)	€561,801 (95%)	12 (18%)	€30,287 (5%)	€592,089
	600 +	14	13 (93%)	€48,604 (97%)	1 (7%)	€1,707 (3%)	€50,311
	Ukupno	136	112 (82%)	€705,672 (93%)	24 (18%)	€51,554 (7%)	€757,226
2016	201 - 400	85	72 (85%)	€305,533 (85%)	13 (15%)	€53,582 (15%)	€359,114
	401 - 600	53	43 (81%)	€252,950 (82%)	10 (19%)	€57,181 (18%)	€310,130
	600 +	13	13 (100%)	€113,712 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€113,712
	Ukupno	151	128 (85%)	€672,194 (86%)	23 (15%)	€110,762 (14%)	€782,956
2017 (Jan. – Apr.)	201 - 400	36	31 (86%)	€34,924 (85%)	5 (14%)	€6,170 (15%)	€41,094
	401 - 600	102	85 (83%)	€153,284 (84%)	17 (17%)	€28,976 (16%)	€182,260
	600 +	14	13 (93%)	€39,842 (94%)	1 (7%)	€2,493 (6%)	€42,335
	Ukupno	152	129 (85%)	€228,050 (86%)	23 (15%)	€37,639 (14%)	€265,689
Projekto vano za 2018	Ukupno	158	129 (82%)	€813,200 (82%)	29 (18%)	€182,813 (18)	€996,013

Roba i usluge

Roba i usluge se koriste za ugovorene radove i usluge, uniforme za čuvare šuma, oružje za čuvare i kancelarijsku opremu, pored ostalog troškova. Dva do tri zvaničnika se plaćaju preko ekonomske kategorije roba i usluga, jer su angažovani koristeći ugovore zasnovane na projektu.¹⁵¹ AŠ takođe koristi robu i usluge za dnevnicu za službena putovanja, iako donatori teže da plate. Žene su prisustvovala manje (40%) službenih putovanja nego muškarci od aprila 2017. godine primajući manje (38%) od troškova po dnevnicima (Tabela 55). U prethodnim godinama, žene uopšte nisu zvanično putovale.

¹⁴⁸ Internet stranica MPŠRR, Agencija šumarstva, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/agjencioni-pybor-i-kosoves>.

¹⁴⁹ Internet Agencije šumarstva, AŠ organogram, na: <http://kosovoforests.org/kfa/index.php?p=2>.

¹⁵⁰ Prepiska MŽK sa Agencijom šumarstva, jun 2017. godine

¹⁵¹ Sastanak MŽK sa šefom Agencije šumarstva, 9. marta 2017. godine. Nije uključeno u tabeli 54, 15. avgusta 2017. godine.

Godina	Ukupno # osoblja na službenim putovanjima	# i % žena	# i % muškaraca	Dnevnice potrošene na žene	Dnevnice potrošene na muškarce	Ukupno potrošenih dnevnica
2015	9	0 (0%)	9 (100%)	€0 (0%)	€2,148 (100%)	€2,148
2016	9	0 (0%)	9 (100%)	€0 (0%)	€2,009 (100%)	€2,009
2017 (Jan. – Apr.)	5	2 (40%)	3 (60%)	€326 (38%)	€538 (62%)	€865
Ukupno	23	2 (9%)	21 (91%)	€326 (6%)	€4,696 (94%)	€5,022

Kao što je prikazano u tabeli 56, zaposlene žene nisu učestvovala ni najednom službenom putovanju koje je finansirano od strane različitih organizacija van Vlade Kosova u 2017. godini, od aprila. U 2016. godini, žene su činile samo 20% učesnika i 0% u 2015. godini.

Godina	# učesnika	# i % žena	# i % muškaraca
2015	9	0 (0%)	9 (100%)
2016	15	3 (20%)	12 (80%)
2017 (Jan. - Apr.)	5	0 (0%)	5 (100%)
Ukupno	29	3 (10%)	26 (90%)

Kapitalna ulaganja

AŠ koristi kapitalna ulaganja u menadžerske programe i projekte; obnovu objekta; poboljšanje šumskih puteva u Lovačkom području od posebnog interesa Blinajë; gazdovanje golih površina i njihovo održavanje; i otvaranju bazena za sprečavanje požara.¹⁵² Kapitalna ulaganja se diskutuju i planiraju sa regionalnim kancelarijama i opštinama. Javne konsultacije se organizuju od strane odgovarajućih opština.¹⁵³

Projekt	Godina	Operator	Deo I	Deo II	Deo III	Ukupno
Izrada planova upravljanja	2016	DP „Prirodno rešenje“ (Deo I i II); „Arneni-P“ grupa iz Dečana i „ITEG“ SHPK iz Prištine (III deo)	€28,969	€26,882	€37,998	€93,849
Šumsko-kulturni tretman novih šuma na Kosovu		NTP „Pobergja“ iz Dečana i NSHT „Lypeteni“ iz Kačaniku ¹⁵⁴		€49,475		€49,475
Obnova objekta Dubočak		“Sinan ing” Group SHPK & “ConexGroup” SHPK iz Priština			€32,772	€32,772
Održavanje jesenjih šuma	2016	“JSG” L.L.C	€19,859	€19,996		€39,855
	2017		€40,010	€42,433		€82,443
Ukupan iznos ugovora			€59,869	€62,429		€122,298
Jesenje pošumljavanje	2016	“JSG” L.L.C (deo I); NSHT “Lypeteni” (deo II i III)	€51,920	€41,045	€41,050	€134,015
	2017		€47,200	€36,199	€34,200	€117,599
	2018		€35,400	€40,199	€34,200	€109,799
Ukupan iznos ugovora			€134,520	€117,443	€109,450	€361,413

¹⁵² Sastanak MŽK sa šefom Agencije, 9. mart 2017. godine

¹⁵³ Isto.

¹⁵⁴ Deo I ugovora je otkazan zbog pregleda budžeta. Podaci iz direkcije za finansije Agencije šumarstva.

Programi i aktivnosti

Ova Agencija takođe izdaje zemljište poljoprivrednicima za poljoprivredne delatnosti, kao što su sadnja useva ili aktivnosti na implementaciji, podržane grantovima i subvencijama MPŠRR. Žene su imale manje koristi od usluga AŠ nego muškarci, od kojih su samo 2% imale koristi između 2015. i 2017. godine (tabela 58). Nijedna žena nije koristila ovu uslugu od marta 2017. godine.

Godina	Ukupno ugovora	# i% žena korisnika	# i% muškaraca korisnika
2015	90	1 (1%)	89 (99%)
2016	116	3 (3%)	113 (97%)
2017 (Jan. - Mar.)	2	0 (0%)	2 (100%)
Total	208	4 (2%)	204 (98%)

AŠ takođe daje saglasnost poljoprivrednicima za sečenje drveća i proizvoda koji nisu od drveta, transport drveća i branje proizvoda koji nisu od drveta. Agencija ne prikuplja i ne održava rodno razvrstane podatke o odobrenim dozvolama, iako to zahteva Zakon o ravnopravnosti polova. Agencija takođe nije dostavila podatke o privatnim šumama datim poljoprivrednicima, na osnovu njihove prijave i zahteva.

Zaposleni u Agenciji i regionalne kancelarije dobijaju obuku organizovanu pre svega različitim projektima i Kosovskim Institutom za Javnu Administraciju (KIJA). Obuka se između ostalog bavila nabavkama i vatrogascima. Žene u Agenciji i regionalnim kancelarijama su više učestvovala u obuci koje organizuje KIJA nego muškarci (Tabela 59).

Godina	Učesnici	Ukupno # učesnika	# i% žena	# i% muškaraca
2015	Kancelarija AŠ	1	1 (100%)	0 (0%)
	Regionalna kancelarija u Peći	1	1 (100%)	0 (0%)
	Regionalna kancelarija u Mitrovici	1	1 (100%)	0 (0%)
Ukupno 2015		3	3 (100%)	0 (0%)
2016	Kancelarija AŠ	4	3 (75%)	1 (25%)
2017 (Jan. – Apr.)	Kancelarija AŠ	3	2 (67%)	1 (33%)
Ukupno		10	8 (80%)	2 (20%)

Preporučeni ciljevi

1. Povećati procenat žena zaposlenih u AŠ, uključujući pozicije za donošenje odluka sa 15% u aprilu 2017. na 18% u 2018. godini, čime se povećavaju troškovi za žene sa 14% na 18%.
2. Povećati procenat osoba koje idu na službena putovanja, koje su žene, sa 40% u aprilu 2017. na 45% u 2018. godini, čime se povećavaju troškovi iz kosovskog budžeta za žene zaposlene sa 38% na 45%. Takođe, povećati procenat žena koje idu na službena putovanja koje organizuju različite organizacije.
3. Povećati procenat žena koje iznajmljuju i koriste državno zemljište sa 0% u martu 2017. na 5% u 2018. godini.
4. Povećati procenat zaposlenih muškaraca koji učestvuju u obuci KIJA sa 25% u 2016. na 35% u 2017.

Preporučene aktivnosti

1. Koristite afirmativne mere za angažovanje više, kvalifikovanih žena u AŠ i njenim direkcijama.
2. Obezbediti rodnu ravnotežu među učesnicima na svim službenim putovanjima.
3. Koristite afirmativne mere za poboljšanje ravnopravnosti polova u korišćenju vladinog zemljišta, tako da se više kvalifikovani poljoprivredni proizvođači mogu prijaviti i koristiti grantove i

subvencije. S obzirom na to da nekoliko žena na Kosovu poseduje svoju imovinu, zbog socio-kulturnog otpora u porodicama i zajednicama, žene bi mogle značajno imati koristi od ovog programa. Blisko saradujte sa opštinskim SRR i ženskim organizacijama da biste podelili različitim ženama uključenim u ovaj sektor informacije o takvim mogućnostima i kako se prijaviti.

4. Obezbediti ravnopravnost polova među osobama koje idu na obuku KIJA.

Kosovski poljoprivredni institut

Kosovski poljoprivredni institut je javni institut za istraživanje, koji je odgovoran za nadgledanje kvaliteta poljoprivrednih inputa i hrane; za istraživanje stvaranja sorti pšenica, hibrida kukuruza i drugih zrna; odgovoran je za ocenjivanje fertiliteta zemlje; i za istraživanje, identifikaciju i inventarizaciju štetnih bioloških agensa poput štetočina i patogena.¹⁵⁵ Organizaciona struktura Instituta uključuje jednu eksperimentalnu farmu; Laboratoriju za zemljište i vodu; Laboratoriju za zaštitu bilja; Laboratoriju za karantin; Laboratoriju za kontrolu kvaliteta semena; i Analitičku laboratoriju, koja uključuje Laboratoriju za kontrolu kvaliteta hrane, Laboratoriju za hemijski otpad, Laboratoriju za mikrobiologiju hrane i Biotehnološku laboratoriju.¹⁵⁶

Ovaj Institut se ne prijavljuje direktno na donacije, već se prijavljuje preko MPŠRR. Pored toga, Šef Instituta učestvuje u Odboru IPA II. Trenutno, jedan veliki projekat, KosAgri, finansira Generalna direkcija za razvojnu saradnju u italijanskom Ministarstvu spoljnih poslova i međunarodne saradnje (DGCS-MAECI). Ona nastoji da poboljša proizvodnju povrća, u skladu sa standardima EU-a.¹⁵⁷ Projekat ima za cilj povećanje institucionalnih kapaciteta MPŠRR-a, uključujući i ovaj Institut, snabdevajući ih novom laboratorijskom opremom, fertilemnom zemljom i drugim priborima.¹⁵⁸ Svetska banka finansira jedan drugi veliki projekat, Projekat poljoprivrednog i ruralnog razvoja (PPRR), koji ima za cilj da nadzire poljoprivredne zemlje i konačne proizvode 50 poljoprivrednika.¹⁵⁹

Plate i dnevnice

U Institutu radi ukupno 37 ljudi; 28 imaju redovne ugovore, dok ostali imaju ugovore zasnovane na projektu, koje plaćaju preko ekonomske kategorije roba i usluga.¹⁶⁰ Žene čine samo 32% radnika u ovom Institutu (Tabela 60).

Kategorija zaposlenih	Ukupno #	# i % Žena	# i % Muškaraca
Visoko stručno i administrativno osoblje	19	6 (32%)	13 (68%)
Prosečno tehničko i administrativno osoblje	9	5 (56%)	4 (44%)
Pomoćno osoblje po zakonu o radu	7	1 (14%)	6 (86%)
Neplaćeno osoblje	2	0 (0%)	2 (100%)
Ukupno	37	12 (32%)	25 (68%)

Institut planira otvaranje pozicija i povećanje broja osoblja na 48 ljudi u 2018. godini. Međutim, na pitanje da li bi se mogle preduzeti afirmativne akcije za angažovanje više žena kao nedovoljno predstavljenog pola, šef Instituta je odgovorio da ovi novi položaji uključuju terenski rad; prema

¹⁵⁵ Veb stranica Kosovskog poljoprivrednog instituta, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/instituti-bujqesor-i-kosoves>.

¹⁵⁶ Korespondencija MŽK-a sa Laboratorijom Kosovskog poljoprivrednog instituta, 10. maj, 2017.

¹⁵⁷ Veb stranica KosAgri, na: <http://www.kosagri.org/>.

¹⁵⁸ Sastanak MŽK-a sa Šefom instituta, 13. april, 2017.

¹⁵⁹ Ibid.

¹⁶⁰ Intervju MŽK-a sa Šefom instituta, 13. april, 2017.

¹⁶¹ Korespondencija MŽK-a sa Šefom instituta, 10. maj, 2017.

socioekonomskim normama, od muškaraca se očekuje da se prijave i da budu angažovani više.¹⁶² Ovo ukazuje na potencijalnu diskriminaciju žena u zapošljavanju, što bi bilo u suprotnosti sa Zakonom o borbi protiv diskriminacije, kao i sa Direktivama EU. Nadalje, takve prakse bi doprinele povećanju rodne nejednakosti unutar Instituta i u pogledu troškova, u suprotnosti sa Zakonom o rodnoj ravnopravnosti.

Godina	Nivo plate	Ukupno		Potrošeni iznos na		Potrošeni iznos na		Ukupno potrošeni iznos
		osoblje na svaki nivo plate	# i % muškaraca	muškarce	# i % žena	žene	žene	
2015	201-400	17	12 (71%)	€37,679 (56%)	5 (29%)	€29,576 (44%)	€67,255	
	401-600	10	7 (70%)	€70,790 (86%)	3 (30%)	€11,865 (14%)	€82,655	
	600+	1	1 (100%)	€7,912 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€7,912	
	Ukupno	28	20 (71%)	€116,382 (74%)	8 (29%)	€41,440 (26%)	€157,822	
2016	201-400	14	9 (64%)	€37,679 (56%)	5 (36%)	€29,576 (44%)	€67,255	
	401-600	15	12 (80%)	€70,790 (86%)	3 (20%)	€11,865 (14%)	€82,655	
	600+	1	1 (100%)	€7,912 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€7,912	
	Ukupno	30	22 (73%)	€116,382 (74%)	8 (27%)	€41,440 (26%)	€157,882	
2017 (Jan. – Maj)	201-400	12	7 (58%)	€11,801 (57%)	5 (42%)	€8,927 (42%)	€20,728	
	401-600	16	13 (81%)	€31,547 (82%)	3 (19%)	€6,972 (19%)	€38,519	
	600+	1	1 (100%)	€3,311 (100%)	0 (0%)	€0 (0%)	€3,311	
	Ukupno	29	21 (72%)	€46,660 (75%)	8 (28%)	€15,898 (28%)	€62,558	
Projektovano za 2018	Ukupno	48	24 (50%)	€126,192 (50%)	24 (50%)	€126,192 (50%)	€252,383	

Robe i usluge

Ekonomska kategorija za robe i usluge se troši na plate zaposlenih koji imaju ugovore zasnovane na projektu, na službena putovanja, kancelarijski materijal, održavanje laboratorijske opreme a između ostalih troškova i snabdevanje poljoprivrednim inputom. Žene su činile samo 25% zaposlenih koje su išle na službena putovanja u 2015. godini i 0% u 2016. godini (tabela 62). U 2015. godini žene su dobijale 16% dnevnica i 12% drugih troškova. Nijedno zvanično putovanje se nije desilo u 2017. godini, do marta meseca.

Godina	2015	2016
Ukupan # osoblja koji su bili na službenim putovanjima	8 (100%)	6 (100%)
# i % žena	2 (25%)	0 (0%)
# i % muškaraca	6 (75%)	6 (100%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnice	€3,383 (100%)	€3,748 (100%)
Iznos potrošen na dnevnice za žene	€543 (16%)	€0 (0%)
Iznos potrošen na dnevnice za muškarce	€2,840 (84%)	€3,748 (100%)
Ukupan iznos potrošen na dnevnice za smeštaj	€1,860 (100%)	€1,300 (100%)
Iznos potrošen na smeštaj za žene	€0 (0%)	€0 (0%)
Iznos potrošen na smeštaj za muškarce	€1,860 (100%)	€1,300 (100%)
Ukupan iznos potrošen na druge troškove	€723 (100%)	€219 (100%)
Iznos potrošen na druge troškove za žene	€89 (12%)	€0 (0%)
Iznos potrošen na druge troškove za muškarce	€634 (88%)	€219 (100%)
Ukupan iznos potrošen na karte		€217 (100%)

¹⁶² Intervju MŽK-a sa Šefom instituta, 13. april, 2017.

Iznos potrošen na karte za žene		€0 (0%)
Iznos potrošen na karte za muškarce		€217 (100%)
Ukupan iznos potrošen na službena putovanja	€5,966 (100%)	€5,484 (100%)
Ukupan iznos potrošen za žene	632 (11%)	€0 (0%)
Ukupan iznos potrošen za muškarce	5,334 (89%)	€5,484 (100%)

Kapitalne investicije

Institut koristi kapitalne investicije za renoviranje zgrada, povećavanje kapaciteta laboratorija uključujući savremenu opremu koja zadovoljava standarde EU-a; i za povećavanje istraživačkih i proizvodnih kapaciteta na poljoprivrednim zemljama Instituta.¹⁶³ Sve kapitalne investicije su u toku od 2015. godine. U 2018. godini Institut planira da investira u Nacionalni program za popis poljoprivrednih zemljišta na Kosovu, koji bi trebalo da se nastavi do 2024. godine. Odgovarajuće opštine koje koriste ove investicije organizuju javne konsultacije o kapitalnim investicijama.¹⁶⁴ Međutim, informacije nisu bile dostupne u pogledu stepena u kojoj su žene i muškarci učestvovali u identifikaciji ovih investicionih prioriteta, u planiranju njihove izgradnje i učešću u njihovoj implementaciji.

Naziv projekta	Budžet		
	2015	2016	2017
Izgradnja kapaciteta laboratorija Kosovskog poljoprivrednog instituta	€230,000 (40%)	€0 (0%)	€250,000 (57%)
Renoviranje Kosovskog poljoprivrednog instituta	€250,800 (44%)	€170,000 (77%)	€150,000 (34%)
Povećanje kapaciteta pokretnih imovina za istraživanje i proizvodnju Kosovskog poljoprivrednog instituta	€90,000 (16%)	€50,000 (23%)	€40,000 (9%)
Ukupno	€570,800 (100%)	€220,000 (100%)	€440,000 (100%)

Programi i aktivnosti

Institut pruža mogućnost za studente da stažiraju u različitim laboratorijama radi podizanja njihovih kapaciteta. Manje muškaraca je iskoristilo ovu mogućnost nego žena, što čini samo 17% od svih pripravnika u 2017. godini (Tabela 64).

Godina	Ukupan # učesnika	# i % žena	# i % muškaraca
2015	3	3 (100%)	0 (0%)
2016	12	8 (67%)	4 (33%)
2017	18	15 (83%)	3 (17%)
Ukupno	33	26 (79%)	7 (21%)

Međutim, više muškaraca (55%) nego žena (45%) je bilo uključeno u istraživačkom radu instituta u 2015. i 2016. godini (Tabela 65).

¹⁶³ Sastanak MŽK-a sa Šefom instituta, 13. april 2017.

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ Raspoređeni i izračunati od MŽK-a na osnovu dobijenih učesnika od strane Kosovskog poljoprivrednog instituta.

Tabela 65. Istraživački rad zaposlenih u Kosovskom poljoprivrednom institutu po polu u 2015-2016 ¹⁶⁶				
Godina	Istraživački radovi	# uključenog osoblja instituta	# i % žena	# i % muškaraca
2015	Studija o plodnosti poljoprivrednih površina u poljoprivrednim područjima Peć, Istok, Klina i Dečane	2	2 (100%)	0 (0%)
	Efekat masnog ulja u tri sorte Ocimum L., Onlajn međunarodni interdisciplinarni istraživački žurnal	4	2 (50%)	2 (50%)
	Studija nekoliko kultivatora krompira u vezi sa lisatom površinom, korenom i sistemom (Solanumtuberosum L.), Onlajn međunarodni interdisciplinarni istraživački žurnal	4	2 (50%)	2 (50%)
	Testiranje nekoliko kultivatora krompira (Solanumtuberosum L) u pogledu sadržaja mineralne supstance na Kosovu, Onlajn međunarodni interdisciplinarni istraživački žurnal	4	2 (50%)	2 (50%)
	Upoređivanje metoda koji se koriste za otkrivanje i identifikaciju biljnih patogenih biljnih vrsta koje utiču na biljne useve. Šesti međunarodni naučni poljoprivredni simpozijum „Agrosim 2015“. Jahorina - Bosna i Hercegovina. 15-18. Oktobar, 2015.	2	0 (0%)	2 (100%)
	Ksanthomonaseuvesicatoria u semenima bibera: implementacija pronalaska i preliminarna studija o njegovim genetskim otiscima prstiju. Poster predstavljen na XXI Nacionalnom kongresu Italijanskog fitopatološkog društva (SIPaV), Torino - Italija, 21-23. Septembar, 2015	2	0 (0%)	2 (100%)
2016	Hemijska zaštita krompira kašnjenja i otpornosti sorti prema patogenima. Onlajn međunarodni interdisciplinarni istraživački žurnal	2	1 (50%)	1 (50%)
Ukupno		20	9 (45%)	11 (55%)

Zaposlene žene su takođe manje učestvovala od muškaraca na seminarima, studijskim posetama i obukama, čineći samo 25% učesnika u 2017. godini do maja (Tabela 66). Dok je više jednak broj žena i muškaraca učestvovao u takvim aktivnostima u 2015. godini, u 2016. godini, žene su takođe činile samo 15% učesnika.

¹⁶⁶ Raspoređeni i izračunati od MŽK-a na osnovu dobijenih učesnika od strane Kosovskog poljoprivrednog instituta.

Tabela 66. Učesnici u seminarima, studijskim posetama i obukama po polu u 2015 - 2017 ¹⁶⁷				
Godina	Studijska poseta, seminar ili trening	Ukupan # osoblja	# i % žena	# i % muškaraca
2015	Studijska poseta: učenje o korišćenim metodama za analizu đubriva, Prag	3	1 (33%)	2 (67%)
	Studijska poseta: određivanje ostataka pesticida u biljkama, Poljoprivredni institut Slovenije, Centralne laboratorije	3	2 (67%)	1 (33%)
	Studijska poseta o Hrvatskoj kontroli	2	1 (50%)	1 (50%)
	Program liderstva otvoreni svet „Poljoprivredni poslovni razvoj“	1	1 (100%)	0 (0%)
Ukupno 2015		9	5 (56%)	4 (44%)
2016	Studijska poseta: klasifikacija zemljišta na osnovu Svetske baze reference za izvore zemljišta (WRB)	3	1 (33%)	2 (67%)
	Studijska poseta: CETIT Institut u Podgorici	3	1 (33%)	2 (67%)
	Državni sektor semena i sadnica Republike Albanije	2	0 (0%)	2 (100%)
	Seminar: Veterinarska dijagnostika i testiranje hrane, Priština	4	1 (25%)	3 (75%)
	USAID - AGRO Program, radionica „Sadni materijal na Kosovu“	1	0 (0%)	1 (100%)
	USAID – Program jačanja bobica, organizovan na temu „Konferencija o borovnici“	1	0 (0%)	1 (100%)
	KosAgri Projekat, tehnička obuka vezano za dijagnostiku gljivičnih i bakterijskih bolesti	1	0 (0%)	1 (100%)
	Projekat DAAD i Poljoprivredni fakultet UP –a, Međunarodna konferencija o poljoprivredi i bio diverzitetu	1	0 (0%)	1 (100%)
	Tvining Projekat, Među laboratorijska mreža i časovi buke za laboratoriju	1	0 (0%)	1 (100%)
	KosAgri Projekat, obuka vezano za izbor čistih autohtonih klonova	2	0 (0%)	2 (100%)
IARTC, Obuka o integralnom upravljanju štetočina	1	0 (0%)	1 (100%)	
Ukupno 2016		20	3 (15%)	17 (85%)
2017 (Jan. - Maj)	Određivanje Miko toksina u hrani i ishrani, Poljska	3	1 (33%)	2 (67%)
	KosAgri Projekat, Obuka o upravljanju vinogradima od IPM i Organske poljoprivrede	2	0 (0%)	2 (100%)
	Tvining Projekat, Među laboratorijska mreža i časovi buke za laboratoriju	1	1 (100%)	0 (0%)
	Globalni GAP međunarodna standardna certifikacija	2	0 (0%)	2 (100%)
Ukupno 2017		8	2 (25%)	6 (75%)
Ukupno		37	10 (27%)	27 (73%)

Preporučeni ciljevi

1. Povećanje procenta zaposlenih žena u ovom Institutu od 32% u Maju 2017. na 50% u 2018. godini.
2. Povećanje procenta zaposlenih žena koje obavljaju službena putovanja od 0% u 2016. na 10% u 2018. godini, time povećavajući troškove na žene od 0% na 10%.
3. Poboljšanje uključenosti žena u konstrukciji projektata za investiranje.
4. Povećanje procenta muških pripravnika u Institutu od 17% u maj 2017. na 25% u 2018. godini
5. Povećanje procenta zaposlenih žena koje učestvuju u seminarima, studijskim posetama i obukama, od 15% u 2016. na 30% u 2018. godini
6. Poboljšanje prikupljanja i korišćenja rodno razvrstanih podataka, u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova.

¹⁶⁷ Ibid.

Preporučene aktivnosti

1. Koristiti afirmativne mere za angažovanje i promociju većeg broja žena, kvalifikovanih žena, doprinoseći jednakim troškovima za žene i muškarce iz kategorije plata i dnevnica, u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova. Podučavati žene i muškarce, u cilju poništavanja profesionalnih rodni stereotipa, podsticati žene da se prijavljuju na pozicije i postavljanje politika koja će podržati ravnotežu između radnog i životnog veka, što će ženama omogućiti da putuju kao deo njihovog posla.
2. Obezbediti ravnopravnost polova među zaposlenima koji vrše službeno putovanje.
3. U procesima nabavke i ugovorima, podsticati kompanije koje sprovode javne investicione projekte kako bi upotrebili ravnotežu žena i muškaraca na svim nivoima odlučivanja.
4. Podsticati više mladića da se prijave za stažiranje.
5. Obezbediti ravnopravnost polova u pogledu učešća osoblja na seminarima, studijskim posetama i obukama.
6. Uspostaviti jednostavne baze podataka u ekselu sa podacima o raspoređivanju polova u cilju praćenja uključivanja pripravnika žena i muškaraca, i ženskog i muškog naučnog rada.

Aneks 1. Ukupan budžet i rashodi po departmanu ili telu, 2015-2017

Ovaj aneks sadrži ukupan budžet i rashode svakog departmana, agencije i institucije u MPŠRR tokom vremena. Prateći trendove u budžetiranju i rashodima, uzimajući u obzir predstojeće potrebe (uključujući i zasnovane na rodnu analizu) službenici mogu predvideti prognozu budžeta za narednu godinu. Kolone koje predstavljaju procenat korišćenog budžeta mogu biti korisne za ocenjivanje prekomerno i nedovoljno trošenje u pravcu efikasnijeg i efektivnijeg planiranja budžeta za naredne godine.

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	11	11	100%	14	14	100%	14	20	143%	20	20	20
Ukupan budžet	€168,523	€157,985	94%	€201,545	€236,161	117%	€198,268	€57,088	29%	€251,015	€251,770	€252,529
Plate i dnevnice	€117,523	€108,625	92%	€135,545	€173,372	128%	€132,268	€39,924	30%	€151,015	€151,770	€152,529
Robe i usluge	€51,000	€49,361	97%	€66,000	€62,789	95%	€66,000	€17,164	26%	€100,000	€100,000	€100,000

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	3	3	100%	3	3	100%	4	4	100%	4	4	4
Ukupan budžet	€30,531	€24,158	79%	€29,489	€28,830	98%	€35,024	€6,633	19%	€36,756	€39,270	€40,523
Plate i dnevnice	€21,558	€19,712	91%	€20,516	€20,500	100%	€26,051	€6,515	25%	€27,729	€30,052	€31,305
Robe i usluge	€8,973	€4,446	50%	€8,973	€8,330	93%	€8,973	€118	1%	€9,027	€9,218	€9,218

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	40			44			73	71	97%	43	43	43
Ukupan budžet	€2,505,155	€5,060,078	202%	€3,706,469	€3,602,946	97%	€3,678,308	€792,599	22%	€3,748,451	€3,802,744	€3,822,467
Plate i dnevnice	€303,780	€288,632	95%	€308,033	€313,199	102%	€285,873	€71,046	25%	€340,166	€394,459	€414,182
Robe i usluge	€487,055	€842,211	173%	€657,353	€995,807	151%	€657,352	€113,801	17%	€673,202	€673,202	€673,202
Komunalni troškovi	€55,420	€51,934	94%	€58,183	€44,618	77%	€58,183	€8,040	14%	€58,183	€58,183	€58,183
Subvencije i transferi	€1,078,900	€3,707,732	344%	€2,682,900	€2,249,323	84%	€2,676,900	€599,713	22%	€2,676,900	€2,676,900	€2,676,900
Kapitalne investicije	€580,000	€169,569	29%									

¹⁶⁸ Dobijeni podaci iz Divizije za budžet i finansije, sem kolone „budžetirani 2015“ i „budžetirani 2016“, koji proizilaze iz Zakona o Budžetu 2015. godine i Zakona o Budžetu 2016. godine. Vrednosti u koloni 2budžetirani 2017“ koji su pruženi od ove divizije mogu se razlikovati u vrednostima u Zakonu o Budžetu 2017. godine jer one predstavljaju vrednosti nakon revidiranja budžeta. Ova informacija vezano za izvor podataka istinit je za sav budžet i rashode u ovoj tabli. Dodatne informacije su dodate u nekim departmanima i agencijama, objašnjajući uticaj revidiranja budžeta.

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	7	7	100%	7	7	100%	7	7	100%	7	8	8
Ukupan budžet	€102,892	€95,102	92%	€95,946	€61,836	64%	€95,797	€11,546	12%	€98,617	€105,123	€105,123
Plate i dnevnice	€50,872	€44,125	87%	€43,926	€44,146	101%	€43,777	€10,950	25%	€46,597	€53,103	€53,103
Robe i usluge	€52,020	€50,978	98%	€52,020	€17,689	34%	€52,020	€596	1%	€52,020	€52,020	€52,020

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	12	12	100%	12	12	100%	16	15	94%	16	17	18
Ukupan budžet	€680,478	€644,139	95%	€567,845	€562,851	99%	€593,540	€35,728	6%	€610,859	€620,859	€620,859
Plate i dnevnice	€79,098	€66,931	85%	€66,465	€70,934	107%	€92,160	€21,861	24%	€109,479	€119,479	€119,479
Robe i usluge	€601,380	€577,208	96%	€501,380	€491,917	98%	€501,380	€13,868	3%	€501,380	€501,380	€501,380

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	8	8	100%	8	8	100%	9	9	100%	11	11	11
Ukupan budžet	€594,700	€528,007	89%	€601,080	€260,380	43%	€614,545	€22,893	4%	€626,082	€626,444	€626,809
Plate i dnevnice	€53,815	€49,888	93%	€47,527	€52,599	111%	€60,992	€15,241	25%	€72,529	€72,891	€73,256
Robe i usluge	€40,885	€291,676	713%	€100,885	€207,781	206%	€100,885	€7,652	8%	€100,885	€100,885	€100,885
Subvencije i transferi	€500,000	€186,443	37%	€250,000	€0	0%	€250,000	€0	0%	€250,000	€250,000	€250,000
Kapitalne investicije				€202,668	€0	0%	€202,668	€0	0%	€202,668	€202,668	€202,668

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	11	11	100%	11	11	100%	11	11	100%	13	14	14
Ukupan budžet	€98,685	€95,606	97%	€403,895	€359,923	89%	€334,173	€19,352	6%	€925,210	€604,637	€254,637
Plate i dnevnice	€68,142	€68,288	100%	€68,353	€68,641	100%	€68,631	€17,157	25%	€81,468	€87,715	€87,715
Robe i usluge	€28,928	€25,704	89%	€33,927	€32,777	97%	€33,927	€2,029	6%	€190,027	€163,207	€163,207
Subvencije i transferi	€1,615	€1,615	100%	€1,615	€1,597	99%	€1,615	€166	10%	€3,715	€3,715	€3,715
Kapitalne investicije				€300,000	€256,907	86%	€230,000	€0	0%	€650,000	€350,000	

¹⁶⁹ Prema službeniku za finansije, izjava u fusnoti 168 objašnjava zašto rashodi iz subvencija i transfera i kapitalnih investicija nisu učinjeni u 2016. godini, iako je novac budžetiran za tu godinu u ovim ekonomskim kategorijama.

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžet iran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžet iran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	3	3	100%	3	3	100%	4	4	100%	5	5	5
Ukupan budžet	€39,891	€38,061	95%	€39,980	€34,873	87%	€46,190	€8,885	19%	€55,893	€56,070	€56,247
Plate i dnevnice	€23,231	€24,339	105%	€23,320	€23,281	100%	€29,530	€7,385	25%	€35,293	€35,470	€35,647
Robe i usluge	€16,660	€13,722	82%	€16,660	€11,592	70%	€16,660	€1,500	9%	€20,600	€20,600	€20,600

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžet iran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	6	6	100%	6	6	100%	13	13	100%	13	13	13
Ukupan budžet	€20,097,067	€18,073,456	90%	€21,557,635	€19,596,683	91%	€21,982,218	€2,980,668	14%	€25,166,096	€27,177,855	€29,190,548
Plate i dnevnice	€44,264	€44,175	100%	€43,810	€43,890	100%	€92,392	€22,917	25%	€97,012	€101,862	€106,955
Robe i usluge	€52,803	€50,428	96%	€62,803	€30,596	49%	€62,804	€6,202	10%	€69,084	€75,993	€83,593
Subvencije i transferi	€20,000,000	€17,983	90%	€21,451,022	€19,522,197	91%	€21,277,022	€2,951,549	14%	€25,000,000	€27,000,000	€29,000,000
Kapitalne investicije							€550,000	€0	0%			

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžet iran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžet iran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	21	21	100%	21	21	100%	19	19	100%	23	23	23
Ukupan budžet	€32,766,245	€29,996,166	92%	€25,748,560	€23,269,489	90%	€25,747,544	€2,004,995	8%	€33,057,665	€33,358,453	€33,359,246
Plate i dnevnice	€158,208	€135,024	85%	€135,545	€146,390	108%	€134,528	€33,640	25%	€157,665	€158,453	€159,246
Robe i usluge	€613,016	€1,008,413	165%	€613,016	€999,706	163%	€613,016	€7,070	1%	€700,000	€700,000	€700,000
Subvencije i transferi	€31,995,022	€28,851,128	90%	€23,000,000	€22,123,392	96%	€23,000,000	€1,964,285	9%	€30,000,000	€30,000,000	€30,000,000
Kapitalne investicije		€1,600		€2,000,000	€0		€2,000,000	€0	0%	€2,200,000	€2,500,000	€2,500,000

¹⁷⁰ Prema finansijskom službeniku, izjava u fusnoti I 68 objašnjava zašto su rashodi iz kapitalnih investicija predstavljeni u 2015. godini ali nikakav novac nije budžetiran za tu godinu.

Tabela 11. Ukupan budžet i rashodi Agencije za poljoprivredni razvoj, po ekonomskoj kategoriji, 2015-2017¹⁷¹

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžet iran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	
Zaposleni	29	29	100%	35	35	100%	66	56	85%	130	130	130
Ukupan budžet	€408,925	€350,138	86%	€1,333,726	€616,610	46%	€720,817	€155,688	22%	€2,388,006	€1,411,907	€1,436,790
Plate i dnevnice	€258,016	€207,842	81%	€242,817	€240,518	99%	€359,908	€94,265	26%	€1,011,091	€1,016,146	€1,021,227
Robe i usluge	€150,909	€142,296	94%	€160,909	€156,098	97%	€160,909	€32,371	20%	€366,315	€384,631	€403,863
Subvencije i transferi					€16,539					€10,600	€11,130	€11,700
Kapitalne investicije				€930,000	€203,456	22%	€200,000	€29,052	15%	€1,000,000		

Tabela 12. Ukupan budžet i rashodi Agencije Šuma Kosova, po ekonomskoj kategoriji, 2015-2017

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžet iran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	140			158			158	152	100%	158	158	158
Ukupan budžet	€2,292,062	€1,899,955	83%	€2,365,642	€1,829,389	77%	€2,856,920	€248,275	9%	€3,757,846	€3,217,422	€3,302,425
Plate i dnevnice	€925,817	€757,226	82%	€788,809	€826,697	105%	€830,087	€199,020	24%	€996,013	€1,000,589	€1,005,592
Robe i usluge	€621,483	€559,816	90%	€624,833	€473,220	76%	€624,833	€36,212	6%	€624,833	€624,833	€624,833
Subvencije i transferi	€44,763	€37,688	84%	€52,000	€30,361	58%	€52,000	€13,043	25%	€52,000	€52,000	€52,000
Kapitalne investicije	€700,000	€545,225	78%	€900,000	€499,112	55%	€1,350,000	€0	0%	€2,085,000	€1,540,000	€1,620,000

Tabela 13. Ukupan budžet i rashodi Kosovskog poljoprivrednog instituta, po ekonomskoj kategoriji, 2015-2017

Godina	2015			2016			2017			2018	2019	2020
	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen	% korišćenog budžeta	Budžetiran	Potrošen (Jan. – Mar.)	% korišćenog budžeta	Tražen	Projektovan	Projektovan
Zaposleni	32	32	100%	32	32	100%	31	29	94%	48	54	60
Ukupan budžet	€367,497	€558,093	152%	€584,460	€397,594	68%	€692,889	€81,205	12%	€1,921,783	€2,084,424	€2,002,616
Plate i dnevnice	€187,605	€141,890	76%	€144,569	€156,737	108%	€162,997	€39,112	24%	€252,383	€283,924	€315,766
Robe i usluge	€82,922	€75,914	92%	€82,922	€82,483	99%	€82,922	€12,306	15%	€158,900	€189,500	€225,850
Subvencije i transferi	€6,970	€6,970	100%	€6,970	€6,457	93%	€6,970	€4,142	59%	€10,500	€11,000	€11,000
Kapitalne investicije	€90,000	€333,320	370%	€350,000	€151,918	43%	€440,000	€25,646	6%	€1,500,000	€1,600,000	€1,450,000

¹⁷¹ Ibid.

Aneks 2. Dodatne informacije o budžetu

Procenjena godina početka nabavke	Opis ugovora (2015 – 2017)	Procenjena vrednost ugovora
2015	Upravljanje, upotreba i osiguranje objekta stručne srednje škole „Adem Gllavica“ u Lipljanu	€71,950
	Snabdevanje laboratorijskom opremom - Kosovski poljoprivredni institut (KPI)	€230,000
	Renovacije Departmana za zgradu vinograda i vina (DVV)	€300,000
Ukupno 2015		€601,950
2016	Snabdevanje laboratorijskom opremom za KPI	€130,000
	Renovacije za administrativnu zgradu KPI	€170,000
Ukupno 2016		€300,000
2017	Razvoj ruralnih zona preko poboljšanja savetodavnih usluga	€200,000
	Integrirani poljoprivredni informativni sistem	€200,000
	Poboljšanje mreže puteva u zonama vinogradarstva Republike Kosovo	€200,000
	Rehabilitacija sistema navodnjavanja na Kosovu	€2,200,000
Ukupno 2017		€2,800,000

Departman	Naziv projekta	U toku u 2016	Odobren u 2017	Planiran u 2018	Planiran u 2019	Planiran u 2020
Departman finansija i opštih usluga	Rehabilitacija i modernizacija sistema navodnjavanja u Regionalnim kompanijama za navodnjavanje Radonić i Dukadini			€2,800,000	€2,600,000	
	Snabdevanje opremom za laboratoriju Poljoprivrednog instituta			€100,000	€300,000	
	Ukupno			€2,900,000	€2,900,000	
Departman za poljoprivrede i trgovinske politike	Izgradnja i Rehabilitacija Kosovskih sistema za navodnjavanje		€2,000,000	€1,187,332	€1,637,332	€1,637,332
	Ukupno		€2,000,000	€1,187,332	€1,637,332	€1,637,332
Agencija Šuma Kosova	Izrada planova za upravljanje	€84,026	€250,000	€250,000	€250,000	€250,000
	Pošumljavanje golih površina	€191,516	€400,000	€320,000	€320,000	€320,000
	Renoviranje zgrade u Blinjaji, Nacionalna lovačka zona od posebnog interesa	€148,817	€400,000	€100,000		
	Renoviranje objekta u Dubočok, Nacionalna	€22,150				

¹⁷² Korespondencija MŽK-a sa Šefom divizije za nabavku, 16. mart 2017. godine.

¹⁷³ Podaci od MPŠRR, SOR 2018-2020.

	lovačka zona od posebnog interesa					
	Izgradnja bazena za sprečavanje požara	€49,302	€100,000			
	Održavanje pošumljenih zona za tri naredne godine		€100,000			
	Poboljšanje dvorišta, puta, stepeništa i rasvete renoviranog objekta u Blinaji		€50,000			
	Renoviranje šumskih puteva i održavanje Nacionalne lovačke zone u Blinaji		€50,000			
	Ukupno	€495,811	€1,350,000	€670,000	€570,000	€570,000
Kosovskih poljoprivredni institut	Uspostavljanje laboratorijskih kapaciteta u Kosovskom poljoprivrednom institutu		€250,000	€250,000	€250,000	€250,000
	Renoviranje administrativne zgrade Kosovskog poljoprivrednog instituta	€105,855	€150,000	€150,000	€150,000	€150,000
	Izgradnja kapaciteta za istraživanje i proizvodnju zemljišta Kosovskog poljoprivrednog instituta	€46,063	€40,000	€40,000	€40,000	€40,000
	Ukupno	€151,918	€440,000	€440,000	€440,000	€440,000
Departman za autoritet upravljanja politikama ruralnog razvoja	Izgradnja objekta Agencija za poljoprivredni razvoj		€550,000			
	Ukupno		€550,000			
Departman za vinograd i vino	Poboljšanje putne mreže za zone vinarstva na Kosovu		€200,000	€350,000	€350,000	€350,000
	Renoviranje zgrade departmana	€186,907	€30,000			
	Razvoj pijace grožđa	€70,000				
	Ukupno	€256,907	€230,000	€350,000	€350,000	€350,000
Departman za ekonomske analize i poljoprivredne statistike	Integrirani poljoprivredni informativni sistem		€202,668	€202,668	€202,668	€202,668
	Ukupno		€202,668	€202,668	€202,668	€202,668
Agencija za razvoj poljoprivrede	Vozila za terenske inspekcije		€200,000			
	Izgradnja zgrade Agencije za razvoj poljoprivrede	€203,456				
	Ukupno	€203,456	€200,000			
Ukupno		€1,108,092	€4,972,668	€5,750,000	€6,100,000	€3,200,000

Tabela 3. Program direktnog plaćanja za 2017. godinu	
Podržani sektor za direktna plaćanja	Planirani budžet za 2017
Direktna plaćanja za posejane površine žitom	€6,750,000 (27%)
Direktna plaćanja za posejane semene žita	€150,000 (1%)
Direktna plaćanja za posejane površine ječmom	€50,000 (0%)
Direktna plaćanja za posejane površine ražom	€30,000 (0%)
Direktna plaćanja za posejane površine kukuruzom	€2,700,000 (11%)
Direktna plaćanja za posejane površine suncokretom	€20,000 (0%)
Direktna plaćanja za postojeće vinograde	€2,150,000 (9%)
Direktna plaćanja za proizvodnju vina iz otpatka koji je formalno prijavljen	€350,000 (1%)
Direktna plaćanja za postojeće voćnjake	€1,250,000 (5%)
Direktno plaćanje za proizvodnju sadnog materijala voćnih stabala i vinove loze na vegetativnim pod – biljkama	€100,000 (0%)
Direktna plaćanja za uzgoj povrća na otvorenim poljima	€1,700,000 (7%)
Direktna plaćanja za organsku poljoprivredu	€100,000 (0%)
Direktna plaćanja za Krave i Bizone	€4,200,000 (17%)
Direktna plaćanja za ovce	€1,700,000 (7%)
Direktna plaćanja za koze	€150,000 (1%)
Direktna plaćanja za pčele	€2,000,000 (8%)
Direktna plaćanja za mleko po kategorijama	€1,100,000 (4%)
Direktna plaćanja za kokoške	€300,000 (1%)
Direktna plaćanja za jarebice	€25,000 (0%)
Direktna plaćanja za svinje	€25,000 (0%)
Direktna plaćanja za prijavljenu govedarsku klanicu	€75,000 (0%)
Direktna plaćanja za akvakulturu	€75,000 (0%)
Ukupan budžet za 2017	€25,000,000

Bibliografija

- ASK, *Anketa o radnoj snazi 2016*, Priština: 2017, str. 18, na: <http://ask.rks-gov.net/media/3245/lfs-2016-anglisht.pdf>.
- Brošure za poljoprivredno savetovanje, na: <http://keshillabujqesore.com/sq/>.
- Evropska Komisija, Akcioni plan za rodnu jednakost, Rodna jednakost i osnaživanje žena: Transformiranje života devojčica i žena kroz spoljnih odnosa EU-a 2016-2020, Brisel: 2015, na: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/staff-working-document-gender-2016-2020-20150922_en.pdf.
- _____, OHP, KESODŽ, Alat za rodno osetljivu poljoprivredu i politiku za ruralni razvoj i formulisanje programa, Vodiči za
- _____, OHP, Rod, ruralna sredstva za život i šumarstvo: Ocenjivanje rodnih pitanja u kosovskom šumarstvu, Priština: 2017, at: <http://www.fao.org/3/a-i7421e.pdf>
- _____, OHP, Spajanje praznine, Program OHP –a za rodnu jednakost u poljoprivredi i ruralnom razvoju, 2009, na: <http://www.fao.org/3/a-i1243e.pdf>.
- _____, Skupština Kosova, Zapisnik Komisije za budžet i finansije, 22 decembar, 2016, na: http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/proc/proc_2016_12_22_19_6828_al.pdf.
- _____, Vlada Kosova, Uredba br. 02/2012 o zonama administrativne odgovornosti Kancelarije premijera i ministara, na: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullorja_02-2012-e_miratuar nga_Qeveria-finale.pdf.
- MPŠRR, Akcioni plan za sprovođenje šumskih politika i strategija, 2010 – 2020, Priština: 2009, na: <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/srb151542.pdf>.
- _____, MPŠRR, Departman za poljoprivredne politike i tržište, Program direktnih plaćanja 2017, na: http://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/Programi_per_Pagesat_Direkte_2017.pdf.
- _____, MPŠRR, Veb stranica Agencije za poljoprivredni razvoj, na: <http://www.azhb-ks.net/sq/misioni-dhe-vizioni>.
- _____, Projekat Ministarstva za poljoprivredu i šumarstvo i ruralni razvoj, i OHP, 2013, na: <http://www.fao.org/docrep/017/i3153e/i3153e.pdf>.
- _____, Organizaciona šema, na: <http://www.azhb-ks.net/en/organizational-chart>.
- _____, Veb stranica Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, Departman za poljoprivredne politike i tržišta, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/departamenti-per-politika-bujqesore-dhe-tregjeve>.
- _____, Veb stranica Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, Departman za savetovanje i tehničke usluge, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/departamenti-i-sherbimeve-keshillimore-dhe-teknike>.
- _____, Veb stranica Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, Agencija Šuma Kosova, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/agjencioni-pyjor-i-kosoves>.
- _____, Veb stranica Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, Jedinica za ljudska prava, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/njesia-per-te-drejtat-e-njeriut>.
- MŽK, *Ko vodi brigu o deci? Potražnja, ponuda i mogućnosti za proširenje dostupnosti brige o deci na Kosovu*, Priština: MŽK, 2016, na: <http://www.womensnetwork.org/documents/20161103153827186.pdf>.
- Poslovno udruženje žena, Rodno budžetska analiza i uticaj fiskalnih politika na nivou siromaštva Žena u poljoprivredi. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, Đakovica: 2007, na: <http://she-era.org/eng/wp-content/uploads/2013/08/GENDER-BUDGET-ANALYSIS-AND-IMPACT-OF-FISCAL-POLICIES-ON-THE-POVERTY-LEVEL-OF-THE-WOMEN-IN-AGRICULTURE-MAFRD.pdf>.
- Skupština Republike Kosovo, Zakon br. 05/L-020 o ravnopravnosti polova, 2015. na: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-020%20a.pdf>.
- _____, Administrativno uputstvo (MPŠRR) Br. 02/2017, O merama i kriterijuma podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju, za 2017. godinu, na: http://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/330_U.A.nr_02.2017_per_Masat_dhe_kriteret_e_perkrahjes_ne_B_dhe_ZHRper_v.2017_ang.pdf.
- _____, Korisnici grantova, na <http://www.azhb-ks.net/sq/lista-e-perfituesve-30>, i, korisnici subvencija, na: <http://www.azhb-ks.net/sq/lista-e-perfituesve>.
- _____, PPRR rezime informacija i Cilj razvoja projekta, na: <http://ardp-ks.org/about-us.html>.
- _____, PPRR, Opis projekta, na <http://ardp-ks.org/project-description.html>.
- _____, Razvoj, član 40, na: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Rregullore_per_organizimin_e_brendshem_dhe_sistematizimin_e_vendeve_te_....pdf.
- Službena veb stranica MPŠRR, Video galerija, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/video-galeria>.
- _____, Dokument za strategiju i politiku o razvoju sektora šume, 2010-2020, Priština: 2009, str. 29, na: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Policy_and_Strategy_for_Forestry_in_Kosovo_2010_-_2020.pdf.
- _____, Službena veb stranica MPŠRR, Program za poljoprivredu u ruralni razvoj 2017, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/repository/docs/webPROGRAMleng.pdf>.
- _____, Službena veb stranica MPŠRR, Zeleni izveštaj, Priština; decembar 2016, na: http://mbpzhr-ks.net/repository/docs/Green_Report_Kosovo_2016_Final_050417.pdf.
- _____, Strategija konsolidacije zemljišta 2010-2020, Priština: 2010, str. 5, na: http://www.kryeministri-ks.net/repository/docs/Strategy_on_Land_Consolidation_2010-2020.pdf.
- Uredba Br. 37/2013 o Unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja Republike Kosovo, Zakon br. 05/L-068, o izmeni i dopuni Zakona br. 04/L-042 o javnoj nabavci Republike Kosovo, izmenjen i dopunjen Zakonom br. 04/L-237, na: <http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/05-L-068%20sh.pdf>.

_____, Republika Kosovo, Ministarstvo Finansija, Budžetska okružnica 2016/02, 2015, na:

<http://www.womensnetwork.org/documents/20150909113719743.pdf>.

_____, Republika Kosovo, Ministarstvo Finansija, Budžetska okružnica 2018/01, 2017, na: <http://mf.rks->

[gov.net/desk/inc/media/282098CA-066F-4D21-A34A-DA5A626C330B.pdf](http://mf.rks-gov.net/desk/inc/media/282098CA-066F-4D21-A34A-DA5A626C330B.pdf).

Veb stranica Agencije za poljoprivredni razvoj, na: <http://www.azhb-ks.net/sq/drejtoreti-i-kontrollit>.

Veb stranica Agencije za šume Kosova, Organogram AŠK, na: <http://kosovoforests.org/kfa/index.php?p=2>.

Veb stranica Kosovskog poljoprivrednog instituta, na: <http://www.mbpzhr-ks.net/sq/instituti-bujqesor-i-kosoves>.

Veb stranica, KosAgri, na: <http://www.kosagri.org/>.

Katalogimi në botim – (CIP)

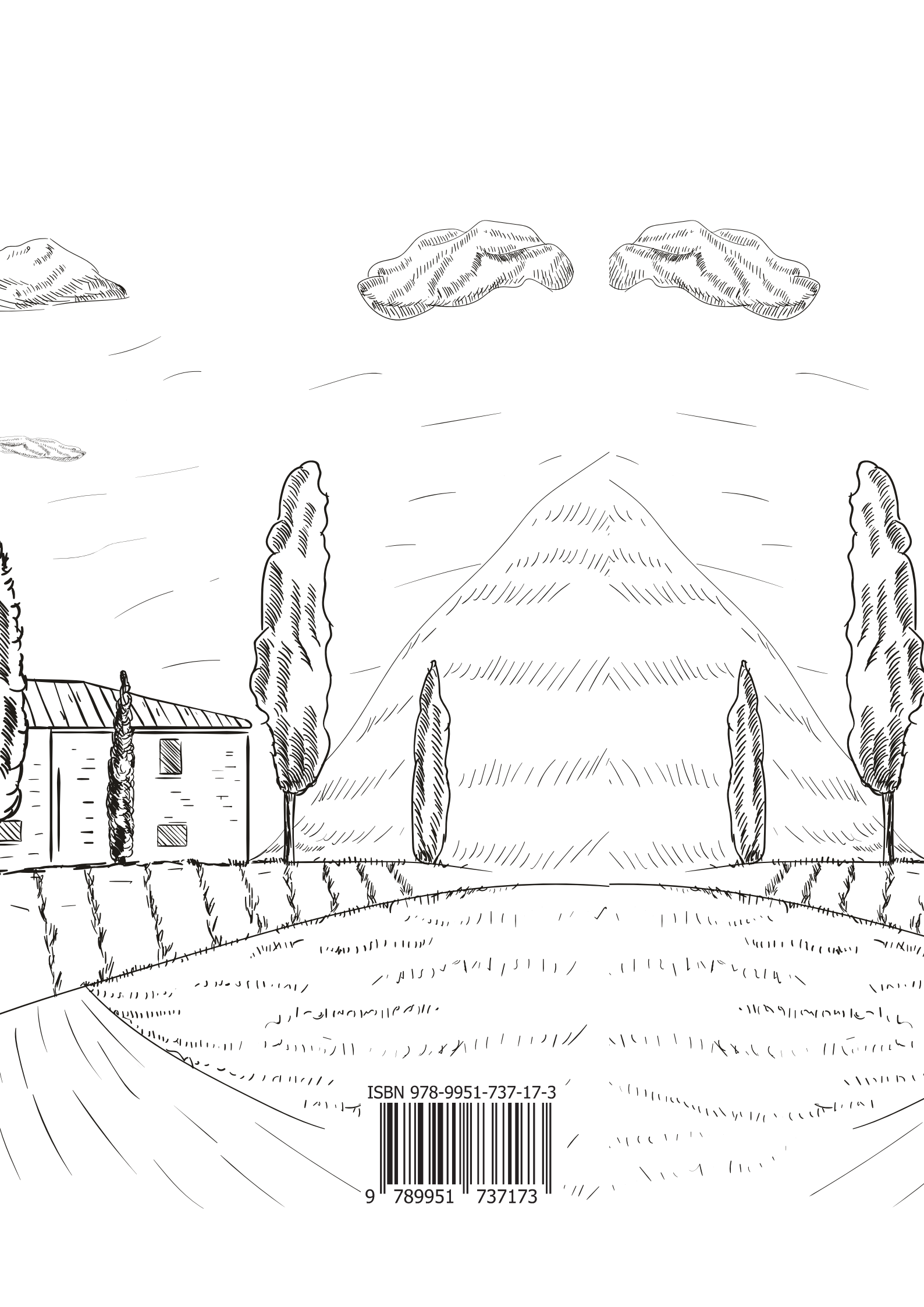
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

336.12:63(496.51)(047)

Budžetiranje za bolju poljoprivredu i ruralni razvoj / od strane Nerina Guri, Nicole Farnsworth. – Prishtinë : Rrjeti i Grave të Kosovës, 2017. – 86 f. : ilustr. ; 28 cm.

1. Guri, Nerina 2. Farnsworth, Nicole

ISBN-978-9951-737-17-3

ISBN 978-9951-737-17-3

9 789951 737173